

rijksuniversiteit
groningen

WENDER

Van dader tot deskundige

Doorbreken van de cirkel van geweld en voorkomen van recidive

From perpetrator to expert

Breaking the cycle of violence and preventing recidivism

Lizeth Bol | S4998596

l.bol.4@student.rug.nl

Master Sociologie van de Criminaliteit en Veiligheid
Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen
Rijksuniversiteit Groningen

Interne begeleider

Dr. René Veenstra

Referent

Dr. Marinus Spreen

Externe begeleider

Drs. Henriëtte Bleumink

27-08-2024

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerscriptie, geschreven ter afronding van de master Sociologie, met de keuzeroute Criminaliteit en Veiligheid aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ik heb deze scriptie mogen schrijven namens Wender, een organisatie die opvang en ondersteuning biedt aan ongeveer 3.500 kwetsbare individuen in de provincies Friesland, Groningen en Drenthe. Voorafgaand aan de scriptieperiode heb ik hier eerst stage gelopen, waardoor ik een beter beeld kreeg van alle werkzaamheden van een beleidsmedewerker. De begeleiding was geweldig. Daarom gaat mijn grote dank ten eerste uit naar Henriëtte Bleumink en Róisín Downes. Jullie hebben allebei veel tijd vrijgemaakt om mij te helpen en mee te denken met het onderzoek. Ook heb ik veel geleerd van jullie kritische blik, wat ik meeneem naar de toekomst. Daarnaast wil ik jullie, samen met Brian Verlaan en Esther de Bruin, bedanken voor de leuke dagen op kantoor. Ik ben ontzettend warm ontvangen en heb veel met jullie gelachen. Bedankt dat jullie mij de kans hebben gegeven om mijn scriptie hier te schrijven.

Verder wil ik alle respondenten die ik heb mogen interviewen voor deze scriptie hartelijk bedanken voor hun bijdrage. Bedankt dat jullie zo open waren en jullie kennis met mij wilden delen. Deze gesprekken waren niet alleen waardevol voor het schrijven van de scriptie, maar ook voor mij als persoon. Jullie passie en enthousiasme voor het vak van ervaringsdeskundige zijn indrukwekkend. Daarom hoop ik dat deze scriptie niet alleen een wetenschappelijke bijdrage levert, maar ook praktische handvatten biedt voor het werkveld.

Ook wil ik René Veenstra graag bedanken voor de waardevolle gesprekken die wij hebben gevoerd. Deze feedbackmomenten heb ik als zeer prettig ervaren en ze hebben mij gemotiveerd om nog kritischer naar het onderzoek te kijken. Daarnaast wil ik ook de referent, Marinus Spreen, bedanken voor de kritische blik op de scriptie.

Tot slot wil ik graag mijn vriend, vrienden en familie bedanken. Of het nu ging om een luisterend oor, bemoedigende woorden of simpelweg jullie aanwezigheid, jullie steun heeft een belangrijke rol voor mij gespeeld.

Ik kijk met een goed gevoel terug op de periode van het schrijven van de scriptie en ben trots op het resultaat. Ik wens u veel leesplezier.

Lizeth Bol

Augustus 2024

Samenvatting

In Nederland blijft het aantal gevallen van huiselijk geweld hoog, met aanzienlijke gevolgen voor alle betrokken gezinsleden. De huidige hulpverlening is voornamelijk gericht op de slachtoffers, plegers van huiselijk geweld worden vaak over het hoofd gezien. Daarnaast stelt het kwaliteitskader van de forensische zorg dat organisaties een visie moeten hebben op het inzetten van ervaringsdeskundigen om recidive tegen te gaan. Hier is weinig onderzoek naar gedaan. Het doel van dit onderzoek is om te begrijpen hoe ervaringsdeskundige ex-plegers de cirkel van geweld kunnen doorbreken en recidive kunnen voorkomen. De centrale vraag van het onderzoek is: *“Hoe kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld effectief ingezet worden binnen de vrouwenopvang om de cirkel van huiselijk geweld te doorbreken en binnen de forensische opvang om recidive te voorkomen?”*.

Voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag heeft een kwalitatief onderzoek plaatsgevonden waarin elf semi-gestructureerde interviews zijn afgenomen met een doelgerichte steekproef van ervaringsdeskundigen. Negen respondenten zijn mannen die ervaring hebben met huiselijk geweld, de forensische zorg, verslaving of een combinatie hiervan. Twee respondenten zijn vrouwen die ervaring hebben met huiselijk geweld. De thematische analyse via Atlas.TI laat zien dat ervaringsdeskundige ex-plegers effectief ingezet kunnen worden om de cirkel van huiselijk geweld te doorbreken. Door de laagdrempelige gesprekken te voeren in dezelfde woordkeuze, komen zij snel tot de kern van een probleem. Zo kunnen zij het gedrag van de plegger analyseren, reflecteren en spiegelen, waardoor ze preventief signaleren en zorgen voor de-escalatie en bewustwording.

Ook leveren ervaringsdeskundige ex-plegers een effectieve bijdrage binnen de forensische opvang om recidive te voorkomen. Zij fungeren als hoopverlener, waardoor denkpatronen van plegers naar de buitenwereld positief worden veranderd. Ook confronteren ervaringsdeskundige ex-plegers huidige plegers met hun mentale problemen, onder andere door middel van familiegerichte programma's. Hierdoor kunnen zij achterliggende problematieken achterhalen. Dit draagt bij aan het voorkomen van recidive.

Hiervoor zijn bepaalde omstandigheden nodig. Qua persoonlijke competenties moeten ervaringsdeskundige ex-plegers gelijkwaardig en wederkerig kunnen communiceren met plegers. Kennis hebben van methoden, specifiek de methode krachtwerk, is wenselijk. Zij moeten hun eigen valkuilen herkennen en niet samen met de plegger strijden tegen het hulpsysteem. Qua organisatorische randvoorwaarden is het belangrijk dat er binnen de organisatie wordt gezorgd voor een inclusief klimaat en rechtvaardig beloningssysteem.

Concluderend kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers in de vrouwenopvang bijdragen aan het doorbreken van de cirkel van geweld en in de forensische opvang bijdragen aan het voorkomen van recidive, mits de juiste omstandigheden er zijn. Om een meer omvattend beeld te krijgen van de inzet van ervaringsdeskundigen, zouden vervolgonderzoeken kunnen focussen op de aard en omvang van de inzet van ervaringsdeskundigen.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	3
1. Onderwerp en aanleiding.....	7
1.1 <i>Recidive</i>	7
1.2 <i>Ervaringsdeskundigheid</i>	8
1.3 <i>Context Wender</i>	9
1.4 <i>Probleemstelling</i>	10
1.5 <i>Doelstelling en onderzoeksvragen</i>	11
1.6 <i>Relevantie</i>	11
1.6.1 <i>Maatschappelijke relevantie</i>	11
1.6.2 <i>Wetenschappelijke relevantie</i>	12
1.6.3 <i>Sociologische relevantie</i>	12
1.7 <i>Definities</i>	13
1.7.1 <i>Ervaringsdeskundigheid</i>	13
1.7.2 <i>Plegers</i>	14
1.8 <i>Leeswijzer</i>	14
2 Theoretisch kader	15
2.1 <i>Achtergrond plegers huiselijk geweld</i>	15
2.2 <i>Ervaringsdeskundigen en empowerment</i>	16
2.3 <i>Cirkel van geweld</i>	17
2.4 <i>Voorkomen van recidive</i>	19
2.5 <i>Omstandigheden</i>	21
2.5.1 <i>Persoonlijke competenties</i>	21
2.5.2 <i>Organisatorische randvoorwaarden</i>	22
2.6 <i>Knelpunten</i>	24
3 Methoden	25
3.1 <i>Onderzoeksopzet</i>	25
3.1.1 <i>Respondentenselectie</i>	26
3.2 <i>Aantal respondenten</i>	27
3.3 <i>Data-analyse</i>	28
3.4 <i>Wetenschappelijke nauwkeurigheid</i>	29
3.5 <i>Ethische verantwoording</i>	31
4 Resultaten	32
4.1 <i>Algemene resultaten</i>	32
4.1.1 <i>Achtergrond van respondenten</i>	32
4.1.2 <i>Verskil tussen ervaringsdeskundigen en andere hulpverleners</i>	33
4.1.3 <i>Rol van ervaringsdeskundigheid</i>	34
4.2 <i>Raakvlakken cirkel van geweld en forensische zorg</i>	35
4.3 <i>Cirkel van geweld</i>	36
4.3.1 <i>Doorbreken cirkel van geweld door laagdrempeligheid en de taal</i>	36
4.3.2 <i>Opbouw van spanning</i>	37

4.3.3	Acute geweldsmoment	37
4.3.4	Honeymoonfase	38
4.4	<i>Voorkomen van recidive</i>	39
4.4.1	Algemene informatie	39
4.4.2	Voorkomen van recidive: wat werkt wel?	39
4.4.3	Voorkomen van recidive: wat werkt niet?	41
4.5	<i>Omstandigheden</i>	42
4.5.1	Persoonlijke competenties	42
4.5.2	Organisatorische randvoorwaarden	46
4.6	<i>Knelpunten</i>	49
5	Conclusie en discussie	52
5.1	<i>Cirkel van geweld</i>	52
5.2	<i>Voorkomen van recidive</i>	53
5.3	<i>Omstandigheden</i>	54
5.4	<i>Hoofdvraag</i>	56
5.5	<i>Uitdagingen</i>	57
5.6	<i>Praktische aanbeveling voor Wender</i>	58
5.7	<i>Vervolgonderzoek</i>	60
6	Bronvermelding	63
	Bijlagen	71
	<i>Bijlage 1: Interviewschema ervaringsdeskundige ex-pleger/-slachtoffer</i>	71
	<i>Bijlage 2: Bellen met mogelijke respondenten</i>	73
	<i>Bijlage 3: Toestemmingsformulier</i>	74
	<i>Bijlage 4: Codeboek interviews</i>	76

1. Onderwerp en aanleiding

In 2022 werden ongeveer 1,3 miljoen Nederlanders van 16 jaar of ouder slachtoffer van huiselijk geweld (Akkermans et al., 2023). Dit geweld omvat fysiek en mentaal geweld, dwingende controle, seksueel overschrijdend gedrag binnen de huiselijke kring en stalking door een ex-partner (Arias & Corso, 2005). Jaarlijks maken ongeveer 12.000 vrouwen (meestal met kinderen) in Nederland noodgedwongen gebruik van een opvangplek in een vrouwenopvang (Tuzgöl-Broekhoven et al., 2017). Een vrouwenopvang biedt tijdelijk onderdak en begeleiding aan vrouwen en kinderen die, al dan niet gedwongen, niet meer thuis kunnen wonen in verband met relatieproblemen, of in aanraking zijn geweest met huiselijk geweld (CBS, 2011). Het doel van een vrouwenopvang is om huiselijk geweld zo veel mogelijk te voorkomen en om slachtoffers te helpen door een integraal hulpaanbod, gericht op herstel en participatie (Stichting Vrouwenopvang Nederland, 2020).

In de praktijk blijkt dat slachtoffers die naar een vrouwenopvang vluchten vaak direct na een escalatie hulp krijgen. Voor plegers duurt het daarentegen vaak lang voordat zij hulp ontvangen, tenzij er een strafrechtelijke of psychiatrische aanleiding is (Stam, 2020; Barendregt et al., 2021). Plegers zijn vaak moeilijker te motiveren om hulp te accepteren (Lünnemann et al., 2020). Ze vertonen vaak weerstand, bagatelliseren of ontkennen het geweld en rationaliseren hun gedrag, wat hen belemmert in het erkennen van hun eigen hulpbehoefte.

Het hulpaanbod voor plegers van huiselijk geweld is beperkt (Lünnemann et al., 2020). In Nederland ligt de focus van de hulpverlening al jarenlang voornamelijk op het ondersteunen van slachtoffers van huiselijk geweld, met een breed scala aan landelijke hulpdiensten en bewezen effectieve sociale interventies. Voor plegers is aanzienlijk minder ondersteuning beschikbaar, terwijl ook zij adequate begeleiding nodig hebben om hun gedrag te veranderen. Zonder deze ondersteuning is de kans groot dat er een vicieuze cirkel van huiselijk geweld ontstaat, met een verhoogd risico op recidive (Bent-Goodley et al., 2011).

1.1 Recidive

Wanneer plegers worden vervolgd, kunnen zij verplichte forensische zorg ontvangen op basis van de Wet forensische zorg (Wfz), die in januari 2019 in werking is getreden. Forensische zorg omvat zorg die vanuit een strafrechtelijk kader wordt verleend aan justitiabelen (De Nederlandse ggz, 2023). Het is een combinatie van zorg en eventuele beveiliging wat onder andere wordt geboden aan mensen die een strafbaar feit hebben gepleegd (of hiervan verdacht

worden) met een psychische of psychiatrische stoornis waarbij de kans op recidive hoog is. Het hoofddoel van forensische zorg is het voorkomen van recidive. De reguliere ggz heeft moeite met het behandelen van patiënten met een forensische titel vanwege hun agressieve en gewelddadige gedrag (Van Oploo et al., 2020). Dit gedrag komt vaak voor bij mensen met een forensische titel.

35% tot en met 37% van de mensen recidiveert binnen twee jaar na uitstroom uit een klinisch zorgtraject en/of verblijfszorg (Drieschner et al., 2020). Om recidive zoveel mogelijk te voorkomen, is in oktober 2022 het kwaliteitskader voor de forensische zorg ingevoerd (Koomen et al., 2022). Dit kwaliteitskader, ontwikkeld door en voor alle forensische zorgaanbieders, biedt een gedeelde visie op wat goede forensische zorg inhoudt en hoe deze zorg zich kwalitatief kan blijven ontwikkelen. Een onderdeel van dit kader vereist dat organisaties een visie en beleid ontwikkelen voor de inzet van geschoolde ervaringsdeskundigen binnen de forensische zorg. Ervaringsdeskundige ex-plegers kunnen waardevolle inzichten bieden in het behandelproces en bijdragen aan het voorkomen van recidive. Daarnaast kunnen zij op basis van hun eigen ervaring advies geven over zaken als opleiding, positionering, Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) problematiek en de rechten en plichten binnen het zorgproces.

1.2 Ervaringsdeskundigheid

Ervaringsdeskundigheid krijgt een steeds prominentere plek binnen de Nederlandse maatschappij (Ten Haaft, 2020). Er wordt geschat dat bijna duizend ervaringsdeskundigen werkzaam zijn in de GGZ, beschermde woonvormen en maatschappelijke opvang, verdeeld over circa 500 fte (Weerman et al., 2022). Hoewel er nog geen onderzoek is gedaan naar de achtergronden van deze ervaringsdeskundigen, vervullen zij inmiddels diverse rollen. Ze dragen bij aan beleid, geven onderwijs en doen onderzoek. Daarnaast bieden ze steun aan burgers in het sociale domein bij kwesties als armoede, inkomen en werk. Ook werken ze met verschillende doelgroepen, zoals jongeren en ouderen, in de zorg en het maatschappelijk domein (Ten Haaft, 2020).

Een ervaringsdeskundige is iemand die, op basis van persoonlijke en gedeelde ervaringskennis, in staat is deze kennis over te dragen aan anderen (Van der Eerden, 2017). Zij kunnen verschillende aannemen in een organisatie als: bruggenbouwer, bondgenoot, veranderaar, luis in de pels of rolmodel (Boertien & Van Bakel, 2012). Deze rollen zijn niet gespecificeerd op de kant van een 'slachtoffer' of 'pleger'. Het zijn universele termen binnen het vakgebied.

In de politiek wordt de meerwaarde van ervaringsdeskundigheid al erkend. Dit werd benadrukt in een bestuurlijk akkoord voor de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) dat op 12 juli 2018 werd ingediend (Kamerstukken II, ba-ggz 25424-420, 2018). In dit akkoord is aangegeven dat ervaringsdeskundigen kwetsbare mensen kunnen ondersteunen bij het herpakken van hun leven. Aangezien er verder nog weinig wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar de effectiviteit van ervaringsdeskundigheid, is het nog onbekend of en op welke manier ervaringsdeskundigen een waardevolle bijdrage kunnen leveren binnen de vrouwenopvang en forensische opvang.

1.3 Context Wender

Bij Wender werken ruim 650 mensen. Jaarlijks verlenen ze opvang en ondersteuning aan ongeveer 3.500 kwetsbare individuen in de provincies Friesland, Groningen en Drenthe. Dit betreffen mensen die dakloos zijn of het risico lopen om dakloos te worden, vaak met complexe en diverse uitdagingen. De missie van Wender is: “Iedereen verdient een veilig eigen leven” (Wender, 2020). Daarom zetten zij zich in om dakloosheid en huiselijk geweld te voorkomen. Zij bieden opvang als iemand dakloos raakt, een geweldssituatie moet ontvluchten of bij een forensische indicatie. Met de begeleiding willen zij mensen sterker en vaardiger maken, zodat zij in de toekomst moeilijke situaties op een constructieve manier aangepakt kunnen worden. Daarnaast willen zij dit ook overdragen aan hun kinderen die - vaak onbewust- veel van het gedrag van hun ouders overnemen. Zo proberen zij te voorkomen dat dreigende dakloosheid, armoede en huiselijk geweld overgaan op volgende generaties en maken zij zich sterk voor een samenleving waarin iedereen goed, veilig en zo zelfstandig mogelijk meedoet.

De visie van Wender richt zich op verschillende punten (Wender, 2020). Wender;

- wil opvang voorkomen en werkt daarom zoveel mogelijk preventief;
- vertrekt vanuit de cliënt en zijn mogelijkheden en niet vanuit het systeem en de regels;
- werkt lokaal en dichtbij;
- zet het eigen netwerk van de cliënt in om blijvend bij te dragen aan herstel en perspectief;
- wil voorkomen dat problemen overslaan op de volgende generatie en heeft daarom oog en aandacht voor de gezinsleden van de cliënt;
- blijft betrokken en laat niet los totdat er sprake is van herstel en perspectief.

Wender werkt krachtgericht (Wender, 2020). Dit betekent dat zij uitgaan van kansen en oplossingen en niet van problemen. Dit geldt niet alleen voor cliënten, maar ook voor hoe zij als collega's met elkaar omgaan. Deze werkwijze heeft vier pijlers. Ten eerste werken ze aan de hand van de methodiek Krachtwerk en Veerkracht. Deze methodieken worden verder toegelicht in paragraaf 2.3. Zo ontdekken cliënten waar hun talenten en die van hun netwerk liggen en hoe deze optimaal ingezet kunnen worden om de wensen te realiseren. Ten tweede werken zij via medezeggenschap. In de medezeggenschap denken, praten en besluiten medewerkers op alle niveaus mee over onderwerpen die er voor hen toe doen. Ten derde werken zij resultaatverantwoordelijk. Medewerkers krijgen de ruimte om het werk binnen de gestelde kaders naar eigen inzicht te doen. Tot slot werken zij via motiverende gespreksvoering. Naar cliënten en onder collega's maken zij gebruik van een persoonlijke en directe gesprekstijl die mensen helpt om de eigen wensen, drijfveren, motivaties en verantwoordelijkheden te ontdekken en te verwoorden.

Momenteel is er binnen de vrouwenopvang van Wender officieel één ervaringsdeskundige werkzaam volgens het functieprofiel, specifiek aan de kant van de vrouwen. Daarnaast hebben twee medewerkers een combi-functie waarin zij ook enkele uren als ervaringsdeskundige werken. Vorig jaar was er binnen de Forensische Zorg een stagiaire ervaringsdeskundigheid, maar zij haakte af vanwege onduidelijkheid over haar rol. Op dit moment worden ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld nog niet ingezet binnen de organisatie.

1.4 Probleemstelling

Huiselijk geweld blijft een groot probleem in Nederland, met ernstige gevolgen voor het hele gezin. Hulpverleningsprogramma's richten zich voornamelijk op de slachtoffers, terwijl plegers vaak worden overgeslagen en het beschikbare hulpaanbod voor hen beperkt is. Dit is zorgwekkend, aangezien plegers cruciaal zijn om de vicieuze cirkel van geweld te doorbreken. Daarnaast is het nog onbekend of zij effectief kunnen worden ingezet binnen de forensische zorg om recidive te voorkomen. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken of ervaringsdeskundige ex-plegers een rol kunnen spelen in het doorbreken van deze geweldspatronen en het voorkomen van recidive in de forensische zorg. Mocht blijken dat zij hierin een waardevolle bijdrage kunnen leveren, dan moet ook worden onderzocht onder welke omstandigheden dit mogelijk is.

1.5 Doelstelling en onderzoeksvragen

In dit onderzoek staat de inzet van ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld centraal. De centrale vraag die wordt onderzocht is: *“Kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld effectief ingezet worden binnen de vrouwenopvang om de cirkel van huiselijk geweld te doorbreken en binnen de forensische opvang om recidive te voorkomen?”*.

Deze hoofdvraag wordt verdeeld in drie deelvragen.

1. Kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers effectief worden ingezet om de cirkel van geweld te doorbreken?
2. Kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers bijdragen aan het voorkomen van recidive in de forensische zorg?
3. Welke omstandigheden zijn nodig voor ervaringsdeskundige ex-plegers om een waardevolle bijdrage te leveren aan het herstel van plegers?

1.6 Relevantie

1.6.1 Maatschappelijke relevantie

Gezinnen die te maken krijgen met huiselijk geweld raken vaak verstrikt in een vicieuze cirkel van herhaald gewelddadig gedrag, een patroon dat moeilijk te doorbreken is zonder professionele hulp (Helsdingen, 2021). Het is daarom cruciaal dat niet alleen slachtoffers, maar ook plegers adequate ondersteuning krijgen. Hoewel er veel hulpverleningsprogramma's zijn voor slachtoffers, blijft het aanbod voor plegers beperkt. Dit onderzoek onderzoekt of ervaringsdeskundige ex-plegers kunnen bijdragen aan het doorbreken van deze cirkel van geweld.

Daarnaast is het aantal mensen dat gebruik wil maken van een maatschappelijke opvang verhoogd (Leger des Heils, 2022) en heeft de maatschappelijke opvang lange wachtlijsten (De Wit et al., 2019). De vrouwenopvang binnen Wender zit overvol. Opvang is ontwrichtend voor gezinnen en het huidige zorgsysteem is op de lange termijn onhoudbaar. Daarom is het essentieel om meer preventief in plaats van reactief te handelen in de zorg die Wender biedt. Zowel het bestuurlijk akkoord voor de GGZ als het kwaliteitskader voor de forensische zorg benadrukken het belang van ervaringsdeskundigen. Ook de branchevereniging Valente erkent hun waarde.

Het aantal ervaringsdeskundigen in de sector is echter nog beperkt en zij vervullen vaak eerder de rol van slachtoffer dan van pleger (Boevink et al., 2023). Deze ontwikkeling is nog beginnend en kwetsbaar. Veel organisaties bevinden zich in een zoekende fase. Daarom is het juist nu relevant om te onderzoeken welke waarde ervaringsdeskundigheid heeft en hoe

deze optimaal kan worden ingezet. Door de waarde van ervaringsdeskundigen op de juiste terreinen binnen Wender te maximaliseren, kan een duurzamer en effectiever zorgsysteem worden gecreëerd dat de cirkel van geweld doorbreekt en recidive voorkomt. Dit kan ook praktische handvatten bieden voor andere organisaties in dezelfde sector.

1.6.2 Wetenschappelijke relevantie

Het inzetten van ervaringsdeskundigen is de afgelopen jaren een (inter)nationale trend geworden binnen maatschappelijke organisaties (Weerman & Abma, 2018). Dit onderzoek is wetenschappelijk relevant, omdat het de bestaande literatuur uitbreidt. Er is momenteel weinig bekend over de specifieke rol van ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld binnen de maatschappelijke en forensische zorg. Dit onderzoek kan nieuwe inzichten en waardevolle informatie bieden voor zowel academici als praktijkprofessionals en nieuwe perspectieven aanreiken voor de implementatie van ervaringsdeskundigen. Zorginstellingen krijgen hierdoor concrete handvatten voor het opstellen van beleid, programma's en interventies om ervaringsdeskundigheid te introduceren of integreren binnen hun organisatie.

1.6.3 Sociologische relevantie

Tot slot is deze scriptie sociologisch relevant, omdat het onderwerp direct betrekking heeft op de samenleving en de structuur ervan. Het sluit aan bij sociologische vraagstukken rondom huiselijk geweld en criminaliteit. Huiselijk geweld beïnvloedt de sfeer in buurten en forensische zorg speelt door recidive een rol in de mate van criminaliteit en leefbaarheid in gemeenschappen.

Het inzetten van ervaringsdeskundige ex-plegers kan invloed uitoefenen op de sociale dynamiek, interacties en relaties tussen mannen en vrouwen die met huiselijk geweld te maken hebben. Door ervaringsdeskundigen een actieve rol te geven, kan preventief geweld worden voorkomen, wat grote impact kan hebben op individuen, gezinsdynamieken en mogelijk zelfs op het voorkomen van de noodzaak om naar een vrouwenopvang te vluchten.

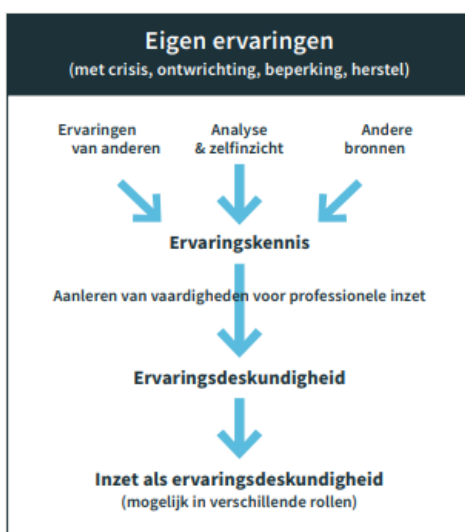
1.7 Definities

1.7.1 Ervaringsdeskundigheid

De term ervaringsdeskundigheid wordt soms onzorgvuldig gebruikt, omdat het onderscheid tussen een ervaringsdeskundige en een professional met ervaringsdeskundigheid niet altijd duidelijk is. Er is een belangrijk verschil tussen het hebben van persoonlijke ervaring en het ontwikkelen van ervaringsdeskundigheid (Timmer & Plooy, 2009; Van der Kooij & Keuzenkamp, 2018; Andriessen & Van der Naaten, 2020; Castro, 2018). *Eigen ervaring* verwijst naar het doormaken van ontwrichtende ervaringen en het herstel daarvan. Wanneer deze ervaringen worden verwerkt en je in staat bent om er met meer afstand naar te kijken, te reflecteren en je kennis te verbinden met de ervaringen van lotgenoten en andere kennisbronnen, spreek je van *ervaringskennis*. Met een specifieke opleiding kunnen mensen met ervaringskennis de juiste houding, vaardigheden en kennis ontwikkelen om deze kennis in de praktijk toe te passen. Dan worden zij beschouwd als *ervaringsdeskundigen*. Dit wordt visueel weergegeven in figuur 1.

In de Engelstalige literatuur worden termen zoals *expert by experience* (EbE), *experienced experts* (EE) en *experiential knowledge* vaak gebruikt, waarbij *peer support* een belangrijk onderdeel vormt (Puschner et al., 2019). De term *(server) user involvement* wordt ook gebruikt, maar heeft vaak een negatievere connotatie. Daarom is in dit onderzoek gekozen om voornamelijk te focussen op de eerste drie termen, aangezien deze het beste overeenkomen met de Nederlandse definitie van ervaringsdeskundigheid.

Figuur 1. Verschil tussen eigen ervaringen en ervaringsdeskundigheid^a

^aTimmer (2009, p. 31)

1.7.2 Plegers

In de literatuur over huiselijk geweld wordt vaak gesproken over slachtoffers en plegers, waarbij een gender- of feministische benadering partnergeweld doorgaans beschouwt als geweld gepleegd door mannen tegen vrouwen (Dobash & Dobash, 1981; Kilpatrick et al., 1997). Hoewel er veel onderzoek is gedaan naar dit fenomeen, blijkt dat niet alleen mannen, maar ook vrouwen zich schuldig maken aan (ernstige) vormen van partnergeweld (Dutton & Corvo, 2006; Fiebert, 2013; Johnson, 2006; Graham-Kevan & Archer, 2008). Er bestaat echter nog geen eenduidige definitie die volledig rekening houdt met genderdynamieken en dit stereotype doorbreekt. In dit onderzoek wordt de term ‘pleger’ gebruikt, met specifieke aandacht voor mannen. Deze keuze is gemaakt aangezien het traditionele slachtoffer van fysiek geweld, dat na een escalatie vaak direct hulp krijgt aangeboden, meestal een vrouw is (Van Gennip, 2021). De groep van mannen blijft vaak onderbelicht in de literatuur.

1.8 Leeswijzer

Deze scriptie bestaat uit nog vier hoofdstukken. Het tweede hoofdstuk bevat het theoretisch kader, waarin relevante literatuur voor het onderzoek wordt besproken. Het derde hoofdstuk behandelt de methodologie en het vierde hoofdstuk presenteert de resultaten van de onderzoeksvragen, inclusief citaten. Tot slot worden in het vijfde hoofdstuk de conclusies van de hoofd- en deelvragen gepresenteerd, evenals de beperkingen van het onderzoek.

2 Theoretisch kader

Het theoretisch kader begint met een bespreking van de achtergrond van plegers van huiselijk geweld, waarbij de intergenerationele geweldscyclus en een lage sociaaleconomische status aan bod komen. Vervolgens wordt de rol van ervaringsdeskundigheid besproken in combinatie met empowerment, de cirkel van geweld en recidive. Daarna worden de omstandigheden voor ervaringsdeskundigen om hun werk effectief uit te voeren besproken. Tot slot worden de knelpunten beschreven die samenhangen met de inzet van ervaringsdeskundigheid.

2.1 Achtergrond plegers huiselijk geweld.

Huiselijk geweld is een ernstig gezondheids- en sociaal probleem dat alle culturele en etnische grenzen overstijgt (Balci & Ayranci, 2005; Johnson et al., 2008). Het komt voor in diverse gemeenschappen en heeft verstrekkende gevolgen. Toch kent huiselijk geweld verschillende risicofactoren, welke uiteenvallen in de intergenerationele geweldscyclus en een lage sociaaleconomische status.

De intergenerationele geweldscyclus is een van de belangrijkste voorspellers van huiselijk geweld (Widom, 1989). Hoewel geweld in de jeugd niet altijd leidt tot intergenerationele overdracht, hebben kinderen die met geweld zijn opgegroeid een verhoogde kans om later zelf dader van huiselijk geweld te worden (Dixon et al., 2009; Swan & Snow, 2006; Groen, 2003; Johnson, 2006). Geschat wordt dat een derde van de kinderen die huiselijk geweld hebben meegemaakt, dit later ook tegen hun eigen kinderen zal doen, terwijl twee derde erin slaagt de geweldsspiraal te doorbreken (Kaufman & Zigler, 1987).

Een verklaring hiervoor is dat kinderen in hun vroege jeugd sterk beïnvloedbaar zijn door de mensen om hen heen. Vanuit de sociale-leertheorie leren zij gedrag door anderen te observeren en te imiteren (Bandura, 1973). Wanneer kinderen opgroeien in gewelddadige gezinnen, nemen zij dit gedrag over en zien zij geweld als een acceptabele manier om conflicten op te lossen (Straus et al., 1980). Dit vergroot het risico dat zij later zelf geweld gebruiken in intieme relaties (Sneddon et al., 2010).

Daarnaast biedt de traumatheorie ook een mogelijke verklaring voor de intergenerationele cyclus. Geweld verstoort de 'normale' ontwikkeling van kinderen, ondermijnt hun basisvertrouwen in ouders en belemmert een veilige gehechtheid (Bowlby, 1979). De voortdurende confrontatie met geweld zorgt ervoor dat kinderen telkens opnieuw van slag raken, zonder dat er gewenning optreedt. Deze constante stressreactie kan op de lange termijn schade toebrengen aan hun neurologische ontwikkeling (Perry, 2001; Osofsky,

1999). Dit kan zich uiten in problemen met emotionele regulatie of een vlakke, emotioneloze houding. Trauma's uit de jeugd komen vaak naar voren tijdens de adolescentie en kunnen zorgen voor ernstige gedragsproblemen (Huisman et al., 2010), waaronder het plegen van huiselijk geweld. Het geweld dat kinderen meemaken tijdens de jeugd wordt zo van generatie op generatie doorgegeven. Dit staat bekend als de intergenerationele cyclus van geweld.

Een andere voorspeller van huiselijk geweld is een lage sociaaleconomische status (SES) (Rosenberg et al., 2023). SES verwijst naar de positie van een individu in de samenleving, gebaseerd op rijkdom, prestige, macht en de mogelijkheid om waardevolle goederen en diensten aan te schaffen (Shavers, 2007). Het wordt onderverdeeld in hoog, midden en laag. Mensen met een lage SES leven vaak in economische onzekerheid en armoede, met voortdurende zorgen over het betalen van basisbehoeften zoals onderdak, voedsel, kleding en gezondheidszorg. Daarnaast ervaren zij vaak minder baan zekerheid. Langdurige armoede veroorzaakt aanzienlijke stress, wat niet alleen voortkomt uit financiële zorgen, maar ook uit schuldgevoelens, gevoelens van falen en incompetentie (Cohen et al., 2006; Levering, 2011). Deze stress zorgt vaak tot spanningen binnen het gezin, wat op termijn kan uitmonden in huiselijk geweld. Paragraaf 2.3 gaat dieper in op deze relatie.

2.2 Ervaringsdeskundigen en empowerment

Een systematische literatuurreview bevestigt dat het inzetten van ervaringsdeskundigen in de geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg en maatschappelijke opvang kan bijdragen aan herstel (Van Hoorn & Keuzenkamp, 2022). Ervaringsdeskundigheid heeft vooral een positieve invloed op de psychosociale aspecten van cliënten, door hen te helpen empowerment en hoop te ervaren (White et al., 2020).

Ervaringsdeskundigen hebben allemaal een persoonlijk verhaal van ernstig en aanhoudend psychisch lijden (Boevink, 2017). Dit verhaal omvat zowel de betekenis die zij aan hun problemen geven als de strategieën die ze hebben ontwikkeld om hiermee om te gaan. Ervaringsdeskundige ex-plegers kunnen spreken met kwetsbaren over hun persoonlijke situatie. Ze beschikken vaak over diepgaande kennis van de dynamiek van huiselijk geweld en de impact ervan op gezinnen. Door hun ervaringskennis in te zetten, kunnen zij situaties analyseren, reflecteren en spiegelen. Zo confronteren zij plegers met hun gewelddadige gedrag, wat zorgt voor een toenemende bewustwording bij de pleger (Van Dam et al., 2008). Wanneer zij vervolgens delen hoe zij zelf aan hun herstel hebben gewerkt, kan dit bij de pleger een gevoel van zelfbeschikking en empowerment versterken (Van Weeghel et al.,

2015; White et al., 2020). Dit vergroot het geloof in het eigen vermogen en de intrinsieke motivatie om veranderingen aan te brengen in hun leven (Drydyk, 2008; Jacobs, 2001; Stanley et al., 2012). Een systematische literatuurreview benadrukt dat intrinsieke motivatie van plegers essentieel is voor gedragsverandering (Ward & Marshall, 2004).

De concepten empowerment en vermaatschappelijking zijn nauw met elkaar verbonden (Van Bergen et al., 2015; Boevink, 2017), ook binnen de maatschappelijke zorg (Solomon, 1987). Vermaatschappelijking verwijst naar het proces waarbij plegers van huiselijk geweld niet worden geïsoleerd, maar juist worden geïntegreerd in de samenleving (Kal et al., 2007). Empowerment geeft cliënten het intrinsieke gevoel dat ze in staat zijn om problemen aan te pakken die voorheen onoverkomelijk leken. Dit is cruciaal voor vermaatschappelijking, omdat het hen motiveert om gedragsverandering na te streven. Hierdoor zijn zij eerder geneigd deel te nemen aan interventieprogramma's en te werken aan hun eigen herstel (Stanley, et al., 2012).

Samenvattend speelt ervaringsdeskundigheid een rol in de ondersteuning van het herstelproces en de ontwikkeling van zelfbeschikking en empowerment van plegers, waardoor ze sneller aan hun eigen herstel willen werken (GGZ Standaarden, 2024).

2.3 Cirkel van geweld

Slachtoffers van huiselijk geweld keren gemiddeld vaak terug naar hun (ex)-partner. Het doorbreken van het geweld is namelijk veel complexer dan alleen het beëindigen van de relatie of het vluchten naar een opvang. De cirkel van geweld is een model dat is ontwikkeld om de complexiteit van geweld, gecombineerd met liefdevolle gedragingen, te verklaren. Hieronder worden de verschillende stappen van deze cirkel beschreven (Widom, 1989; Matthews, 2004; Walker, 1979; Weiss, 2004).

De eerste fase van de cirkel is de *opbouw van spanning*. In relaties waar huiselijk geweld voorkomt, begint dit vaak al vroeg en kan het fysiek, seksueel of emotioneel van aard zijn, hoewel het meestal subtieler begint (Walker, 1979; Weiss, 2004). Dit kan zich uiten in spanning in de relatie, gekenmerkt door verbale beledigingen of beschuldigingen. Slachtoffers geven vaak aan dat deze subtiele spanning in het begin zo geleidelijk ontstaat dat ze het zelf nauwelijks opmerken (Weiss, 2004). Naarmate de tijd verstrijkt, wordt de spanning steeds voelbaarder en neemt emotioneel misbruik, manipulatie, intimidatie, dwang en bedreigingen toe (Widom, 1989). De spanning kan zich ook fysiek uiten, maar vaker ontstaan er verbale ruzies, gebrek aan respect, communicatieproblemen, jaloezie en controlerend gedrag. De mishandelde partner voelt vaak de behoefte om de pleger te kalmeren en heeft het gevoel

constant 'op eieren te lopen' (Weiss, 2004). Ze denken dat als ze een 'betere partner' zouden zijn, het misbruik zou stoppen. Deze fase kan enkele dagen tot maanden duren (Widom, 1989).

Vervolgens komt de relatie in de fase van een *acuut geweldsincident*. Na een periode van spanning wordt de druk op de relatie zo groot dat er een fysiek gewelddadig moment ontstaat (Widom, 1989; Matthews, 2004; Walker, 1979; Weiss, 2004). Deze fase wordt gekenmerkt door fysiek geweld zoals schoppen, slaan, bijten, wurgen en seksueel misbruik. De fase is vaak relatief kort, variërend van enkele minuten tot enkele uren (Widom, 1989).

Tot slot komt de relatie in de *honeymoonfase*. In deze fase biedt de dader excuses aan en erkent dat het geweld verkeerd was, belovend dat het niet opnieuw zal gebeuren (Widom, 1989; Walker, 1979). De dader zoekt naar vergeving en legt de schuld voor het geweld vaak bij externe factoren, zoals een slechte dag op het werk of het missen van de bus (Weiss, 2004; Widom, 1989). Het slachtoffer vergeeft de pleger vaak na verloop van tijd en de relatie wordt voortgezet. Tijdens deze periode behandelt de pleger het slachtoffer buitengewoon vriendelijk, bijvoorbeeld door het geven van cadeaus of complimenten. Echter, na enkele dagen tot maanden verschijnen er opnieuw scheuren in de relatie (Widom, 1989; Matthews, 2004; Weiss, 2004). Hoewel de pleger excuses aanbiedt en vergeving zoekt, blijven de onderliggende patronen van misbruik vaak aanwezig. De dader kan terugvallen in oude gewoonten van verbale beledigingen of beschuldigingen, waardoor de spanningen opnieuw oplopen. De relatie komt dan weer in de eerste fase terecht en de cirkel begint opnieuw (Widom, 1989).

Wanneer vrouwen en hun kinderen te maken krijgen met huiselijk geweld, kunnen zij gebruik maken van een vrouwenopvang. Deze opvang biedt onderdak en hulp aan vrouwen die mishandeld zijn of met mishandeling worden bedreigd, evenals aan hun kinderen (Wolf et al., 2003). De vrouwen bevinden zich vaak in een crisissituatie en kampen met psychosociale en relationele problemen als gevolg van lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld. De opvang richt zich op het doorbreken van de cirkel van geweld (Lünnemann et al., 2006) en maakt daarbij vaak gebruik van de methodiek Krachtwerk voor volwassenen en Veerkracht voor kinderen.

Krachtwerk is gericht op het ondersteunen van kwetsbare mensen in achterstandssituaties bij hun herstel (Wolf & Jonker, 2016). Het is een erkende, effectieve interventie voor mensen die tijdelijk of langdurig de greep op hun leven zijn kwijtgeraakt (Wolf, 2016). Deze methodiek bevordert zelfregie door te werken aan een betere afstemming tussen de wensen van de pleger en de eisen van de omgeving. Er worden kleine, haalbare

doelen opgesteld, waarbij wordt uitgegaan van de eigen krachten, talenten, mogelijkheden en beschikbare hulpbronnen. In gevallen van huiselijk geweld zijn deze doelen ook gericht op het doorbreken van de cirkel van geweld (Draaisma et al., 2019). Tijdens dit proces maken cliënten hun eigen keuzes, wat hun zelfregie versterkt en stelt hen in staat om met hun eigen krachten en hulpbronnen veranderingen in hun leven aan te brengen.

Veerkracht heeft als doel het voorkomen of verminderen van de impact van traumatische gebeurtenissen die kinderen hebben meegemaakt (Jongepier & Van der Kleij, 2018). Kinderen zijn vaak getuige of slachtoffer van huiselijk geweld, wat diep ingrijpt op hun opvoeding (Alarcon et al., 2015). Daarom hanteert de methodiek Veerkracht een systeemgerichte benadering, waarbij het hele gezin, inclusief de vader, wordt betrokken. De focus ligt specifiek op de rol van de ouders in de opvoeding van hun kinderen. Door een gestructureerde werkwijze, waarin het kind systematisch centraal staat, wordt de veiligheid en ontwikkeling van het kind bevorderd. Elk kind wordt gezien als cliënt en krijgt de aandacht en zorg wat nodig is (Van der Kleij, 2024).

Er is momenteel nog geen wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de vraag of én hoe ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld kunnen bijdragen aan het doorbreken van de cirkel van geweld en of zij een rol kunnen spelen binnen de methodieken Krachtwerk of Veerkracht.

2.4 Voorkomen van recidive

Meer dan dertig jaar onderzoek naar rehabilitatieprogramma's heeft aangetoond welke programma's effectief bijdragen aan het voorkomen van recidive (Przybylski, 2008). Deze worden hieronder kort benoemd en toegelicht (Przybylski, 2008).

Vinden van betekenisvol werk. Onderwijs- en beroepsprogramma's voor ex-gedetineerden bieden hen de kans om nieuwe vaardigheden te ontwikkelen. Door daarnaast begeleiding te bieden bij het vinden van een baan, wordt niet alleen structuur en financiële stabiliteit bereikt, maar ook een gevoel van eigenwaarde versterkt (Doekhie, 2019). Dit kan resulteren in een positieve 'Return on Investment' (ROI), waarbij de voordelen van werkbegeleiding en het voorkomen van recidive de kosten van het programma overtreffen.

Behandeling van middelenmisbruik. Middelenmisbruik is een sterke predictor voor recidive (Philipse, 2005). Mensen met een middelenverslaving zijn vaak aangewezen op crimineel verworven inkomsten om in het gebruik te kunnen voorzien (Inciardi, 1981). Ook hebben harddrugverslaafden en mensen in een crimineel circuit een gemeenschappelijke

deviante leefstijl (Walters, 1994). Hierdoor heeft middelenmisbruik een directe invloed op iemands vermogen om zich los te maken van crimineel gedrag. De combinatie van financiële afhankelijkheid en een afwijkende levensstijl maakt het waarschijnlijk dat iemand opnieuw in de criminaliteit belandt. Om middelenmisbruik onder controle te krijgen, worden programma's aangeboden die gericht zijn op het verminderen van alcohol- en drugsgebruik. Vooral therapeutische gemeenschappen hebben bewezen bijzonder effectief te zijn bij het verminderen van middelengebruik (Przybylski, 2008). Door groepstherapie met gelijkgestemden te volgen, kunnen deelnemers gezamenlijk aan hun herstel werken. Nazorg is hierbij cruciaal; door ondersteuning en begeleiding na de therapie te bieden, kunnen kwetsbare personen beter omgaan met uitdagingen en triggers die tot een terugval zouden kunnen leiden.

Mentale gezondheid. Recidive onder ex-gedetineerden met psychische problemen is wereldwijd hoog. Plegers van huiselijk geweld kampen vaak met mentale gezondheidsproblemen, zoals depressie, stress, angst of somberheid (Prins & Draper, 2009). Hierdoor ontstaan verstoorde denkprocessen, waardoor ze moeite hebben met logisch redeneren en concentratie. Dit bemoeilijkt het nemen van weloverwogen beslissingen, waardoor zij sneller impulsief handelen zonder de consequenties te overwegen. Hierdoor wordt het risico op recidive verhoogd. Daarom zijn vroegtijdige interventies die zich richten op het verbeteren van de mentale gezondheid van delinquenten van groot belang (Skeem & Loudon, 2006). Voornamelijk crisisinterventieteams, assertieve gemeenschapsbehandeling en therapeutische groepstherapieën worden als waardevolle interventies beschouwd bij het verbeteren van de mentale gezondheid en het voorkomen van recidive.

Denkpatronen veranderen. Delinquenten hebben vaak te maken met negatieve denkpatronen, zoals zelfrechtvaardiging, het externaliseren van schuld en een gebrek aan verantwoordelijkheid (Walters, 2006). Deze diepgewortelde gedachten en gevoelens kunnen hen gevangenhouden in een negatieve cyclus, niet alleen tijdens hun criminele activiteiten, maar ook na hun vrijlating (Lipsey et al., 2007; Walters, 2006). Deze aanhoudende denkpatronen vergroten het risico op recidive aanzienlijk. Cognitief-gedragstherapeutische programma's (CBT) erkennen dat deze psychologische problemen deels voortkomen uit disfunctionele denkpatronen. Het doel van CBT is om deze patronen te veranderen, zodat problemen op een meer constructieve manier kunnen worden benaderd. De therapie biedt praktische manieren om de gemoedstoestand van kwetsbare personen te verbeteren, met een specifieke focus op hun huidige problemen (Lipsey et al., 2007). Dit is een bewezen

effectieve interventie die resulteert in gedragsverandering en het risico op recidive vermindert.

Familiegerichte programma's. Programma's gericht op het voorkomen van recidive onder jeugdige delinquenten zijn vaak familiegericht (MacKenzie, 2006). Omdat de familieomgeving en -relaties een grote invloed hebben op het gedrag van jongeren, is het effectief om het hele gezin erbij te betrekken. Voorbeelden van dergelijke programma's zijn functionele gezinstherapie en systeemtherapie. Het is belangrijk op te merken dat plegers van huiselijk geweld vaak de vaders en moeders van deze jongeren zijn. Familie-interventies kunnen daarom ook preventief werken bij het voorkomen van recidive van huiselijk geweld, waar de familieomgeving en -relaties eveneens een cruciale rol spelen. Het betrekken van het hele gezin is hierbij essentieel.

Er bestaan nog geen wetenschappelijke onderzoeken waarbij gekeken wordt hoe en op welke wijze ervaringsdeskundigen recidive kunnen voorkomen. Het is de vraag bij welke interventies zij een rol kunnen spelen en waarom dit effectief is.

2.5 Omstandigheden

Het is belangrijk om te onderzoeken welke omstandigheden cruciaal zijn voor de effectieve inzet van ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld. Daarom wordt zowel gekeken naar de persoonlijke competenties die ervaringsdeskundigen nodig hebben als naar de organisatorische randvoorwaarden waarin zij opereren.

2.5.1 Persoonlijke competenties

Ervaringsdeskundigen worden vaak geconfronteerd met situaties waarin een eenduidige aanpak, benadering of oplossingsstrategie niet altijd mogelijk is. Ze moeten op basis van hun eigen en collectieve ervaringskennis beslissingen nemen om anderen te ondersteunen. Het vermogen om empowerment te bevorderen is daarbij essentieel. Het Europese competentieprofiel voor ervaringsdeskundigen in de geestelijke gezondheidszorg, beschrijft de benodigde competenties (Block & Winterberg, 2022; Van Erp et al., 2022). Hieronder worden deze competenties toegelicht.

Gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Een ervaringsdeskundige kan zich door bescheiden, integer en 'oordeellos' te werken gelijkwaardig opstellen naar een kwetsbaar persoon. Hierdoor ontstaat een open relatie waarin de ervaringsdeskundige niet boven, maar naast de ander staat. Dit bevordert het vertrouwen, waardoor de kwetsbare persoon meer over

zijn of haar situatie zal delen. De ervaringsdeskundige kan vervolgens wederkerig handelen, wat herkenning en erkenning biedt en bijdraagt aan het leerproces van de kwetsbare.

Methoden, technieken en hulpmiddelen passend bij het vakgebied.

Ervaringsdeskundigen moeten bekend zijn met de methoden, technieken en hulpmiddelen die passen bij hun vakgebied. Hierdoor kunnen ze kwetsbare personen gerichte handvatten bieden en helpen te expliciteren wat zij in een bepaalde situatie kunnen doen. Dit omvat bijvoorbeeld gesprekstechnieken of interventiemethoden die bijdragen aan het herstel van de ander.

Veranderingsgericht adviseren over zorg, ondersteuning, dienstverlening en beleid.

Ervaringsdeskundigen moeten in staat zijn om kritisch te kijken naar bestaande cultuurwaarden en processen en gericht te adviseren over mogelijke veranderingen. Ze moeten de competentie hebben om met begrip en respect te adviseren, om zo weerstand bij anderen te voorkomen.

Conceptueel, normatief en beroepsmatig denken en handelen. De laatste jaren wordt het kennisgebied van ervaringskennis steeds sterker gepositioneerd naast de wetenschappelijke- en professionele kennis. Daarom is het belangrijk dat ervaringsdeskundigen hun vakkennis en inzichten effectief inzetten binnen het vakgebied. Dit draagt bij aan de voortdurende ontwikkeling van het beroep, waardoor het nog sterker als kennisbron kan worden gepositioneerd.

Eigen deskundigheid onderhouden en ontwikkelen. Ervaringsdeskundigheid komt voort uit persoonlijke ervaringen met kwetsbare en moeilijke situaties. Het werk kan emotioneel zwaar zijn en soms zelfs zorgen voor een terugval in het eigen herstelproces (Moran et al., 2013). Daarom is het essentieel dat ervaringsdeskundigen verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen welzijn. Ze moeten hun kernkwaliteiten en valkuilen herkennen, grenzen kunnen aangeven, hun dilemma's bespreekbaar maken en tijdig hulp inschakelen om een terugval te voorkomen.

2.5.2 Organisatorische randvoorwaarden

Daarnaast zijn organisatorische randvoorwaarden noodzakelijk om ervaringsdeskundigen effectief in te zetten. Individuele en systemische obstakels binnen organisaties, zoals negatieve houdingen, budgettaire beperkingen en weerstand tegen verandering, beperken vaak de rol van een ervaringsdeskundige (Happell et al., 2022). In deze paragraaf wordt uitgelegd hoe deze obstakels de rol van een ervaringsdeskundige beperken en welke randvoorwaarden nodig zijn voor succes.

Inclusief klimaat.

Negatieve individuele attitudes en percepties tegenover ervaringsdeskundige ex-plegers komen regelmatig voor. Vanwege het verleden met delinquent gedrag worden ex-plegers vaak als onbetrouwbaar of onveranderlijk gezien, wat kan zorgen voor onbegrip en een gevoel van waardeloosheid bij collega's. Ze worden gestigmatiseerd en geconfronteerd met vooroordelen (Happell et al., 2022).

Het is cruciaal dat ervaringsdeskundigen binnen een organisatie geaccepteerd worden en dit ook zo ervaren. Hun waarde moet worden erkend en obstakels moeten systematisch worden aangepakt. Enkel het aannemen van ervaringsdeskundigen en hen symbolische taken geven is onvoldoende; dit fenomeen staat bekend als tokenisme (Brummel & Dorst, 2022). Om dit te voorkomen, moet er aandacht zijn voor inclusie in de rol van ervaringsdeskundigen. Inclusie omvat vier vormen: aanwezigheid, acceptatie, participatie en je thuis voelen (Farrell, 2004). Er moet vooral aandacht zijn voor 'zinnvolle deelname'. Ervaringsdeskundigen moeten vanaf het begin betrokken worden bij besluitvormingsprocessen, beleidsontwikkeling en andere activiteiten. Het is belangrijk dat hun inbreng wordt gewaardeerd en dat zij serieus worden genomen.

Voldoende budget.

Om een passend beloningsbeleid te bieden, moet de organisatie voldoende budget reserveren, zowel voor de beloning van ervaringsdeskundigen als voor het creëren van de benodigde randvoorwaarden (Boertien & Van Bakel, 2012). De beloning voor ervaringsdeskundige ex-plegers moet gelijk zijn aan die van collega's waarmee zij op een gelijkwaardige basis samenwerken. Dit bevordert acceptatie en zorgt ervoor dat ervaringsdeskundigen zich serieus genomen voelen.

Klimaat voor verandering.

Movisie heeft drie fasen van een veranderproces beschreven voor organisaties die gaan samenwerken met ervaringsdeskundigen (Mulder et al., 2022).

Fase 1: Creëer een veranderklimaat.

Het bevorderen van een klimaat waarin ruimte is voor samenwerking met ervaringsdeskundigen is belangrijk. Dit begint met het maken van duidelijke afspraken over rollen, taken, verwachtingen en (financiële) voorwaarden. Het is belangrijk om voldoende commitment te creëren, zodat een inclusief klimaat wordt bevorderd. Dit kan worden bereikt door werkgroepen op te richten, een senior ervaringsdeskundige als adviseur te betrekken, het

gevoel van urgentie te versterken via voorlichtingsbijeenkomsten en een gezamenlijke visie en strategie te ontwikkelen. Tot slot kan een concreet plan worden opgesteld waarin staat hoe er met ervaringsdeskundigen wordt samengewerkt.

Fase 2: Betrekken en toerusten van de organisatie

Door het plan binnen de organisatie te communiceren en een duidelijke functieomschrijving voor de rol van ervaringsdeskundigen te geven, ontstaat er helderheid over de verwachtingen. Het is ook belangrijk om na te denken over de positionering van ervaringsdeskundigen binnen de organisatie. Er moeten voldoende ervaringsdeskundigen worden aangenomen, meer dan alleen om tokenisme te voorkomen of om de rol symbolisch te laten zijn. Het is riskant om slechts één ervaringsdeskundige in een organisatie te laten werken, vanwege het risico op eenzaamheid en het ontbreken van steun van een collega-ervaringsdeskundige. Om ervoor te zorgen dat de ervaringsdeskundige altijd ondersteuning heeft, is het belangrijk om een buddy, coaching, intervisie of supervisie te regelen. Dit stelt hen in staat om op een methodische manier hun eigen vraagstukken te bespreken en te onderzoeken.

Fase 3: Volhouden en borgen

Door te reflecteren, verbeteren en de nieuwe aanpak te verankeren, kan een ondersteunend klimaat binnen de organisatie ontstaan. Het werken met ervaringsdeskundigen wordt zo onderdeel van de dagelijkse routine, waardoor ervaringsdeskundigheid effectief wordt geborgd en daadwerkelijk bijdraagt aan het helpen van cliënten.

2.6 Knelpunten

Er zijn in totaal vier Associate Degree-opleidingen in de richting van ervaringsdeskundigheid. Het is echter onbekend of en op welke wijze, ex-plegers van huiselijk geweld worden geïnformeerd over de mogelijkheid om een dergelijke opleiding te volgen, hoeveel van hen zich aanmelden en hoeveel de opleiding daadwerkelijk afronden.

Een knelpunt bij het inzetten van forensische ervaringsdeskundigen is dat zij vanwege hun eigen forensische achtergrond soms moeilijk een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) kunnen krijgen (Van Dorp, 2017). Een VOG is vaak noodzakelijk voor een baan als ervaringsdeskundige, vooral omdat er wordt gewerkt met een kwetsbare doelgroep. Hoewel het verkrijgen van een VOG complex kan zijn, zijn er mogelijkheden als het belang van de aanvraag zwaarder weegt dan de risico's voor de samenleving. Het moet duidelijk worden gemaakt dat de kans op recidive gering is en waarom dit het geval is. Met deze informatie kan het Ministerie van Justitie en Veiligheid besluiten om toch een VOG af te geven.

3 Methoden

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld die ervaring hebben met de forensische zorg. Het meeste onderzoek richt zich op ervaringsdeskundigheid in het algemeen, zonder specifieke focus op deze doelgroep. Om meer inzicht te krijgen in de rol van ervaringsdeskundige ex-plegers, is het belangrijk om kwalitatief onderzoek te doen naar wat zij nodig hebben om hun werk goed uit te voeren, hoe zij kunnen bijdragen aan het doorbreken van de cirkel van huiselijk geweld en hoe zij recidive kunnen helpen voorkomen binnen de forensische zorg.

In dit hoofdstuk wordt eerst de onderzoeksopzet besproken, inclusief de selectie van respondenten. Vervolgens wordt ingegaan op de kenmerken van de respondenten en de data-analyse. Tot slot wordt informatie gegeven over de wetenschappelijke nauwkeurigheid en de ethische verantwoording.

3.1 Onderzoeksopzet

Het onderzoek is gebaseerd op het interpretatieve paradigma, dat stelt dat de werkelijkheid bestaat uit sociale constructies en dat iedereen zijn eigen werkelijkheid heeft (Hennink et al., 2020). Deze benadering is gekozen, omdat de kennis die ervaringsdeskundige ex-plegers inbrengen niet volledig objectief kan worden verkregen. Daarom is het essentieel om gerichte respondenten te betrekken en informatie te verzamelen via diepte-interviews. Alleen op deze manier kan worden begrepen hoe en waarom ervaringsdeskundige ex-plegers handelen, denken en voelen vanuit hun eigen context.

Aangezien er nog geen eerder onderzoek is gedaan naar ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld en in de forensische zorg, heeft de onderzoeker een interviewschema opgesteld. Dit schema bevatte specifieke thema's gericht op drie essentiële onderwerpen: *'persoonlijke en organisatorische omstandigheden,' 'cirkel van geweld,'* en *'voorkomen van recidive.'* Per thema werden onderwerpen opgesteld om door te vragen of om nog niet behandelde onderwerpen aan te kaarten (Hennink et al., 2020). Deze onderwerpen zijn gebaseerd op de theoretische onderbouwing. De interviews boden ruimte voor flexibiliteit en het aanpassen van de vraagvolgorde, zolang dit het interview ten goede kwam. Voorafgaand aan het interview kregen de respondenten de mogelijkheid om vragen te stellen over het onderzoek. Aan het einde van elk thema was er ruimte voor eigen inbreng door de respondent. Het interviewschema is opgenomen in bijlage 1.

De respondenten zijn geworven door te zoeken naar stichtingen en organisaties die al werken met ervaringsdeskundige ex-plegers of -slachtoffers. Daarnaast zijn

ervaringsdeskundigen actief benaderd via sociale-mediakanalen. Ook het netwerk van medewerkers binnen Wender is ingezet om respondenten te vinden. Na elk interview werd via de sneeuwbal methode geprobeerd om nieuwe respondenten te bereiken (Hennink et al., 2020). Deze methode was nuttig voor dit onderzoek, omdat de doelgroep van ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld die een opleiding hebben afgerond klein is. Ervaringsdeskundigen binnen de doelgroep hebben waarschijnlijk meer contacten in hun netwerk die als respondent kunnen dienen.

3.1.1 Respondentselectie

Voor dit onderzoek is gekozen om respondenten via een doelgerichte steekproef te benaderen (Hennink et al., 2020). Dit betekent dat bewust die respondenten worden geselecteerd die het meest relevant zijn voor de onderzoeksvraag. In dit onderzoek zijn respondenten interessant als zij voldeden aan de volgende drie criteria: ervaringsdeskundigheid, ervaring met huiselijk geweld en betrokkenheid bij de forensische zorg.

Een knelpunt is dat er op dit moment nog weinig ervaringsdeskundigen in Nederland zijn die zowel een opleiding hebben afgerond als affiniteit hebben met huiselijk geweld en de forensische zorg. Hierdoor konden met alleen deze zoekopdracht niet voldoende respondenten worden benaderd. Daarom werd de zoekopdracht uitgebreid naar ervaringsdeskundige mannen met affiniteit voor één van de twee onderwerpen: huiselijk geweld of forensische zorg. Uiteindelijk werd de zoekopdracht verder uitgebreid naar ervaringsdeskundige mannen met een verleden van verslaving, omdat er in Nederland al meerdere ervaringsdeskundigen op dit terrein werkzaam zijn (Van Erp et al., 2022). Met deze respondenten werd gekeken naar de overlap die zij zien tussen de werkgebieden van verslaving, huiselijk geweld en forensische zorg.

Ook ervaringsdeskundige slachtoffers van huiselijk geweld werden doelgericht benaderd. Hun perspectief was waardevol, aangezien zij vaak ook in zekere mate schuldig zijn bij huiselijk geweld (Akkermans et al., 2023) en inzichten konden bieden in de behoeften en uitdagingen waarmee het hele gezin wordt geconfronteerd. Vanuit hun ervaring als ervaringsdeskundige konden zij waardevolle inzichten delen over de dynamiek en impact van huiselijk geweld en hoe de cirkel doorbroken kan worden.

Daarnaast is geprobeerd in contact te komen met docenten van Associate Degree-opleidingen in ervaringsdeskundigheid. Het doel was om inzicht te krijgen in het aantal ervaringsdeskundige ex-plegers dat zich aanmeldt voor de opleiding en in hoeverre de opleiding zich richt op het doorbreken van de cirkel van geweld en recidivepreventie. Via het

netwerk van Wender en sociale-mediakanalen werd geprobeerd hen te bereiken, maar dit is helaas niet gelukt. Het is wenselijk om in de toekomst verder onderzoek te doen naar de relatie tussen ervaringsdeskundige ex-plegers en opleidingsinstituten. In hoofdstuk 5.5.3 wordt hiervoor een concrete aanbeveling gedaan.

Om te beoordelen of een respondent uit de steekproef passend was voor het onderzoek, werd voorafgaand aan de interviews een telefonisch gesprek van ongeveer vijftien minuten gevoerd. Tijdens dit gesprek stelde de onderzoeker zich kort voor en gaf meer informatie over het onderzoek. Daarnaast blijkt uit de literatuur dat niet alleen mannen, maar ook vrouwen zich schuldig maken aan (ernstige) vormen van partnergeweld (Dutton & Corvo, 2006; Fiebert, 2013). Aangezien dit een gevoelig onderwerp kan zijn voor respondenten met ervaring met partnergeweld, werd vooraf besproken dat er nog geen definitie bestaat die volledig rekening houdt met genderdynamieken. Daarbij werd uitgelegd dat de term pleger niet uitsluit dat mannen zelf slachtoffer kunnen zijn geweest. Dit werd benadrukt om miscommunicatie en mogelijke emotionele triggering bij de respondent te voorkomen.

Tijdens het telefoongesprek is gevraagd naar de gedachten van de respondenten over het onderzoek en of zij iets konden vertellen over hun werk als ervaringsdeskundige. Als zij geschikt bleken voor het onderzoek, werd hen gevraagd of ze bereid waren deel te nemen aan een online individueel interview via een video-call. Op deze manier kregen de respondenten vooraf informatie over het onderzoek en werden de juiste kandidaten uitgenodigd voor een interview. Het schema met de besproken informatie is opgenomen in bijlage 2.

3.2 Aantal respondenten

In totaal zijn negen interviews afgenomen met ervaringsdeskundige mannen, waarvan twee ervaring hadden met zowel huiselijk geweld als de forensische zorg. Zeven respondenten hadden ervaring met ofwel huiselijk geweld, ofwel de forensische zorg, soms in combinatie met verslaving. Alle respondenten hebben een opleiding van twee jaar tot ervaringsdeskundige gevolgd. Vijf van hen deden dit via een Associate Degree, terwijl vier anderen een interne opleiding binnen een organisatie volgden. Alle interviews zijn online via Google Meet afgenomen en duurden gemiddeld 55 minuten.

Daarnaast zijn er twee interviews afgenomen met ervaringsdeskundige vrouwen die ervaring hebben als slachtoffer van huiselijk geweld. Beide respondenten hebben een opleiding tot ervaringsdeskundige gevolgd. Eén interview vond online plaats via Google Meet, terwijl het andere fysiek werd gehouden vanwege de voorkeur van de respondent. Deze interviews duurden gemiddeld 58 minuten.

3.3 Data-analyse

Alle diepte-interviews zijn opgenomen, getranscribeerd en geanonimiseerd (Hennink et al., 2020), waarna de data is geanalyseerd met behulp van thematische analyse (Braun & Clarke, 2006). Hierbij is een codeboekbenadering gehanteerd (Braun & Clarke, 2023), waarbij coderen als een flexibel proces wordt beschouwd en realisme als uitgangspunt dient. Het ontologische principe erkent dat de werkelijkheid iets kan afwijken van de waarneming en deze subjectiviteit wordt geaccepteerd (Braun & Clarke, 2023). Deze benadering sluit goed aan bij het interpretatieve paradigma, omdat het sociale constructies en de werkelijkheid van elke respondent vergelijkt om tot een geloofwaardige theorie te komen. Op basis van de theoretische verkenning zijn van tevoren enkele onderwerpen vastgesteld die als hulpmiddel dienen bij het bevragen van de thema's. De thematische analyse die is gevolgd, bestaat uit zes fasen (Braun & Clarke, 2006): 1) vertrouwd raken met de data; 2) genereren van eerste codes; 3) zoeken naar thema's; 4) beoordelen van potentiële thema's; 5) definiëren en benoemen van thema's; 6) presenteren van de resultaten.

In de eerste fase zijn de interviews verbatim getranscribeerd in Word en zorgvuldig doorgelezen. Waar nodig zijn de interviews geanonimiseerd en gepseudonimiseerd. Tijdens het lezen werd al actief, analytisch en kritisch gekeken naar de achterliggende betekenis van de data, zodat de onderzoeker bekend raakte met de data en bewust werd van de inhoud van de interviews.

In de tweede fase zijn de interviews gecodeerd met behulp van het programma ATLAS.ti. Hierbij is gekeken naar kenmerken in de tekst die mogelijk relevant waren voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Deze codes zijn kernachtige samenvattingen van stukken data. Hier is geprobeerd de echte betekenis achter een stuk tekst te interpreteren, terwijl zo dicht mogelijk bij de daadwerkelijke bewoording van de respondent werd gebleven. Op basis hiervan werden codes opgesteld die de inhoud van de tekst omvatten en die in de literatuur worden benoemd, zoals '*inclusie*', '*gelijkwaardig en wederkerig*' en '*denkpatronen veranderen*'. Deze deductieve codes zijn gebaseerd op de bijbehorende probes uit het interviewschema. Daarnaast zijn ook codes opgesteld die vanuit de data zelf naar voren kwamen. Wanneer onderwerpen in verschillende interviews vaak zijn aangekaart en relevant waren voor het onderzoek, zijn deze inductief gecodeerd als bijvoorbeeld '*via congres*', '*via vriend*' en '*door andere ED*'.

In de derde fase werd overgeschakeld van codes naar thema's. Hierbij zijn de overeenkomsten tussen codes geclusterd. Dit gebeurde door eerst letters voor een code te plaatsen: A) algemene codes; C) cirkel van geweld; R) recidive voorkomen; P) persoonlijke

competenties; O) organisatorische randvoorwaarden; K) knelpunten. Vervolgens werden per cluster deductieve thema's opgesteld op basis van bestaande theorie en inductieve thema's op basis van de data. In de vierde fase zijn deze thema's beoordeeld. Door terug te kijken naar de dataset, werden de thema's verder vergeleken en op elkaar afgestemd. Subthema's zijn geformuleerd wanneer een thema erg breed was. In de vijfde fase zijn alle uiteindelijke (sub)thema's definitief geformuleerd. Het definitieve codeboek, waarin alle inductieve en deductieve codes per thema en subthema worden weergegeven, is te lezen in bijlage 4. Tot slot zijn in de zesde fase de resultaten gerapporteerd, die in hoofdstuk 4 worden besproken aan de hand van de opgestelde deelvragen.

3.4 Wetenschappelijke nauwkeurigheid

De vier criteria die samen de wetenschappelijke nauwkeurigheid van een onderzoek acceptabel maken zijn (Shenton, 2004): geloofwaardigheid, overdraagbaarheid, betrouwbaarheid en controleerbaarheid.

De geloofwaardigheid van een onderzoek verwijst naar de mate waarin de bevindingen overeenkomen met de realiteit (Shenton, 2004). Om dit te waarborgen, zijn verschillende maatregelen getroffen. Binnen het onderzoek zijn erkende methoden gebruikt die goed ingeburgerd zijn in kwalitatief onderzoek. De data zijn verkregen door meerdere interviews uit te voeren met behulp van een semi-gestructureerd interviewschema (Willems, 2017) en vervolgens gecodeerd met de thematische analyse (Braun & Clarke, 2006) in het programma ATLAS.ti (Bouabid, 2020). Daarnaast werd literatuuronderzoek naar ervaringsdeskundigheid uitgevoerd, waardoor de onderzoeker vertrouwd raakte met het veld. Dit verhoogde de geloofwaardigheid, omdat de onderzoeker zo al bekend was met de context van ervaringsdeskundigen. Om de eerlijkheid van de antwoorden van de respondenten te bevorderen, werd voor elk interview benadrukt dat alle verstrekte informatie anoniem zou blijven. Respondenten werden aangemoedigd om in hun eigen woorden te spreken en er werd veel samengevat en doorgevraagd om de interpretaties van de onderzoeker te verifiëren. Tot slot speelde het theoretisch kader een belangrijke rol bij de data-analyse, waardoor de resultaten over ervaringsdeskundige ex-plegers konden worden vergeleken met bestaande onderzoeken naar ervaringsdeskundigen in het algemeen.

De overdraagbaarheid verwijst naar de mate waarin de bevindingen van het onderzoek kunnen worden toegepast op een bredere populatie (Shenton, 2004). De respondenten zijn geselecteerd via een doelgerichte steekproef. Dit heeft de overdraagbaarheid beperkt, aangezien niet iedereen uit de populatie een kans had om in de steekproef te worden

opgenomen. Hierdoor gelden de resultaten mogelijk alleen voor de onderzochte groep en zijn ze wellicht niet generaliseerbaar naar de hele populatie. Toch hoeft de overdraagbaarheid niet volledig te worden verworpen, mits voldoende contextuele informatie over het onderzoek wordt verstrekt (Shenton, 2004). In dit onderzoek is dat gedaan door duidelijk te beschrijven hoe het onderzoek is uitgevoerd en op basis van welke criteria de respondenten zijn geselecteerd en geïnterviewd. Zo kan de lezer zelf beoordelen of de bevindingen van het onderzoek overdraagbaar zijn naar een andere context.

De betrouwbaarheid verwijst naar de herhaalbaarheid van de studie (Shenton, 2004). Het gaat om de vraag in hoeverre vergelijkbare resultaten zouden worden verkregen als het onderzoek opnieuw zou worden uitgevoerd in dezelfde context, met dezelfde methode en dezelfde respondenten. In kwalitatief onderzoek is dit moeilijk te waarborgen, omdat de omstandigheden voortdurend veranderen. Het is daarom belangrijk om overlappende methoden te gebruiken en processen zo gedetailleerd mogelijk te beschrijven (Shenton, 2004). In dit onderzoek is ernaar gestreefd om het onderzoeksontwerp, de uitvoering en de operationele details van de dataverzameling zo uitgebreid mogelijk te beschrijven in het methodologiehoofdstuk. Er is gerapporteerd welke methoden zijn gebruikt, hoe het onderzoek is uitgevoerd, welke keuzes zijn gemaakt en waarom. Hierdoor zou herhaling van het onderzoek mogelijk kunnen zijn.

Tot slot heeft de controleerbaarheid betrekking op de objectiviteit van de bevindingen (Shenton, 2004). Het is cruciaal dat de resultaten voortkomen uit de ideeën en bevindingen van de respondenten, zonder beïnvloeding door de persoonlijke voorkeuren van de onderzoeker. Hoewel kwalitatief onderzoek altijd een zekere mate van subjectiviteit bevat door de interpretatie van de onderzoeker, is ernaar gestreefd om de eigen overtuigingen, aannames en vooroordelen van de onderzoeker zo min mogelijk te laten doorschemeren in de interviews. De interviews werden op een consistente manier uitgevoerd om dezelfde informatie van alle respondenten te verkrijgen. Eén interview met een ervaringsdeskundige slachtoffer vond fysiek plaats, terwijl de andere interviews via een online video-call zijn gehouden. Hoewel dit de controleerbaarheid enigszins kan verminderen, was deze aanpak gerechtvaardigd vanwege de sterke voorkeur van de respondent.

3.5 Ethische verantwoording

Binnen kwalitatief onderzoek kom je verschillende ethische kwesties en uitdagingen tegen (Hennink et al., 2020). Het is belangrijk om rekening te houden met deze ethische overwegingen, om zo ook de wetenschappelijke integriteit in stand te houden. Door gebruik te maken van de cyclus van kwalitatief onderzoek, wordt per fase van onderzoek beschreven hoe rekening is gehouden met de ethische uitdagingen.

Tijdens de ontwerpfase van een onderzoek is het belangrijk om te overwegen welke partijen er baat bij kunnen hebben (Hennink et al., 2020). De deelname van de respondenten moet niet alleen waardevol zijn voor andere partijen, maar ook voor henzelf. Voor mensen die momenteel als ervaringsdeskundige werken, kan dit onderzoek helpen om hun rol te versterken en beter te positioneren. Daarnaast is het onderzoek van groot belang voor hulpverleningsinstanties en maatschappelijke opvanglocaties, omdat de concrete bevindingen hen kunnen helpen hun huidige zorgaanbod te verbeteren.

Voorafgaand aan het interview ontvingen de respondenten een toestemmingsformulier met informatie over het doel van het onderzoek, de vrijwillige deelname en de dataverwerking. De privacy van de respondenten is in dit onderzoek beschermd. Dit is meerdere keren benadrukt richting de respondenten, zowel tijdens de telefoongesprekken als vóór de interviews.

Alle betrokken partijen hebben ingestemd met deze manier van dataverzameling en hebben hun akkoord gegeven. Aan het einde van elk interview werd de respondenten gevraagd naar hun ervaring. Ze gaven aan de gesprekken als prettig te hebben ervaren en waardeerden het dat er onderzoek wordt gedaan naar dit onderwerp.

In de analysefase staat de data centraal. Alle geluidsopnames zijn gemaakt met de telefoon van de respondent en zo snel mogelijk uitgewerkt tot transcripten, waarna de opnames direct werden verwijderd. De geanonimiseerde transcripten waren gedurende het hele onderzoek uitsluitend beschikbaar voor de onderzoeker en werden door niemand anders ingezien. Tijdens het transcriberen zijn alle gegevens geanonimiseerd om de privacy van de respondenten te waarborgen. Na afronding van het onderzoek zullen ook deze transcripten worden vernietigd.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd, ondersteund door citaten. De data zijn afkomstig uit elf interviews met ervaringsdeskundigen, die elk een verschillende achtergrond hebben, variërend van daders, slachtoffers, ex-gedetineerden of verslaafden. De interviews waren gericht op de onderzoeksvraag: *“hoe kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld effectief ingezet worden binnen de vrouwenopvang om de cirkel van huiselijk geweld te doorbreken en binnen de forensische opvang om recidive te voorkomen?”*.

Dit hoofdstuk begint met een overzicht van de algemene resultaten die door de respondenten zijn benoemd. Vervolgens wordt gefocust op de rol van ervaringsdeskundige ex-plegers bij het doorbreken van de cirkel van huiselijk geweld. Daarna wordt besproken hoe zij kunnen bijdragen aan het voorkomen van recidive binnen de forensische zorg. Vervolgens worden de vereisten voor ervaringsdeskundige ex-plegers om hun werk goed uit te voeren besproken, onderverdeeld in persoonlijke competenties en organisatorische randvoorwaarden. Tot slot worden knelpunten benoemd die samenhangen met het inzetten van ervaringsdeskundige ex-plegers.

4.1 Algemene resultaten

Aan het begin van elk interview is een aantal algemene vragen gesteld aan de respondenten. Hieronder wordt beschreven hoe de ervaringsdeskundigen in hun rol beland zijn en hoe de rol van de ervaringsdeskundigen er uit ziet.

4.1.1 Achtergrond van respondenten

Er zijn naar schatting bijna duizend ervaringsdeskundigen werkzaam in de GGZ, beschermde woonvormen en de maatschappelijke opvang (Weerman et al., 2022). Er zijn geen concrete onderzoeken beschikbaar die ingaan op de achtergrond van deze ervaringsdeskundigen. Acht respondenten geven aan dat er momenteel weinig ervaringsdeskundige mannen zijn in Nederland met ervaring in huiselijk geweldsituaties.

Aan de respondenten is gevraagd hoe ze in het beroep van ervaringsdeskundige terecht zijn gekomen. Alle respondenten geven aan dat ze via (in)formele netwerken in aanraking zijn gekomen met dit beroep, bijvoorbeeld via een andere ervaringsdeskundige, hulpverlener, vriend of kennis. Vaak wisten de respondenten daarvoor niet eens wat een ervaringsdeskundige doet of wat het beroep inhoudt.

“Uiteindelijk kwam ik bij één persoon terecht van een instantie. Hij zei tegen mij; je moet de opleiding ervaringsdeskundigheid gaan doen, dat zijn jouw beste opties. (...) Ik zei ook van, ik weet niet eens wat dat is.”

Drie respondenten geven aan dat ze tijdens hun eigen herstel in de kliniek al (co-)trainers waren van herstelcursussen. Eén van hen geeft aan dat ze, nu ze zelf ervaringsdeskundige zijn, andere geschikte cliënten aanmoedigt om ook (co-)trainer te worden van hun herstelcursus. Volgens deze respondent zijn cliënten hiervoor geschikt wanneer ze een duidelijk toekomstbeeld hebben. Het is belangrijk dat ze bezig zijn met rehabilitatie en een plan hebben voor waar ze gaan wonen en met wie ze in contact willen staan. Ook een positief denkbeeld over de buitenwereld is volgens de respondent essentieel.

Twee respondenten geven aan dat ze een goed gevoel kregen toen ze een baan als ervaringsdeskundige aangeboden kregen. Ze voelen dat ze zo hun steentje kunnen bijdragen aan de maatschappij, niet langer afhankelijk zijn van een uitkering en zich eindelijk volwassen voelen.

4.1.2 Verschil tussen ervaringsdeskundigen en andere hulpverleners

Alle respondenten geven aan dat er een groot verschil is tussen de rol van ervaringsdeskundigen en andere hulpverleners. Tien van hen benadrukken dat dit verschil ligt in de aanvullende en ondersteunende rol van ervaringsdeskundigen. Hoewel ervaringsdeskundigen niet direct kunnen helpen bij het verwerken van trauma's van plegers van huiselijk geweld, kunnen ze wel sneller tot de kern van een probleem komen dankzij de herkenning en erkenning die ze bieden. Hierdoor kunnen andere hulpverleners deze problemen effectiever behandelen.

“Ik ben geen hulpverlener en ben niet iemand die een diagnose stelt. Daarom zijn wij niet een vervanging, maar een aanvulling voor andere hulpverleners. (...) Het is ook alleen maar beter voor hun, zij kunnen dan de juiste hulp aanbieden.”

4.1.3 Rol van ervaringsdeskundigheid

Erkenning en herkenning

Tien van de elf respondenten geven aan dat ervaringsdeskundigen het meest effectief werken vanuit de erkenning en herkenning die zij hebben bij bepaalde situaties. Elke ervaringsdeskundige heeft een andere expertise en vaak is er sprake van een dubbele diagnose. Bijvoorbeeld, ervaring met huiselijk geweld gaat vaak gepaard met verslaving. Volgens de respondenten is het belangrijk dat ervaringsdeskundigen worden ingezet op het gebied waarin zij zelf ervaring hebben, zodat ze vanuit erkenning en herkenning kunnen handelen.

“Je moet er zelf in het verleden te maken mee hebben gehad om andere mensen goed te kunnen begrijpen.”

Eén respondent heeft een afwijkende mening en stelt dat het niet noodzakelijk is voor een ervaringsdeskundige om ervaring te hebben met de specifieke doelgroep waarmee zij werken. Volgens deze respondent moet een goede ervaringsdeskundige in staat zijn om zowel met mannen als vrouwen te communiceren. De werkwijze van een ervaringsdeskundige wordt volgens de respondent gezien als universeel, waarbij rust wordt gecreëerd en zonder vooroordelen wordt gesproken, ongeacht gender of eigen ervaringen. Dit wordt als effectief beschouwd omdat cliënten hierdoor vrij kunnen ventileren, zonder dat er grote consequenties aan het gesprek verbonden zijn. Bovendien stelt de respondent dat deze benadering het makkelijker maakt om gezinsdynamieken te doorgronden en onderliggende trauma's beter te begrijpen, omdat het inzicht biedt in verschillende perspectieven door informatie vanuit beide kanten te verkrijgen.

Zeven respondenten geven aan dat de erkenning en herkenning die ervaringsdeskundigen bieden, hen in staat stelt om cliënten een spiegel voor te houden. Door te reflecteren op hun eigen ervaringen en inzichten, kunnen ervaringsdeskundigen beter inzicht krijgen in het gedrag, de emoties en gedachten van cliënten. Hierdoor prikken ze sneller door manipulatief gedrag heen en kunnen ze een spiegel voorhouden, waarin cliënten geconfronteerd worden met hun eigen gedrag. Zo ontstaat er meer bewustwording en wordt er ruimte gecreëerd om te werken aan de onderliggende problemen.

“Op dat moment laat ik hun die spiegel zien. Dan gaan ze ook beseffen wat er gebeurt.”

Bruggenbouwer

Acht ervaringsdeskundigen geven aan dat zij de rol van bruggenbouwer aannemen tussen cliënt en hulpverlener. Aangezien plegers van huiselijk geweld vaak met een stigma worden geconfronteerd, kunnen ervaringsdeskundigen het menselijke aspect richting andere hulpverleners benadrukken. Zij zien de cliënt niet als een dossier, maar als de persoon achter de daden.

“Dan zeggen andere hulpverleners vaker van; oh, daar heb je haar weer of daar komt ze weer. Dan zeg ik; draai het eens om en denk bij jezelf, yes, daar is ze weer. We hebben weer een lijntje en kunnen het weer proberen.”

Ervaringsdeskundigen kunnen ook de rol van bruggenbouwer vervullen tussen de cliënt en mogelijke netwerkpartners. Ze kunnen bijvoorbeeld ondersteuning bieden bij praktische zaken. Twee respondenten noemen dat hulpverleners en artsen soms te snel medicatie voorschrijven, waaraan cliënten verslaafd raken. Vaak willen cliënten daar mee stoppen, maar weten ze niet hoe. Hoewel ervaringsdeskundigen hier inhoudelijk niets over kunnen zeggen, kunnen ze wel samen met de cliënt contact opnemen met de arts om een oplossing te vinden. Op deze manier kunnen ervaringsdeskundigen ook een brug slaan naar netwerkpartners.

4.2 Raakvlakken cirkel van geweld en forensische zorg

In alle gesprekken die zijn gevoerd met respondenten, is gesproken over zowel de forensische zorg als de cirkel van huiselijk geweld. Alle respondenten geven aan dat er veel raakvlakken zijn in de werkwijze binnen deze twee gebieden. Zowel in de forensische zorg als bij het doorbreken van de cirkel van geweld ligt de focus van de werkzaamheden van ervaringsdeskundigen op het op analyseren, reflecteren en spiegelen van gedrag van de cliënt. Dit komt mede doordat de basisprincipes van hun werk, als herkenning, erkenning en empowerment, universeel effectief zijn in het gehele vakgebied van ervaringsdeskundigheid.

In onderstaande hoofdstukken wordt afzonderlijk ingegaan op de cirkel van geweld en het voorkomen van recidive in de forensische zorg. De belangrijkste inzichten die de respondenten hierover hebben gedeeld worden besproken. Daarnaast is deze informatie overdraagbaar naar ervaringsdeskundigen die werken vanuit het andere perspectief.

4.3 Cirkel van geweld

Alle respondenten benadrukken het belang van hulp voor plegers van huiselijk geweld, zodat zij hun trauma's kunnen verwerken. Huiselijk geweld is namelijk niet alleen traumatiserend voor het slachtoffer, maar ook voor de dader. Tien respondenten geven aan dat ervaringsdeskundige ex-plegers een rol kunnen spelen bij het doorbreken van de cirkel van geweld. Dit komt doordat zij op een laagdrempelige manier kunnen handelen en dezelfde taal spreken. In dit hoofdstuk wordt eerst besproken *waarom* de respondenten van mening zijn dat ervaringsdeskundige ex-plegers deze rol kunnen vervullen, waarna per fase wordt aangegeven *wanneer* dit kan worden ingezet.

4.3.1 Doorbreken cirkel van geweld door laagdrempeligheid en de taal

Alle respondenten geven aan dat ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld door het voeren van laagdrempelige gesprekken sneller trauma's en spanningen bij plegers kunnen achterhalen. Na een incident van huiselijk geweld weten plegers vaak al dat hier consequenties aan verbonden zijn en dat ze in de problemen komen. Ze zijn echter terughoudend om met politie of justitie te spreken, vooral uit angst hun kinderen te verliezen. Deze benadering is niet helend voor het trauma dat door het geweld is ontstaan en kan zelfs opnieuw traumatiserend zijn.

Ervaringsdeskundigen worden daarentegen vaak ingezet vanuit een vrijwillig kader. Ze vormen geen bedreiging voor de plegers en voeren geen therapieën uit, omdat ze geen behandelaars zijn. In plaats daarvan gaan ze zonder concreet behandeldoel naast de plegers zitten en vragen wat er is gebeurd. De respondenten geven aan dat deze aanpak hun inzet laagdrempelig en toegankelijk maakt voor plegers van huiselijk geweld.

“Ik zeg heel vaak tegen ze, het kan me eigenlijk geen fuck schelen. Echt waar. Als je me niks wil vertellen, dan niet. Ik hou mijn baan toch wel.”

Vijf respondenten geven aan dat ervaringsdeskundige ex-plegers sneller tot de kern van het probleem komen, omdat ze dezelfde woordkeuze gebruiken als de pleger van huiselijk geweld. Een ervaringsdeskundige is niet snel onder de indruk van een situatie, omdat hij deze zelf ook heeft meegemaakt. Hij herkent de situaties en kan daardoor in dezelfde taal spreken als de pleger. Hierdoor kunnen ervaringsdeskundigen door manipulatie heen prikken en een spiegel voorhouden, waardoor plegers beseffen wat er gebeurt en geconfronteerd worden met hun eigen acties.

“Ik spreek dezelfde taal. Dus ik kan ook met mensen vloeken of lelijke dingen zeggen. En als mensen straattaal beginnen te spreken, dan praat ik straattaal terug. Als mensen iets over criminele dingen willen zeggen, zeg ik: vertel mij wat. Ik heb zelf ook in het criminele circuit gezeten.”

4.3.2 Opbouw van spanning

Negen respondenten geven aan dat een ervaringsdeskundige ex-pleger een rol kan spelen in de fase van de 'opbouw van spanning'. Zodra iemand binnen de hulpverlening signaleert dat er iets misgaat in een relatie, kan een ervaringsdeskundige al worden ingezet. Er is vaak een opbouw naar het geweld toe. Door vroegtijdig te signaleren en preventief te kijken naar het gedrag van plegers, kunnen ervaringsdeskundigen een bijdrage leveren door op een laagdrempelige manier en in dezelfde taal met hen te spreken.

“Ik zie dat de spanning opbouwt. Dan zeg ik; je hoeft je niet te schamen tegenover mij, ik ken het proces. Maar wat gebeurt er bij jou? En wat gaan we daaraan doen?”

Eén respondent heeft een andere mening en stelt dat het inzetten van ervaringsdeskundigheid juist niet passend is in de fase van de 'opbouw van spanning'. Aangezien de situatie al op het punt staat te escaleren, geeft deze respondent aan dat er vaak al veel hulp wordt geboden door andere hulpverleners zoals, crisisinterventieteams, de reclassering, maatschappelijk werkers, psychologen. Deze hulpverleners hebben elk een specifieke rol en taak. Het toevoegen van een ervaringsdeskundige zou in deze context geen meerwaarde bieden en zelfs verwarring kunnen veroorzaken. De respondent benadrukt dat het persoonlijke verhaal van de ervaringsdeskundige, gezien de timing, mogelijk kan bijdragen aan verdere escalatie. Ervaringsdeskundigen kunnen snel een vertrouwensband opbouwen met een pleger. Echter, als zij in deze fase persoonlijke ervaringen delen, kan dit de pleger sneller triggeren wat het risico op escalatie vergroot.

4.3.3 Acute geweldsmoment

Wanneer een actueel geweldsmoment plaatsvindt is een ervaringsdeskundige daar vaak niet bij, omdat dit meestal achter gesloten deuren gebeurt. Echter, zeven respondenten geven aan dat het nuttig is om een ervaringsdeskundige in te zetten direct nadat het geweld heeft plaatsgevonden. Op dat moment kan de pleger vaak niet helder nadenken door de adrenaline. Een ervaringsdeskundige kan dan op een laagdrempelige manier, in dezelfde taal en vanuit

herkenning, met de pleger praten. Hierdoor kan de ervaringsdeskundige op korte termijn zorgen voor de-escalatie, rust creëren, de denkpatronen van de pleger beïnvloeden en de situatie in perspectief plaatsen.

“Als zo ’n melding binnenkomt en er vanuit plegersperspectief een ervaringsdeskundige wordt ingezet met wie ze [lees: plegers] gelijk in gesprek kunnen, kom je bij ze binnen op dat moment. Dan zitten ze nog vol in die adrenaline van wat er is gebeurd. Vaak is het van; zij deed dit en zij deed dat. Een ervaringsdeskundige kan ervoor zorgen dat ze tot hun zinnen komen. Na een paar dagen is het al voorbij en zitten ze weer hun flow.”

Eén respondent geeft aan dat je alleen tijdens het acute geweldsmoment moment bij de pleger doordringt, aangezien hij op dat moment vol in emotie zit.

4.3.4 Honeymoonfase

Vijf respondenten zien ook een meerwaarde in het inzetten van ervaringsdeskundigen tijdens de honeymoonfase. In deze fase kunnen zij, wederom op een laagdrempelige manier en door dezelfde taal te spreken, een spiegel voorhouden. Vaak heeft het huiselijk geweld zich al herhaald of is de kans groot dat het opnieuw zal gebeuren. Door bewustwording te creëren voor dit patroon kunnen daders van huiselijk geweld inzien wat er gebeurt, waardoor de cirkel doorbroken kan worden.

“Je hebt het stukje spijt. Dat is iets wat je als ervaringsdeskundige kan koppelen aan je eigen ervaring. En begrip voor kan tonen. En daarmee kan interveniëren. Wat kun je nou anders doen, zodat de situatie kan verzoenen?”

4.4 Voorkomen van recidive

4.4.1 Algemene informatie

Op de vraag of en hoe ervaringsdeskundigen recidive kunnen voorkomen binnen de forensische zorg, geven twee respondenten direct aan dat zij recidive niet kunnen voorkomen. Wel benadrukken zij dat ervaringsdeskundigen handvaten kunnen bieden aan forensische cliënten om stappen in de goede richting te zetten.

“Ik kan er niet voor zorgen dat recidive gaat verminderen, maar als ik met hem in gesprek kom, kan ik wel benadrukken dat er andere paden zijn.”

Twee respondenten geven daarnaast aan dat ervaringsdeskundigheid binnen de forensische zorg vaak wordt uitgevoerd in het verplichte kader, in tegenstelling tot ervaringsdeskundigheid bij huiselijk geweld. Nadat forensische cliënten de forensische zorg hebben verlaten, zijn er weinig die vrijwillig doorgaan met zorg. Zij hebben in de voorgaande jaren ontzettend veel verplichte trajecten moeten doorlopen en willen daarom juist genieten van hun vrijheid.

4.4.2 Voorkomen van recidive: wat werkt wel?

Tien van de elf respondenten geven aan dat ervaringsdeskundigen het denkbeeld van mensen in de forensische zorg kunnen veranderen. In de forensische kliniek wordt gesproken over het beeld van de forensische cliënt naar de buitenwereld, met onderwerpen als schulden, sociale contacten, normen en waarden. Ervaringsdeskundigen kunnen vanuit herkenning en erkenning een deel van hun eigen verhaal delen en laten zien dat verandering mogelijk is. Eén respondent omschrijft zichzelf in dit geval als een ‘hoopverlener’.

“Je bent een soort van hoopverlener voor hun [lees: forensische cliënten]. Dan krijgen ze het idee van, het kan. Kijk naar hem. Hij heeft ook in gebruik gezeten en hij heeft ook binnen gezeten. Hij heeft stuk aan stuk er een zootje van gemaakt, maar toch die omslag kunnen maken.”

Respondenten geven aan dat ervaringsdeskundigen in deze setting hoop, optimisme en perspectief bieden. Ze laten cliënten zien dat het ook voor hen mogelijk is om uit hun situatie te komen, waardoor cliënten een positiever beeld naar de buitenwereld kunnen ontwikkelen. Dit vergroot hun focus op het herstelproces en ze kunnen met de ervaringsdeskundige praten

over de moeilijkheden die ze tegenkomen. Immers, dit zijn uitdagingen waar de ervaringsdeskundigen zelf vaak ook mee te maken hebben gehad.

“Om gewoon een realistisch beeld te schetsen van; ja, het is hard werken. Maar de beloning op de lange termijn is veel groter dan op de korte termijn. Zo probeer ik ze weer een beetje een visie te geven.”

Op deze manier ontstaat een setting van openheid, kwetsbaarheid en transparantie, waarin ervaringsdeskundigen kunnen praten over de trauma's en problematieken van cliënten. Deze kunnen vervolgens door reguliere hulpverleners behandeld worden.

Daarnaast geven drie respondenten aan dat ervaringsdeskundigen het denkbeeld van forensische cliënten kunnen veranderen door een 'shockeffect' te creëren. Ze vertellen wat de mogelijke gevolgen van de acties van de cliënt kunnen zijn en schetsen een schokkend toekomstbeeld, gecombineerd met hun eigen ervaringen. Door cliënten een rauw en helder beeld te geven van wat er kan gebeuren als hun gedrag niet verandert, worden ze geconfronteerd met de ernst van de situatie. Dit kan een wake-up call zijn. Het koppelen van deze gevolgen aan hun eigen ervaring maakt het verhaal van de ervaringsdeskundigen tastbaar en geloofwaardig.

“Jij kan nu het verschil maken. Of jouw kinderen komen over veertig jaar op jouw graf bloemen brengen of ze gaan er op schijten.”

Eén respondent merkt op dat niet alleen een pleger van huiselijk geweld voor een shockeffect kan zorgen, maar dat ook kinderen hierin een rol kunnen spelen. Volwassenen die als kind huiselijk geweld hebben meegemaakt, kunnen delen hoe zij dit hebben doorleefd en beleefd. Hierdoor worden plegers geconfronteerd met het besef dat zij hetzelfde hun eigen kinderen aandoen. Dit kan volgens de respondent bijdragen aan het voorkomen van recidive.

4.4.3 Voorkomen van recidive: wat werkt niet?

Zoals besproken in hoofdstuk 4.1.2, hebben ervaringsdeskundigen een andere rol dan andere hulpverleners. Ze zijn geen behandelaren en voeren vaak geen behandeltherapieën uit.

Daarom geeft één respondent aan dat ervaringsdeskundigen geen werk voor cliënten kunnen regelen en geen verslavingen kunnen behandelen.

Tien van de elf respondenten benadrukken dat het voor ervaringsdeskundigen belangrijk is om vanuit erkenning en herkenning te werken. Zij vinden dat je binnen hetzelfde vakgebied moet werken waarin je zelf ervaring hebt. Wanneer dit niet het geval is, zien zij de inzet van ervaringsdeskundigheid als minder effectief.

4.5 Omstandigheden

Aan respondenten is gevraagd welke omstandigheden nodig zijn om hun werk goed te kunnen uitvoeren. In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken, gecategoriseerd naar persoonlijke competenties en organisatorische randvoorwaarden die hiervoor nodig zijn.

4.5.1 Persoonlijke competenties

Opleiding

Negen van de elf respondenten benadrukken het belang van een opleiding tot ervaringsdeskundige. Tijdens de opleiding leer je welke rol je als ervaringsdeskundige aanneemt, hoe je gesprekken voert, verslaglegging doet en (zorg)termen op hbo-niveau beheerst. Daarnaast vinden de respondenten de opleiding waardevol, omdat je jezelf beter leert kennen. Je leert je grenzen bewaken en je valkuilen herkennen.

“Ik denk dat het heel belangrijk is dat je een opleiding doet en dat je een diploma haalt.”

Twee respondenten zeggen dat je door het volgen van een opleiding wordt gekneed naar de functie van een ‘reguliere’ hulpverlener.

Gelijkwaardig en wederkerig

Ervaringsdeskundigen kunnen contact maken met cliënten doordat ze op een laagdrempelige manier dezelfde taal spreken. Dit vereist een gelijkwaardige en wederkerige omgeving, waarin cliënten zich veilig voelen om over hun situatie te spreken. Om dit te bereiken, moet een ervaringsdeskundige over bepaalde eigenschappen beschikken.

Ten eerste geven acht respondenten aan dat een ervaringsdeskundige *communicatief vaardig* moet zijn en ‘*oordeelloos*’ moet kunnen spreken. Cliënten voelen vaak schaamte, waardoor ze niet altijd het volledige verhaal durven te delen met andere hulpverleners uit angst voor een oordeel. Ervaringsdeskundigen, die vaak zelf soortgelijke situaties hebben meegemaakt, kunnen vanuit herkenning een veilige ruimte creëren waarin ze zonder vooroordelen met de cliënt praten. Dit helpt om rust te brengen en de-escalatie te bevorderen. Twee respondenten benadrukken dat dit vooral in een vrijwillig kader belangrijk is, omdat je zo sneller een emotionele verbinding met de cliënt kunt maken. Hoewel de cliënt nergens toe verplicht is, zal hij hierdoor eerder geneigd zijn om open over de situatie te praten. Eén

respondent merkt op dat geen mens volledig 'oordeellos' is, maar dat een goede ervaringsdeskundige wel oordeelvrij moet kunnen communiceren.

“Ik vind soms ergens wel iets van, maar ik zal dat een cliënt nooit laten merken. Als ik voel dat het mezelf in de weg zou staan, dan zou ik het wel uitspreken.”

Ten tweede geven zeven respondenten aan dat een goede ervaringsdeskundige de eigenschap moet hebben om op een *gelijkwaardig* niveau met cliënten te spreken. Ze benadrukken dat ervaringsdeskundigen niet boven de cliënt moeten staan, maar juist ernaast of zelfs eronder. Eén respondent merkt op dat je zo door de cliënt niet wordt gezien als hulpverlener, maar als gesprekspartner. Dit helpt om een veilige ruimte te creëren waarin cliënten zich comfortabel voelen om over hun situatie te spreken.

“Als je je gelijkwaardig opstelt, kunnen cliënten zich openstellen. Dat werkt het beste. Het maakt dan niet uit dat je jezelf even wat kleiner moet maken.”

Tot slot stellen zeven respondenten dat het essentieel is voor een ervaringsdeskundige om *medeleven*, *inlevingsvermogen* en *empathie* te tonen. Ervaringsdeskundigen moeten met *professionele afstand* deze gevoelens ontwikkelen wanneer cliënten hun verhaal vertellen, zodat cliënten het gevoel krijgen echt begrepen te worden. Dit draagt bij aan een veilige en gelijkwaardige ruimte. Daarnaast moeten ervaringsdeskundigen beseffen dat hun eigen verhaal niet voor iedereen relevant is. Ze moeten hun verhaal *bescheiden* en middels een *toegepaste wijze* inzetten. Het is belangrijk dat zij niet de hele tijd reflecteren op zichzelf en beginnen over hun eigen verhaal, maar vooral goed *luisteren* naar de cliënt. Ook moeten ze in staat zijn het gedrag van cliënten goed te *observeren* en *analyseren*, zodat ze daadwerkelijk de oren en ogen kunnen zijn binnen een gezin of in de forensische zorg.

“Ik kan me op zo veel situaties inleven en invoelen. Daar gaat het ook om.”

Specifieke methoden

Daarnaast benadrukken negen respondenten het belang van kennis van specifieke methoden en technieken voor ervaringsdeskundigen. Deze kennis helpt hen om gesprekken effectief te voeren en inzicht te krijgen in het Nederlandse zorglandschap. Hoewel verschillende methoden al tijdens de opleiding worden aangeleerd, noemen vier respondenten specifiek de

methodiek *Krachtwerk* als essentieel. Hierbij moet de ervaringsdeskundige *goed communiceren* om de intrinsieke motivatie van de cliënt te stimuleren. Het heeft geen zin als een ervaringsdeskundige alles voorgekauwd en oplegt wat een cliënt wel of niet moet doen. De regie over het proces moet bij de cliënt zelf liggen.

“Ik kan wel gaan zeggen; ik vind dat er dit nodig is en ik vind dat er dat nodig is. Maar het is belangrijker om te kijken naar de behoefte van de cliënt. Daar moet je op voortborduren.”

Eén respondent geeft aan dat het niet belangrijk is voor een ervaringsdeskundige om kennis te hebben van specifieke methoden of interventies.

Valkuilen herkennen

Alle respondenten erkennen dat ervaringsdeskundigen een kwetsbare groep vormen. Ze hebben zelf ontwrichtende ervaringen meegemaakt en het is belangrijk dat ze niet terugvallen. Eén respondent merkt op dat veel mensen die nu als ervaringsdeskundigen werken, nog steeds in een staat van kwetsbaarheid leven.

“Heel veel ervaringsdeskundigen leven nu nog in hun probleem, leven met hun probleem en projecteren hun probleem op anderen.”

Daarom is het belangrijk dat een ervaringsdeskundige daadwerkelijk over de eigen kwetsbaarheid heen is, zodat de opgedane kennis effectief kan worden ingezet om anderen te ondersteunen. Hoewel respondenten erkennen dat dit moeilijk te meten is, noemen ze wel enkele eigenschappen die erop wijzen dat een ervaringsdeskundige over de kwetsbaarheid heen is.

Acht respondenten benadrukken dat het belangrijk is dat een ervaringsdeskundige al *lange tijd in herstel* is van de eigen problematiek. Tijdens hun werk komen ervaringsdeskundigen vaak in contact met cliënten met herkenbare problematiek, wat een risicofactor kan zijn, omdat ze voortdurend met hun verleden worden geconfronteerd. Dit vergroot de kans op terugval. Wel geven twee respondenten aan dat er binnen de Associate Degree opleiding veel aandacht wordt besteed aan zelfreflectie, wat helpt om met deze uitdagingen om te gaan.

Vier respondenten geven aan dat ervaringsdeskundigen voorbij de kwetsbaarheid leven zodra zij verantwoordelijkheid nemen voor de eigen daden. Ze moeten inzien dat hun verleden echt fout was en de wil hebben om dit recht te zetten. Dit betekent dat ze *voorbij de schaamte* en *schuld* moeten zijn en vanuit dat inzicht de wens en wil moeten hebben om anderen te helpen.

“Ervaringsdeskundigheid zit hem voor mij in het hele proces. Hoe ga je daarmee dealen? Hoe laat je zoiets achter je? Hoe ga je om met stigma’s in de maatschappij? Hoe ga je om met sociale uitsluiting? Hoe ga je om met schaamte en schuld?”

Strijden tegen het systeem

Vier respondenten hebben aangegeven dat het belangrijk is dat ervaringsdeskundigen niet gaan strijden tegen het gehele hulpverleningssysteem. Veel ervaringsdeskundigen hebben in het verleden negatieve ervaringen gehad binnen het hulpsysteem, waardoor zij een afkeer hebben gekregen richting het gehele hulpsysteem.

“Ze hebben jaren gemodderd in de hulpverlening. Op een gegeven moment krijgen ze een soort haat tegen die hulpverlening.”

“Waar ik eerst altijd tegenaan schopte, dat ben ik nu zelf geworden.”

Volgens deze vier respondenten zijn er ervaringsdeskundigen die door hun negatieve ervaringen denken het beter te weten dan de hulpverlening. Ze kiezen vaak de kant van de cliënt en isoleren zich van andere hulpverleners, waardoor een 'wij-tegen-zij'-cultuur ontstaat. Dit is niet bevorderlijk voor het herstel van de cliënt en het team. Daarom is het cruciaal dat de ervaringsdeskundige *over de pijn* en *kwetsbaarheid* heen is. Ze moeten *accepteren* dat er in het verleden fouten zijn gemaakt in de hulpverlening en dit gebruiken als motivatie om het in de toekomst beter te doen. Samen met andere hulpverleners moeten ze de ambitie hebben om de beste zorg te leveren.

“Ik hoor dat ze [lees: ervaringsdeskundigen] vaak veel negativiteit hebben over de hulpverlening. Dan kun je je werk ook niet goed doen. Want dan ga je als het ware samen met de cliënt strijden tegen het systeem.”

4.5.2 Organisatorische randvoorwaarden

Inclusie

Elke respondent benadrukt het belang van inclusie binnen een organisatie voor ervaringsdeskundigen. Zeven respondenten geven aan dat andere hulpverleners vaak niet goed weten wat ervaringsdeskundigen kunnen bijdragen en waar hun expertise voor kan worden ingezet. Hierdoor wordt ervaringsdeskundigheid in de praktijk vaak snel vergeten en moeten ervaringsdeskundigen vaak hun positie verdedigen.

Volgens zeven respondenten ligt een mogelijke oorzaak in het feit dat ervaringsdeskundigheid nog steeds nieuw en onderbelicht is in de zorg. Vier respondenten merken op dat in andere zorg-gerelateerde opleidingen, zoals psychologie, psychiatrie of criminologie, weinig tot geen aandacht wordt besteed aan het beroep ervaringsdeskundigheid. Eén respondent begrijpt dit gezien de hoeveelheid stof die studenten al moeten leren, maar ziet het toch als een gemiste kans.

“Binnen de opleiding psychologie of criminologie is er weinig aandacht voor ervaringsdeskundigen. (...) Hoe meer je dat op een goede manier inbedt en uitrolt op de opleiding, hoe meer een vanzelfsprekendheid het wordt bij regiebehandelaren, bij de psychiaters, noem maar op.”

Vijf respondenten geven aan dat ervaringsdeskundigen nog steeds vaak te maken hebben met taboes en stigma's van collega's. Eén respondent merkt op dat wanneer een ervaringsdeskundige een fout maakt, dit door collega's direct als ernstig wordt beschouwd. Dezelfde fout door een andere hulpverlener krijgt minder aandacht. Daarnaast geven twee respondenten aan dat andere hulpverleners vaak vragen hebben over de inhoud van de functie, zoals of ervaringsdeskundigen toegang zouden moeten hebben tot het elektronisch cliëntendossier en of zij mogen rapporteren.

Vier respondenten merken op dat ervaringsdeskundigen vaak snel tot de kern van een probleem komen, waardoor andere hulpverleners interne competitie en een deuk in het ego kunnen ervaren. Deze andere hulpverleners hebben vaak lang gestudeerd en een hoge opleiding gevolgd. Wanneer iemand met een minder hoge opleiding sneller tot de kern van een probleem komt, kunnen andere hulpverleners dit als een bedreiging zien. Dit kan hen instinctief een defensieve houding laten aannemen, waarbij ze de ervaringsdeskundige eerder aanvallen via stigma's en hun hulp niet aanvaarden.

“Zij zagen het misschien toch een beetje als een bedreiging, van; wat kom jij hier nou vertellen? Ik heb veel jaar gestudeerd hiervoor en jij komt hier nu even?”

Bevorderen van inclusie

Alle respondenten benadrukken dat inclusie binnen een organisatie kan worden bevorderd door het bieden van *steun en begeleiding* aan ervaringsdeskundigen. Het is belangrijk dat een organisatie een sparringpartner beschikbaar heeft voor ervaringsdeskundigen, vooral als ze in een solistische rol werken. Daarnaast geven vier respondenten aan dat het belangrijk is dat ervaringsdeskundigen *vertrouwen* krijgen van de organisatie. De organisatie moet geloven in de kracht van ervaringsdeskundigheid en erop vertrouwen dat ervaringsdeskundigen situaties goed kunnen inschatten. Ze moeten de vrijheid krijgen om dieper in te gaan op de problematiek van cliënten, zodat ze de onderliggende problemen kunnen achterhalen.

“In die tijd werkte ik veel samen met een behandelaar en leidinggevende. Zij stonden beide honderd procent achter me. Daardoor is het uiteindelijk een succes geworden.”

Respondenten hebben verschillende suggesties gedaan om inclusie binnen een team te bevorderen. Ten eerste benadrukken negen respondenten dat het belangrijk is dat ervaringsdeskundigheid *vastzit in de dagelijkse werkzaamheden*. Acht respondenten geven aan dat een *specifieke taakomschrijving* hierbij kan helpen, omdat dit vragen op de werkvloer voorkomt over welke taken een ervaringsdeskundige wel of niet mag uitvoeren. Daarnaast noemen zeven respondenten het belang van *regelmatige samenwerking* met andere hulpverleners. In *multifunctionele, integrale teams* leren andere hulpverleners bijvoorbeeld beter waar ervaringsdeskundigen voor kunnen worden ingezet en hoe waardevol die samenwerking kan zijn.

“Ik denk dat het vooral belangrijk is dat je hem in een multidisciplinair team zet. Dus een team met GZ-psychologen en psychiaters. Zo ben je er echt een onderdeel van.”

Beloningssysteem

Tot slot geven acht respondenten aan dat het beloningssysteem rechtvaardig moet zijn. Zij benadrukken dat ervaringsdeskundigheid een vak is, geen competentie. Wanneer ervaringsdeskundigen als vrijwilligers worden ingezet, krijgen ze het gevoel niet serieus te worden genomen. Ze vinden dat ze een fatsoenlijk salaris moeten verdienen voor het werk dat ze doen. Zes respondenten erkennen dat het vaak een eerste baan is voor ervaringsdeskundigen en dat zij een lagere opleiding hebben afgerond dan andere hulpverleners. Ze verwachten daarom niet hetzelfde hoge salaris, maar wel een eerlijk loon.

“Dit is net alsof je gaat zeggen tegen iemand die social work heeft gedaan om ook vrijwillig te gaan werken. Diegene volgt ook niet de opleiding met het idee om als vrijwilliger te werken. Nee, die wil ook betaald werk. Dat geldt ook voor ons.”

4.6 Knelpunten

VOG-problematiek

Vijf respondenten geven aan dat het voor ervaringsdeskundigen lastig kan zijn om een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) te verkrijgen. Hoewel zij erkennen dat het goed, logisch en belangrijk is dat de VOG bestaat, aangezien de doelgroep vaak kwetsbaar is of een bepaald risico met zich meebrengt, wijzen ze ook op een paradox. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid verplicht organisaties om met ervaringsdeskundigen te werken, maar verstrekt tegelijkertijd geen VOG aan hen. Dit maakt het voor forensische ervaringsdeskundigen moeilijk om een baan te vinden. Deze respondenten noemen twee mogelijke opties voor ervaringsdeskundigen om toch aan het werk te kunnen gaan.

Twee respondenten geven aan dat er een mogelijkheid bestaat om buiten de standaard terugkijktermijn toch een VOG te ontvangen. In een dergelijk geval zal het Ministerie van Justitie en Veiligheid een onderzoek starten en moeten er bewijsstukken van goed gedrag worden aangeleverd. Deze respondenten vinden dat dit proces persoonlijker zou moeten worden gemaakt. Ze hebben het gevoel dat de VOG-onderzoeken nu te routinematig worden uitgevoerd, zonder aandacht voor persoonlijke omstandigheden en unieke casussen. Met het oog op de maatschappelijke participatie van ex-delinquenten pleiten zij ervoor dat dit proces sneller en persoonlijker moet worden ingestoken.

“Er is heel veel wetenschappelijk onderzoek gedaan naar recidive, maar dit blijft ook altijd onderzoek. Je moet ook kijken naar de unieke casus en de persoon van, wie is dat eigenlijk? Is hij echt veranderd?”

Ten tweede geven vier respondenten aan dat zij zijn gaan werken via een garantstelling door een manager of het management. Zij kunnen onderbouwen dat ze zich bewust zijn van de negatieve impact van een ontbrekende VOG, maar toch geloven in de meerwaarde van de ervaringsdeskundige. Hierdoor kunnen ervaringsdeskundigen toch hun kennis inzetten binnen een organisatie. Alle respondenten geven aan ontzettend dankbaar te zijn voor deze kans. Eén respondent merkt echter op dat je via een garantstelling niet verzekerd bent.

“Het bestuur kan zeggen; wij overrulen dat, want vinden dat zo’n goede kracht. En we hebben zo veel hoop op die persoon. Wij gaan daar garant voor staan.”

Loyaliteitsconflict

Ervaringsdeskundigen moeten oppassen dat zij niet in een loyaliteitsconflict terechtkomen. Door hun laagdrempelige manier van communiceren met cliënten, waarbij weinig consequenties aan de gesprekken verbonden zijn, kan een vertrouwelijke sfeer ontstaan die aanvoelt als een gesprek met een vriend. Drie respondenten wijzen erop dat dit het risico op een loyaliteitsconflict vergroot. Wanneer een cliënt bijvoorbeeld spreekt over een ernstig delict of actueel middelengebruik binnen de forensische opvang, moet de ervaringsdeskundige iets met deze informatie doen. Dit brengt hen in een dilemma: de informatie wel of niet delen met andere hulpverleners. Als bruggenbouwer is het hun taak om deze informatie te delen, maar tegelijkertijd voelen zij zich verbonden met de cliënt. Volgens deze respondenten moeten ervaringsdeskundigen zich bewust zijn van dit mogelijke conflict en het bespreekbaar maken binnen de organisatie.

“Het is dan weer een heel gevaarlijk gebied. Want op het moment kunnen zij [lees: cliënten] dingen aan jou in vertrouwen vertellen. Hier moet je wel iets mee.”

Tot slot geven twee respondenten aan dat zij momenteel werken op de locatie waar zij zelf eerder cliënt waren. Hierdoor kennen zij andere cliënten die nog steeds in dezelfde kliniek verblijven, of ze kennen cliënten gezien ze afkomstig zijn uit dezelfde omgeving waarin zij vroeger leefden. Dit kan voor ervaringsdeskundigen moeilijk zijn, omdat het hen opnieuw in een loyaliteitsconflict kan brengen.

“We hebben samen in gebruik gezeten en hebben samen van allerlei shit gedaan op de afdeling. Eén keer hebben we zelfs samen een afdeling gesloopt. En nu kom ik daar werken en kom ik hem tegen. Dat is super raar. Ook voor hem.”

Meldplicht

Een respondent merkt op dat docenten een meldplicht hebben, wat een obstakel kan vormen voor het volgen van een opleiding. In de zorg geldt het verschoningsrecht, wat betekent dat hulpverleners delicten uit het verleden niet hoeven te melden. In het onderwijs bestaat dit recht niet; docenten zijn verplicht alle delicten die hen ter ore komen te melden. Hierdoor kunnen studenten die een opleiding tot ervaringsdeskundige willen volgen aarzelen om volledig eerlijk te zijn. Deze respondent geeft aan dat hij zich tijdens zijn opleiding niet altijd vrij voelde om open te zijn over zijn verleden. Na vele jaren van herstel heeft deze respondent

een aanzienlijke terugval ervaren, die volgens hem deels te wijten was aan het feit dat hij niet vrijuit kon spreken over zijn juridische delicten.

“Ik weet het van één klasgenoot die het verteld heeft. Die heeft ook gewelddelicten, maar durft het daar niet meer over te hebben op school.”

“Waar je niet over kan spreken, dat kan je ook niet verwerken.”

Budgetten in de zorg worden gekort

Vijf respondenten geven aan dat er veel ervaringsdeskundigen zijn die graag fulltime binnen een organisatie zouden willen werken, maar dat er vaak geen financiële middelen voor beschikbaar zijn. Organisaties kunnen vaak subsidies ontvangen voor de inzet van professionals, maar deze gelden doorgaans niet voor ervaringsdeskundigen. Hierdoor moeten ervaringsdeskundigen rechtstreeks door de organisatie worden betaald. Dit is een uitdaging, aangezien organisaties vaak al gedwongen worden te bezuinigen door de voortdurende bezuinigingen in de zorg.

“Veel zorgorganisaties moeten bezuinigen. Dan moet je de keuze maken; of ik neem een ervaringsdeskundige aan die alleen als ervaringsdeskundige werkt. Of, ik neem toch maar een sociotherapeut aan, want die kan veel meer dingen op zich nemen.”

5 Conclusie en discussie

5.1 Cirkel van geweld

De eerste deelvraag luidt: *Hoe kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers effectief worden ingezet om de cirkel van geweld te doorbreken?* Uit de resultaten blijkt dat ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het doorbreken van de cirkel van geweld. Ervaringsdeskundige ex-plegers komen snel tot de kern van een probleem, doordat zij laagdrempelige gesprekken voeren en dezelfde taal spreken als plegers. Deze benadering stelt ervaringsdeskundigen in staat om voorbij manipulatieve strategieën te kijken en de situatie te analyseren, te reflecteren en te spiegelen (Van Weeghel et al., 2015). Zij confronteren plegers met hun gedrag, waardoor plegers bewuster worden van hun daden (Van Dam et al., 2008), meer empowerment ervaren (White et al., 2020), intrinsiek gemotiveerd raken voor gedragsverandering (Drydyk, 2008) en eerder bereid zijn deel te nemen aan interventieprogramma's gericht op herstel (Stanley et al., 2012).

Ervaringsdeskundige ex-plegers kunnen effectief worden ingezet in alle drie de fasen van de cirkel van geweld (Widom, 1989). In de fase van de *opbouw van spanning* kunnen zij vroegtijdig signaleren en preventief kijken naar het gedrag van plegers. Door te analyseren, reflecteren en spiegelen van het gedrag kunnen zij plegers confronteren met spanningen in de relatie als, emotioneel misbruik, intimidatie, dwang en bedreigingen (Widom, 1989). Hierdoor ontstaat een proces van toenemende bewustwording.

In de fase van het *actuele geweldsincident* zijn ervaringsdeskundige ex-plegers vaak niet direct aanwezig, omdat het geweld doorgaans achter gesloten deuren plaatsvindt. Het kan effectief zijn om ervaringsdeskundigen direct na het incident in te schakelen, omdat zij op een laagdrempelige manier en in dezelfde taal met de pleger kunnen communiceren. In crisissituaties kunnen plegers vaak niet helder nadenken. Een ervaringsdeskundige kan hen helpen de situatie te analyseren, te reflecteren en te spiegelen, wat op korte termijn bijdraagt aan de-escalatie.

Tot slot kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers in de *honeymoonfase* wederom op een laagdrempelige manier en in dezelfde taal met de pleger communiceren. Ook in deze fase kunnen zij helpen bij het analyseren, reflecteren en spiegelen van het gedrag van de pleger, waardoor er bewustwording ontstaat van het destructieve patroon waarin de pleger zich bevindt.

Doordat ervaringsdeskundige ex-plegers direct na het actuele geweldsincident bijdragen aan de-escalatie en tijdens de opbouw van spanning en de honeymoonfase zorgen voor confrontatie en bewustwording bij de pleger, versterken zij het gevoel van empowerment bij de pleger (Van Weeghel et al., 2015). De pleger wordt zich hierdoor bewust van zijn gedrag en erkent de noodzaak van verandering. Dit bewustwordingsproces kan vervolgens door andere hulpverleners worden opgepakt en behandeld, wat bijdraagt aan het doorbreken van de cirkel van geweld.

5.2 Voorkomen van recidive

De tweede deelvraag luidt: *Hoe kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers bijdragen aan het voorkomen van recidive in de forensische zorg?* Ten eerste is het van belang te erkennen dat de forensische zorg een diverse groep cliënten met uiteenlopende problematieken omvat. Om effectief te zijn, is het cruciaal dat cliënten in de forensische zorg die ervaring hebben met huiselijk geweld, in contact komen met ervaringsdeskundige ex-plegers die vergelijkbare ervaringen delen. Deze herkenning is essentieel, omdat het de basis vormt voor een betekenisvolle en impactvolle communicatie, waardoor de kans op recidive kan worden verminderd.

Binnen een forensische kliniek kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers een significante invloed uitoefenen op de *denkpatronen* van cliënten, omdat zij kunnen fungeren als 'hoopverleners'. Door het uitstralen van hoop, optimisme en perspectief, kunnen zij bijdragen aan een positiever toekomstbeeld bij de cliënten. Dit leidt ertoe dat cliënten een groeiend gevoel van zelfbeschikking ervaren en de machteloosheid kunnen overwinnen (Van Weeghel et al., 2015). Ze ervaren empowerment en ontwikkelen het vermogen om zichzelf uit een schijnbaar uitzichtloze en hopeloze situatie te bevrijden, waardoor zij nieuwe wegen in hun leven kunnen inslaan (Van Bergen et al., 2015; Boevink, 2017). Hierdoor beginnen ze weer te geloven in hun eigen krachten en zien ze mogelijkheden om veranderingen in hun leven te realiseren. Ook kunnen plegers door ervaringsdeskundigen een indringend besef krijgen van wat ze zouden kunnen verliezen en worden ze geconfronteerd met hun eigen *mentale problemen*, bijvoorbeeld door deelname aan *familiegerichtte programma's*. Dit kan fungeren als een wake-up call, waardoor cliënten meer bewustwording en empowerment ervaren (Van Weeghel et al., 2015).

Bij interventies die gericht zijn op het *vinden van betekenisvol werk* en de *behandeling van middelenmisbruik*, kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers een minder directe rol spelen. Hun expertise ligt voornamelijk in het ondersteunen van het herstelproces en het bevorderen

van eigen regie bij plegers (GGZ Standaarden, 2024). Aangezien het vinden van betekenisvol werk en de behandeling van middelenmisbruik vaak gespecialiseerde kennis en specifieke ondersteuning vereisen, valt dit buiten het kerngebied van de ervaringsdeskundigen.

Concluderend kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers een belangrijke bijdrage leveren aan het voorkomen van recidive in de forensische zorg. Hun waarde ligt vooral in interventies die gericht zijn op het veranderen van denkpatronen, het achterhalen van onderliggende mentale problemen en familiegerichte interventies. Middels deze interventies kunnen ervaringsdeskundigen empowerment bieden, waardoor plegers weer kunnen geloven in de eigen krachten en kijken naar de mogelijkheden om veranderingen in hun leven te maken.

5.3 Omstandigheden

De derde deelvraag luidt als volgt: *Welke omstandigheden zijn nodig voor ervaringsdeskundige ex-plegers om een waardevolle bijdrage te leveren aan het herstel van plegers?* Deze omstandigheden zijn gecategoriseerd in persoonlijke competenties en organisatorische randvoorwaarden.

Persoonlijke competenties

Het is belangrijk dat ervaringsdeskundige ex-plegers gelijkwaardig en wederkerig handelen. Door bescheiden, integer en ‘oordeellos’ te werken kunnen zij zich op een gelijkwaardige manier opstellen naar een pleger (van Erp et al., 2022). Zo kunnen zij zorgen voor een veilige ruimte waarin zij met de nodige professionele afstand een cliënt kunnen observeren en analyseren, aandachtig kunnen luisteren en hun eigen verhaal op een doelgerichte en gepaste manier kunnen inzetten.

Het is essentieel voor ervaringsdeskundige ex-plegers om kennis te hebben van verschillende methoden, technieken en hulpmiddelen passend bij het vakgebied (van Erp et al., 2022). De methoden die zij kennen expliciteren wat ze moeten doen in bepaalde situaties, waardoor zij in staat zijn gesprekken en situaties op de meest effectieve manier aan te pakken. Met name ervaring met de methodiek Krachtwerk wordt als effectief beschouwd. Via deze methodiek leren ervaringsdeskundigen hoe zij zelfregie bij plegers kunnen stimuleren (Wolf, 2016). Zo stimuleren zij plegers om middels hun eigen individuele krachten en hulpbronnen veranderingen aanbrengen in hun leven.

Aangezien de groep van ervaringsdeskundige ex-plegers kwetsbaar is, is het essentieel dat zij zelf verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen welbevinden (Van Erp et al., 2022). Het werk dat zij verrichten kan vaak emotioneel zwaar zijn, wat in sommige gevallen zelfs

kan zorgen voor een terugval in hun eigen herstelproces (Moran et al., 2013). Daarom is het van belang dat zij hun eigen kernkwaliteiten, maar ook valkuilen herkennen. Uit de resultaten blijkt dat bepaalde eigenschappen erop kunnen wijzen dat een ervaringsdeskundige ex-pleger van huiselijk geweld zijn of haar kwetsbaarheid heeft overwonnen. Deze eigenschappen omvatten een langdurige periode van herstel, het vermogen om verantwoordelijkheid te nemen voor hun daden uit het verleden, het loslaten van schaamte en schuldgevoelens en de motivatie om anderen te helpen vanuit hun eigen ervaringen. Wanneer zij over deze eigenschappen beschikken, is de kans op een terugval kleiner.

Uit de interviews blijkt dat ervaringsdeskundige ex-plegers in het verleden vaak negatieve ervaringen hebben opgedaan met het hulpverleningssysteem, waardoor zij een afkeer hebben gekregen naar dit systeem. Hierdoor komt het regelmatig voor dat ervaringsdeskundigen denken dat zij meer weten dan andere hulpverleners en, samen met plegers, het systeem willen bestrijden. Dit creëert een 'wij-tegen-zij' mentaliteit, wat het herstel van de pleger kan belemmeren en de relatie van ervaringsdeskundigen en andere hulpverleners kan verstoren. Daarom is het essentieel dat ervaringsdeskundigen hun eigen pijn en kwetsbaarheid hebben verwerkt en de vaardigheid bezitten om te accepteren dat er fouten zijn gemaakt in de hulpverlening. Dit fenomeen is nog niet beschreven in de bestaande literatuur.

In het theoretisch kader wordt benadrukt dat ervaringsdeskundigen veranderingsgericht moeten adviseren over beleidszaken en conceptueel, normatief en beroepsmatig moeten denken en handelen. Uit de interviews is echter gebleken dat dit aspect niet duidelijk naar voren is gekomen.

Organisatorische randvoorwaarden

Voor ervaringsdeskundige ex-plegers is het belangrijk om te werken binnen een inclusief klimaat, waar zij worden geaccepteerd binnen de organisatie en dit ook zo ervaren. Het creëren van inclusie vereist aandacht voor 'zinvolle deelname' (Farrell, 2004). Dit houdt in dat ervaringsdeskundigen vanaf het begin betrokken moeten worden en serieus genomen moeten worden in hun rol. Echter, uit de resultaten blijkt dat dit nog niet altijd het geval is. Vaak hebben andere hulpverleners onvoldoende inzicht in wat ervaringsdeskundigen precies doen en waarvoor hun expertise kan worden ingezet.

Daarnaast blijkt uit de resultaten dat ervaringsdeskundige ex-plegers dankzij hun erkenning en herkenning vaak snel tot de kern van een probleem komen. Dit kan door andere hulpverleners worden ervaren als een bedreiging waardoor ze deuk in hun ego en gevoelens

van jaloezie krijgen. Deze dynamiek kan bijdragen aan het ontstaan van taboes en stigma's waarmee ervaringsdeskundigen nog steeds te maken krijgen (Happell et al., 2022).

Er zijn diverse organisatorische randvoorwaarden die kunnen bijdragen aan een inclusief klimaat voor ervaringsdeskundigen. Het bieden van voldoende steun, begeleiding en vertrouwen vanuit de organisatie is cruciaal voor het bevorderen van inclusie. Wanneer ervaringsdeskundigen deze ondersteuning ervaren, voelen zij zich meer geaccepteerd, kunnen zij actiever participeren en voelen zij zich thuis binnen de organisatie (Farrell, 2004).

Ook is het van belang dat ervaringsdeskundigheid vastzit in de dagelijkse werkzaamheden. Het opstellen van een specifieke taakomschrijving draag hieraan bij. Bovendien is het belangrijk dat ervaringsdeskundigen vaker samenwerken met andere hulpverleners, bijvoorbeeld door multifunctionele teams. Dit komt overeen met de literatuur, waarin het belang van een duidelijke taakomschrijving en het vastzitten in de dagelijkse routine ook wordt benadrukt (Mulder et al., 2022).

Tot slot is het belangrijk dat er vanuit de organisatie voldoende budget wordt gereserveerd voor de beloning van ervaringsdeskundige ex-plegers. Deze beloning moet gelijkwaardig zijn aan die van collega's waarmee zij op gelijkwaardige basis samenwerken (Boertien & van Bakel, 2012). Het is een vak, geen competentie. Wanneer ervaringsdeskundigen op vrijwillige basis worden ingezet, kan dit het gevoel versterken dat ze niet serieus worden genomen.

5.4 Hoofdvraag

De hoofdvraag van het onderzoek luidt: *“hoe kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld effectief ingezet worden binnen de vrouwenopvang om de cirkel van huiselijk geweld te doorbreken en binnen de forensische opvang om recidive te voorkomen?”*. De beantwoording van de deelvragen heeft een antwoord op de hoofdvraag opgeleverd.

Samenvattend kunnen ervaringsdeskundige ex-plegers effectief worden ingezet binnen de vrouwenopvang, waar zij in elke fase van de cirkel van huiselijk geweld een actieve bijdrage leveren. Daarnaast spelen zij ook een effectieve rol binnen de forensische zorg, waar zij bijdragen aan het veranderen van de denkpatronen van plegers en het achterhalen van onderliggende mentale problemen. Dit draagt bij aan het voorkomen van recidive.

5.5 Uitdagingen

Tijdens het onderzoek zijn enkele uitdagingen en beperkingen vastgesteld die mogelijk invloed hebben op de wetenschappelijke nauwkeurigheid en de generaliseerbaarheid van de resultaten. Ten eerste hadden slechts twee van de respondenten ervaring met zowel huiselijk geweld als de forensische zorg. De overige respondenten baseerden hun inzichten deels op percepties en aannames, omdat ze geen ervaring met beide domeinen hebben. Dit kan betekenen dat de informatie die door deze respondenten is verstrekt, mogelijk minder betrouwbaar en accuraat is. Er bestaat een risico dat zij onbedoeld verkeerde aannames hebben gedaan of relevante nuances hebben gemist, die alleen volledig begrepen kunnen worden door respondenten met directe ervaring in zowel huiselijk geweld als de forensische zorg.

Een tweede uitdaging is de relatief kleine steekproefomvang. Het voeren van elf interviews is in het kader van kwalitatief onderzoek aan de lage kant, wat resulteert in een beperkte variatie in inzichten. Hierdoor is het mogelijk dat niet alle perspectieven en ervaringen aan bod zijn gekomen. Het is onbekend of aanvullende interviews nieuwe informatie zouden hebben opgeleverd (Hennink et al., 2020). Momenteel is het ook niet zeker of saturatie daadwerkelijk is bereikt. In sociaalwetenschappelijk onderzoek bestaat geen vastgestelde steekproefomvang om saturatie te bereiken; deze kan al worden bereikt bij zeven tot zestien interviews (Hennink et al., 2017; Hennink et al., 2020). Wel is het belangrijk om te overwegen dat ervaringsdeskundige ex-plegers een specifieke en beperkte groep vormen in Nederland. Ondanks intensieve inspanningen en verschillende benaderingen om respondenten te werven, bleek het verkrijgen van een veel grotere steekproef uitdagend. Wegens dit nichegebied waar ervaringsdeskundigen in werken, zijn deze bevindingen daarom nog steeds waardevol.

Een derde uitdaging is het ontbreken van informatie over de leeftijd van de respondenten. Vanwege privacyoverwegingen is ervoor gekozen om geen specifieke leeftijdsgegevens van de respondenten te verzamelen. Dit was een bewuste keuze om de anonimiteit van de respondenten te waarborgen, aangezien er in Nederland maar weinig ervaringsdeskundigen werken. Zeker op het gebied van huiselijk geweld en binnen de forensische zorg. Leeftijden zouden de respondenten hierdoor gemakkelijker identificeerbaar kunnen maken. Dit brengt een beperking met zich mee. De leeftijd van respondenten kan van invloed zijn op de resultaten van het onderzoek (Baarda et al., 2021). Verschillende leeftijdsgroepen kunnen uiteenlopende perspectieven, ervaringen en meningen hebben. Deze

beperking moet dan ook in gedachten worden gehouden bij het interpreteren van de onderzoeksresultaten.

Tot slot vormt het gebrek aan objectiviteit een vierde uitdaging. De interviews zijn afgenomen en geanalyseerd door de onderzoeker, waarbij respondenten hun eigen perspectieven en waarnemingen hebben gedeeld. Deze perspectieven kunnen mogelijk beïnvloed zijn door de individuele bias en emoties van de onderzoeker, wat kan zorgen voor een zekere mate van subjectiviteit in de resultaten. Daarnaast is in sommige interviews afgeweken naar andere onderwerpen en is niet altijd voldoende doorgevraagd op de hoofd- en deelvragen. Hierdoor zijn niet alle aspecten even grondig onderzocht en is mogelijk belangrijke informatie niet verkregen.

5.6 Praktische aanbeveling voor Wender

Het aantal mensen dat gebruik maakt van maatschappelijke opvang is de afgelopen jaren toegenomen (Leger des Heils, 2022), terwijl de maatschappelijke opvang kampt met lange wachtlijsten (De Wit et al., 2019). Deze druk is duidelijk merkbaar binnen Wender, waar de vrouwenopvang overvol is en de mogelijkheden om hulpbehoevende cliënten op te vangen steeds verder worden beperkt. Dit opvangsysteem is niet alleen ontwrichtend voor gezinnen, maar legt ook een zware last op het zorgsysteem van Wender. Dit vertoont tekenen van overbelasting en is op de lange termijn niet houdbaar. De urgentie om structurele veranderingen door te voeren is groter dan ooit. Daarnaast vereist het kwaliteitskader binnen de forensische zorg dat organisaties een duidelijke visie ontwikkelen op de inzet van ervaringsdeskundigen.

Onderstaand wordt besproken in hoeverre de resultaten van het onderzoek aansluiten bij de missie, visie en pijlers van Wender. Deze zijn besproken in paragraaf 1.3. Daarnaast wordt een concrete aanbeveling gedaan.

De missie van Wender is gericht op het bieden van een veilig en eigen leven voor iedereen. Het onderzoek toont aan dat ervaringsdeskundige ex-plegers een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het doorbreken van de cirkel van geweld en het voorkomen van recidive. Door hun werk dragen zij direct bij aan bewustwording en empowerment bij plegers van huiselijk geweld, wat preventief geweld kan voorkomen en de veiligheid en stabiliteit van gezinnen bevordert. De resultaten van het onderzoek sluiten daarom goed aan bij de missie van Wender.

De resultaten van het onderzoek sluiten ook goed aan bij de visie van Wender, vooral in de focus op cliëntgericht werken. Ervaringsdeskundige ex-plegers kunnen op een

gelijkwaardige manier met plegers werken. Door laagdrempelige gesprekken te voeren in dezelfde taal als de pleger, komen zij snel tot de kern van een probleem. Als 'hoopverleners' kunnen ervaringsdeskundigen perspectief bieden en de denkpatronen van plegers positief beïnvloeden. Deze gesprekken worden niet belast met ingewikkeld jargon of formele structuren; in plaats daarvan spelen ervaringsdeskundigen direct in op de specifieke omstandigheden en behoeften van plegers. Hierdoor kan er echt vanuit de cliënt en zijn eigen mogelijkheden worden gewerkt en niet alleen via het systeem en de regels, wat naadloos aansluit bij de visie van Wender.

Daarnaast benadrukt de visie van Wender het belang van het voorkomen dat problematiek wordt doorgegeven aan de volgende generatie. De intergenerationele geweldscyclus toont ook aan dat kinderen die opgroeien in een omgeving van huiselijk geweld een verhoogde kans hebben om later zelf dader van huiselijk geweld te worden (Dixon et al., 2009; Swan & Snow, 2006; Groen, 2003; Johnson, 2006). Aangezien ervaringsdeskundigen kunnen bijdragen aan het doorbreken van de cirkel van geweld, kunnen zij middels het systeemgericht werken via methodiek Veerkracht het hele gezin helpen gezondere patronen te ontwikkelen. Dit vermindert de kans dat kinderen opgroeien in een gewelddadige omgeving, waardoor zij dit gedrag niet overnemen en geen trauma's oplopen door huiselijk geweld. Door deze werkwijze groeien kinderen op in een veilige omgeving, waardoor het geweld niet langer van generatie op generatie wordt doorgegeven. Daarom is de werkwijze van ervaringsdeskundigen een goede aanvulling op het huidige zorgaanbod en past het goed bij de visie van Wender.

Tot slot werkt Wender krachtgericht vanuit de methodieken Krachtwerk en Veerkracht. Uit de resultaten blijkt dat ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld kennis moeten hebben van verschillende methoden, technieken en hulpmiddelen die bij het vakgebied passen, waarbij de methodiek Krachtwerk als bijzonder effectief wordt beschouwd. Ervaringsdeskundigen leren hiermee om zelfregie bij plegers te stimuleren en hen, door gebruik te maken van hun eigen krachten en netwerk, aan te moedigen om veranderingen in hun leven aan te brengen. Daarom passen ervaringsdeskundige ex-plegers goed binnen de krachtgerichte werkwijze van Wender.

Aangezien de werkwijze van ervaringsdeskundige ex-plegers goed aansluit bij de missie, visie en pijlers van Wender, wordt aanbevolen om een pilot te starten met deze ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld. Binnen Wender is het belangrijk om de druk op het overbelaste zorgsysteem te verlichten. Door hun persoonlijke ervaringen spelen zij een belangrijke rol in het doorbreken van de cirkel van geweld. Dit kan preventief helpen

om de noodzaak voor vrouwenopvang te verminderen en zo de belasting op het zorgsysteem te verlichten. Bovendien vereist het kwaliteitskader binnen de forensische zorg dat Wender een duidelijke visie ontwikkelt op de inzet van ervaringsdeskundigen. Dit onderzoek toont aan dat zij effectief zijn in het voorkomen van recidive in de forensische zorg en een dergelijke pilot kan waardevolle inzichten opleveren.

Het is belangrijk dat tijdens het werving- en selectieproces wordt gelet op de persoonlijke competenties die een ervaringsdeskundige moet bezitten. Daarnaast moet de organisatie een inclusief klimaat bevorderen waarin de komst van deze ervaringsdeskundigen wordt aangemoedigd. Om dit te realiseren, is het belangrijk om eerst een veranderklimaat binnen Wender te creëren, zoals besproken in paragraaf 2.5.2 (Mulder et al., 2022).

De inzet van ervaringsdeskundigen sluit nauw aan bij de strategische koers van Wender en biedt een unieke kans om het zorgsysteem te vernieuwen. Door ervaringsdeskundigen in te zetten, introduceert Wender een creatieve en innovatieve aanpak die de traditionele hulpverlening verrijkt en aanvult. Het biedt mogelijk een praktische oplossing voor het huidige overbelaste zorgsysteem, aangezien het kan bijdragen aan het doorbreken van de cirkel van geweld en het voorkomen van recidive.

5.7 Vervolgonderzoek

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar de inzet van ervaringsdeskundigen. Daarom worden hieronder verschillende suggesties gedaan voor toekomstig onderzoek.

Ervaringsdeskundige slachtoffers kunnen waarschijnlijk een belangrijke rol spelen in het doorbreken van de cirkel van geweld. De basisprincipes van het vak zijn universeel onderzocht (Van Weeghel et al., 2015). Vanuit het perspectief van het slachtoffer kunnen ervaringsdeskundigen hoogstwaarschijnlijk ook op een laagdrempelige manier communiceren in dezelfde taal, waardoor zij snel tot de kern van een probleem kunnen doordringen. Daarnaast zijn zij in staat om het gedrag van andere slachtoffers te analyseren, te reflecteren en te spiegelen. Door hun eigen ervaring kunnen zij vanuit herkenning en erkenning empowerment bieden en preventief signaleren. Echter, er is momenteel nog geen onderzoek gedaan naar de specifieke bijdrage van ervaringsdeskundige slachtoffers. Meer onderzoek is noodzakelijk om de effectiviteit en waarde van hun rol verder te onderbouwen.

Daarnaast kunnen ervaringsdeskundigen met ervaringen als incestplegers, verkrachters, vermogensdelinquenten, verslaafden, enzovoort, mogelijk een waardevolle bijdrage leveren binnen de forensische zorg. Forensische zorg wordt verleend aan justitiabelen binnen een strafrechtelijk kader (De Nederlandse ggz, 2023). Deze vorm van

zorg is bedoeld voor mensen die een strafbaar feit hebben gepleegd en waarbij de kans op recidive hoog is. De forensische zorg wordt ingezet voor mensen met diverse achtergronden, zoals personen met een psychische stoornis of een verslaving (De Nederlandse ggz, 2023). Aangezien het forensische zorgsysteem te maken heeft met een breed scala aan delicten en bijbehorende problematieken, kan elke achtergrond die een ervaringsdeskundige meebrengt unieke inzichten en ervaringen bieden. Deze kunnen op hun beurt voor herkenning en erkenning zorgen bij verschillende individuen in de forensische zorg. Zij fungeren als hoopverleners, waardoor de denkpatronen van cliënten naar de buitenwereld toe worden veranderd. Echter, vooralsnog is dit een verwachting. Er is nog geen onderzoek naar deze specifieke bijdrage gedaan.

Vervolgonderzoek zou zich daarnaast ook kunnen richten op de inzet van ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld bij slachtoffers. Tot op heden is er geen onderzoek gedaan naar de mogelijkheid van contact tussen slachtoffers en ervaringsdeskundige ex-plegers, noch naar de vorm die dit contact zou moeten aannemen. Dit is een belangrijk aspect om te onderzoeken, vooral in het kader van systeemgericht werken. Immers, dat richt zich op alle interacties van een individu binnen zijn of haar omgeving. Het is daarom aan te bevelen om in de toekomst ook dit aspect verder te verkennen en te onderzoeken, om beter te begrijpen hoe dergelijke interacties effectief kunnen bijdragen aan het herstelproces van slachtoffers.

Meer onderzoek naar de achtergrond van ervaringsdeskundigen is noodzakelijk. Op dit moment is er relatief weinig achtergrondinformatie beschikbaar over ervaringsdeskundigen binnen de Nederlandse samenleving. Er wordt geschat dat er bijna duizend ervaringsdeskundigen werkzaam zijn in de GGZ, beschermde woonvormen en de maatschappelijke opvang (Weerman et al., 2022). Verder is weinig bekend over belangrijke demografische gegevens zoals de achtergronden, genders, leeftijden of sociaaleconomische status van deze ervaringsdeskundigen. Het zou wenselijk zijn om meer onderzoek naar deze aspecten te doen, om mogelijke significante verbanden te kunnen achterhalen.

Daarnaast is onderzoek naar de relatie tussen (co-)trainers en ervaringsdeskundigheid interessant. Alle respondenten zijn via (in)formele netwerken in het beroep van ervaringsdeskundige terechtgekomen. Aangezien er momenteel weinig ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld bestaan, is dit een opvallend gegeven. Een aantal respondenten was al werkzaam als (co-)trainer van een herstelcursus binnen een kliniek. Eén respondent moedigt cliënten zelfs actief aan om (co-)trainer te worden van een herstelcursus, vooral wanneer zij ver gevorderd zijn in hun rehabilitatie en een duidelijk toekomstplan

hebben. Het is onduidelijk of deze (co-)trainers in de toekomst ook interessante kandidaten zouden kunnen zijn voor de rol van ervaringsdeskundige. Mogelijk bestaat er een verband en zijn deze (co-)trainers juist degenen die gestimuleerd moeten worden om een opleiding tot ervaringsdeskundige te volgen. Dit zou kunnen bijdragen aan het vergroten van het aantal ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld in Nederland. Het is daarom interessant om dit verband in toekomstig onderzoek verder te verkennen.

Er is meer onderzoek nodig naar de houding van Associate Degree-opleidingen ten opzichte van ervaringsdeskundige ex-plegers. Momenteel is er onduidelijkheid over hoe deze opleidingen aankijken tegen ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld. Aangezien er in Nederland weinig ervaringsdeskundige ex-plegers zijn, rijst de vraag of er problemen kunnen ontstaan door de mogelijke kwetsbaarheid wanneer slachtoffers en plegers van huiselijk geweld samen in één klaslokaal zitten. Omdat hier nog geen informatie over beschikbaar is, is het van belang om dit onderwerp verder te onderzoeken om beter te begrijpen welke uitdagingen en overwegingen er in deze context spelen.

Ook is het interessant om meer onderzoek te doen naar de meldplicht en het verschoningsrecht binnen het onderwijs. Eén respondent gaf aan niet altijd de vrijheid te voelen om verhalen uit het verleden te delen, aangezien docenten verplicht zijn alle delicten die zij horen te melden. Dit zou een drempel kunnen vormen voor ervaringsdeskundigen die in het verleden delicten hebben gepleegd. Het is daarom wenselijk om dit verder te onderzoeken, zodat beter kan worden begrepen hoe deze verplichtingen invloed kunnen hebben op de openheid en het leerproces van ervaringsdeskundigen in het onderwijs.

Onderzoek naar het curriculum van andere zorg-gerelateerde opleidingen is van groot belang. Ervaringsdeskundigheid wordt nog steeds gezien als een nieuw en onderbelicht vakgebied binnen de maatschappelijke zorgsector. Volgens respondenten wordt er binnen andere zorg-gerelateerde opleidingen nauwelijks aandacht besteed aan het beroep van een ervaringsdeskundige. Hierdoor hebben veel hulpverleners een beperkt begrip van wat ervaringsdeskundigheid inhoudt, wat zorgt voor verwarring op de werkvloer over de vaardigheden, rol en toegevoegde waarde van een ervaringsdeskundige. Het zou daarom interessant zijn om te onderzoeken in hoeverre andere zorg-gerelateerde opleidingen het vakgebied van ervaringsdeskundigheid hebben opgenomen in hun lesstof of curriculum. Dit onderzoek zou kunnen bijdragen aan een betere integratie van ervaringsdeskundigheid in de zorgsector en aan een verbeterd begrip van dit vakgebied onder toekomstige professionals.

6 Bronvermelding

Akkermans, M., Derksen, E., Moons, E., Wingen, M., & Kloosterman, R. (2023). *Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend gedrag 2022* (3081d). Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum. Geraadpleegd op: 1 maart 2024, van <https://repository.wodc.nl/handle/20.500.12832/3238>

Alarcon, I., Van Brummen, M., & Jongepier, N. (2015). *Kinderen in beeld in de vrouwenopvang*. Federatie Opvang, Van Montfoort. Geraadpleegd op 22 augustus 2024, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/interventies/2016/03/01/veerkracht>

Andriessen, S., & Van der Naaten, E. (2020). Ervaringsdeskundige onderzoekers verbeteren zorg- en dienstverlening. *Sociaal Bestek*, 82, 42-43. <https://doi.org/10.1007/s41196-020-0693-y>

Arias, I., & Corso, P. (2005). Average Cost per Person Victimized by an Intimate Partner of the Opposite Gender: A Comparison of Men and Women. *Violence and Victims*, 20, (379-391). <https://doi.org/10.1891/0886-6708.20.4.379>

Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., Kostelijk, E., & Van der Velden, T. (2021). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek: Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*, vijfde druk. Noordhoff Uitgevers.

Balci, Y.G., Ayranci, U. (2005). Physical violence against women: Evaluation of women assaulted by spouses. *Journal of Clinical Forensic Medicine*, 12, 258-263. <https://doi.org/10.1016/j.jcfm.2005.03.006>

Bandura, A. (1973). *Aggression: A social learning analysis*. Prentice-Hall.

Barendregt, C., Martinelli, T., Van Straaten, B., Collij, T. & Nagelhout, G. (2021). *Acceptatie van vrijwillige hulpverlening door plegers van huiselijk geweld*. Onderzoek naar Welzijn Zorg & Verslaving (IVO). Geraadpleegd op: 21 maart, van <https://ivo.nl/wp-content/uploads/2021/04/Acceptatie-van-vrijwillige-hulpverlening-door-plegers-van-huiselijk-geweld.pdf>

Bent-Goodley, T. B., Rice, J. II, Williams, O. J., & Pope, M. (2011). Treatment for perpetrators of domestic violence. In M. P. Koss, J. W. White, & A. E. Kazdin (Eds.), *Violence against women and children, Vol. 2. Navigating solutions* 199–213. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12308-010>

Block, A., & Winterberg, S. (2022). *European standards for peer supporter: Differentiated competence profiles for the peer workers* (IO3). Erasmus+. Geraadpleegd op: 8 april 2024, van <https://www.grone.de/erasmus-european-profile-for-peer-support-workers/>

Boertien, D., & Van Bakel, M. (2012). *Handreiking voor de inzet van ervaringsdeskundigheid vanuit de geestelijke gezondheidszorg*, 1186. Trimbos Instituut Geraadpleegd op 28 maart 2024, van <https://www.trimbos.nl/docs/5e12cfe6-c412-4c40-919d-8cd13c7a5e5e.pdf>

Boevink, W. A. (2017). *HEE! Over Herstel, Empowerment en Ervaringsdeskundigheid in de psychiatrie*. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Trimbos-instituut.

Boevink, W., Hulshof, J., Martens, J., Reijmers, E., Timmermans, C., Kole, M., & Beenackers, M. (2023). *Ontwikkeling en benutting van ervaringskennis en -kunde in Valente-*

organisaties. Valente. Geraadpleegd op 1 maart 2024, van <https://www.valente.nl/kennisbank/onderzoek-ontwikkeling-ervaringskennis-bij-valente-leden/>

Bouabid, A. (2020). *Van datapaniek naar Marokkanenpaniek: Een kwalitatieve analyse van omvangrijke data met codes, code groups en networks in Atlas.ti.*, 25(2), 36-42. KWALON. <https://doi.org/10.5117/2020.025.002.005>

Bowlby, J. (1979). *The Bowlby-Ainsworth attachment theory*, 2(4), 637-638. Behavioral and Brain Sciences. <https://doi.org/10.1017/S0140525X00064955>

Braun, V. & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology*, 3(2), 77-101. Qualitative Research In Psychology. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Braun, V., & Clarke, V. (2023). *Is thematic analysis used well in health psychology? A critical review of published research, with recommendations for quality practice and reporting*. 17(4), 695–718. Health Psychology Review. <https://doi.org/10.1080/17437199.2022.2161594>

Brummel, A., & Dorst, J. (2022). *Ervaringsdeskundigen aan het stuur*, 31(2) 76–84. Journal of Social Intervention: Theory and Practice. <https://10.54431/jsi.734>

Castro, E. M. (2018). *Patient participation and empowerment: The involvement of experts by experience in hospitals*. [Doctoral Thesis, KU Leuven]. Faculty of Social Sciences.

CBS. (2011). *Maatschappelijke opvang en vrouwenopvang*. Geraadpleegd op 28 maart 2024, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2011/03/maatschappelijke-opvang-en-vrouwenopvang>

Cohen, S., Doyle, W. J., & Baum, A. (2006). Socioeconomic status is associated with stress hormones. *Psychosomatic medicine*, 68(3), 414–420. <https://doi.org/10.1097/01.psy.0000221236.37158.b9>

De Nederlandse ggz. (2023). *Factsheet Forensische Zorg: Trends en cijfers over forensische zorg*. Geraadpleegd op 14 maart 2024 van <https://cms.denederlandseggz.nl/assets/publications/Factsheet-forensische-zorg.pdf>

De Wit, M., Buster, M., Oosterveer, T., Mandos, E., Van Batenburg, T., Dujardin, M., Van der Meer, R., Keetman, M., Karamali, N., Donker, M., Plantinga-Muis, L., & Schuitemaker, S. (2019). *Signalen van toename dakloosheid in de G4: feit of fictie?* G4-User. Geraadpleegd op 7 maart 2024, van <https://www.g4-user.nl/kennisbank/signalen-van-toename-van-daklozen-in-de-g4-feit-of-fictie/>

Dobash, R. P., & Dobash, R. E. (1981). Community Response to Violence Against Wives: Charivari, Abstract Justice and Patriarchy. *Social Problems*, 28(5), 563-581. <https://doi.org/10.2307/800231>

Doekhie, J. V. O. R. (2019). *Dimensions of desistance: a qualitative longitudinal analysis of different dimensions of the desistance process among long-term prisoners in the Netherlands*. [Doctoral Thesis, Universiteit Leiden]. Geraadpleegd op 22 augustus, van <https://hdl.handle.net/1887/77442>

Dixon, L., Browne, K., & Hamilton-Giachritsis, C. (2009). Patterns of risk and protective factors in the intergenerational cycle of maltreatment. *Journal of Family Violence*, 24(2), 111-122. <https://doi.org/10.1007/s10896-008-9215-2>

Draaisma, N., Offerman, H., & Vader, J. (2019). *De krachten gebundeld*. Blijf Groep. Geraadpleegd op 14 augustus 2024, van https://www.blijfgroep.nl/wp-content/uploads/2019/05/DE-KRACHTEN-GEBUNDELD_DEF.pdf

Drieschner, K. H., Hill, J. M., & Weijters, G. M. (2020). *Recidive na forensische zorgtrajecten met uitstroom 2013-2015* (2020-8). Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum.

Dutton, D. G., & Corvo, K. (2006) Transforming a Flawed Policy: A Call to Revive Psychology and Science in Domestic Violence Research and Practice. *Aggression and Violent Behavior, 11*(5), 457-483. <http://dx.doi.org/10.1016/j.avb.2006.01.007>

Drydyk, J. (2008). Durable empowerment. *Journal of Global Ethics, 4*(3), 231–245. <https://doi.org/10.1080/17449620802496354>

Farrell, P. (2004). School Psychologists: Making Inclusion a Reality for All. *School Psychology International, 25*(1), 5-19. <https://doi.org/10.1177/0143034304041500>

Fiebert, M. S. (2013). References Examining Assaults by Women on Their Spouses or Male Partners: An Annotated Bibliography. *Sexuality & Culture, 18*, 405–467. <https://doi.org/10.1007/s12119-013-9194-1>

GGZ Standaarden. (2024). *Zorgstandaard Ervaringsdeskundigheid*. Geraadpleegd op 20 augustus 2024, van https://www.ggzstandaarden.nl/uploads/pdf/project/project_641ca635-03bf-43f2-abca-8878517a48c1_ervaringsdeskundigheid_authorized-at_16-06-2022.pdf

Graham-Kevan, N., Archer, J. (2008). Does Controlling Behavior Predict Physical Aggression and Violence to Partners? *Journal of Family Violence 23*(7), 539-548. <https://doi.org/10.1007/s10896-008-9162-y>

Groen, M. (2003). De samenhang van schaamte en geweld. In: Groen, M. & Lawick, J. van (Red.). *Intieme oorlog. Over de kwetsbaarheid van familierelaties*. Amsterdam: Van Genneep. <https://doi.org/10.1007/BF03062020>

Happell, B., Gordon, S., Sharrock, J., O'Donovan, A., & Warner, T. (2022). 'What's she doing here?' Overcoming barriers to the implementation of Expert by Experience positions in academia. *Australian Occupational Therapy Journal, 69*(6), 689–702. <https://doi.org/10.1111/1440-1630.12832>

Helsdingen, J. (2021). Niet alleen maar daders. *Vakblad Sociaal Werk, 22*. 28–29. <https://doi.org/10.1007/s12459-021-0892-8>

Hennink, M., Hutter, I., & Bailey, A. (2020). *Qualitative research methods*. Sage Publications

Huisman, J., Flapper, B. C. T., Kalverdijs, L. J., L'Hoir, M. P., Weel, E. A. F. (2010). *Gedragsproblemen bij kinderen*. Bohn Stafleu van Loghum.

Inciardi, J.A (1981). *The drugs-crime connection*, 105-123. Sage Publications

Jacobs, G. C. (2001). *De paradox van kracht en kwetsbaarheid. De paradox van kracht en kwetsbaarheid : Empowerment in feministische hulpverlening en humanistisch raadswerk*. [Proefschrift]. Universiteit voor Humanstiek Utrecht

Johnson, H., Ollus, N., & Nevala, S. (2008). *Violence Against Women: An International Perspective*. Springer.

Johnson, M. (2006). Conflict and Control: Gender Symmetry and Asymmetry in Domestic Violence. *Violence Against Women*, 12(11), 1003-18.
<https://doi.org/10.1177/1077801206293328>

Jongepier, N., & Van der Kleij, S. (2018). *Veerkracht: Interventiebeschrijving*. Movisie. Geraadpleegd op 8 april 2024, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-10/Methodebeschrijving-Veerkracht-oktober2018.pdf>

Kal, D., Verveda, D., & Zeegers, A. (2007). *Visiedocument Landelijk Platform Vermaatschappelijking*. Trimbos Instituut. Geraadpleegd op 12 augustus, van <https://www.trimbos.nl/wp-content/uploads/sites/31/2021/09/af0777-visiedocument-landelijk-platform-vermaatschappelijking.pdf>

Kamerstukken II, *ba-ggz 25424-420* (2018, 12 juli). Tweedekamer.nl. Geraadpleegd op 4 maart 2024, van https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2018Z13981&did=2018D39363

Kaufman, J., & Zigler, E. (1987). Do Abused Children Become Abusive Parents? *American Journal of Orthopsychiatry*, 57, 186-192.
<https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03528.x>

Kilpatrick, D. G., Acierno, R., Resnick, H. S., Saunders, B. E., & Best, C. L. (1997). A 2-year longitudinal analysis of the relationships between violent assault and substance use in women. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65(5), 834-847.
<https://doi.org/10.1037/0022-006X.65.5.834>

Koomen, I., Visser, M., Nabitz, U., & Furr, C. (2022). *Kwaliteitskader Forensische Zorg 2022 – 2028* (Versie 1.0). Kwaliteitskader Forensische Zorg. Geraadpleegd op 7 maart 2024, van <https://kwaliteitskaderfz.nl/wat-is-het#download>

Leger des Heils. (2022). *Factsheet Leger Des Heils: Stijging dakloosheid 2022*. Leger des Heils. Geraadpleegd op 7 maart 2024, van https://www.legerdesheils.nl/files/ldh_factsheetdaklozen_online.pdf

Levering, B. (2011), 'We zien armoede te weinig als psychologisch probleem: Interview Dr. Erik Snel, socioloog en armoedeonderzoeker aan de Rotterdamse Erasmusuniversiteit', in: 'Pedagogiek in Praktijk' (IP), nr. 11, februari 2011.

Lipsey, M. W., Landenberger, N. A., & Wilson, S. J. (2007). Effects of Cognitive-Behavioral Programs for Criminal Offenders. *Campbell Systematic Reviews*, 3(1), 1-27.
<https://doi.org/10.4073/csr.2007.6>

Lünnemann, K., Vermeulen, A., & Voorwinden, M. (2020). *Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen: Rotterdamse aanpak huiselijk geweld*. Verwey-Jonker Instituut en Gemeente Rotterdam. Geraadpleegd op 22 maart, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/rapporten/2020/06/25/complexe-problemen-vragen-onorthodoxe-oplossingen>

MacKenzie, D. L. (2006). Juvenile Delinquents. *What Works in Corrections: Reducing the Criminal Activities of Offenders and Delinquents*, 168-191. Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511499470>

Matthews, D. D. (2004). *Domestic violence: Sourcebook* (2e druk). Omnigraphics

Moran, G.S., Russinova, Z., Gidugu, V., & Gagne, C. (2012). Challenges Experienced by Paid Peer Providers in Mental Health Recovery: A Qualitative Study. *Community Mental Health Journal*, 49, 281–291. <https://doi.org/10.1007/s10597-012-9541-y>

Mulder, M., De Haan-Rissmann, J., Sok, K., & Van der Zwet, R. (2022). *Handreiking: Kwartiermaken voor ervaringsdeskundigen*. Movisie. Geraadpleegd op 25 maart 2024, van <https://www.movisie.nl/publicatie/kwartiermaken-ervaringsdeskundigen>

Osofsky, J. D. (1999). *The impact of violence on children*. *The Future of Children*, 9(3), 33-49. Geraadpleegd op 25 juli 2024, van https://www.researchgate.net/publication/12538749_The_impact_of_violence_on_children

Perry, B. D. (2001). *The Neurodevelopmental Impact of Violence in Childhood*. *Textbook of Child and Adolescent Forensic Psychiatry*, 221-238. Geraadpleegd op 25 juli 2024, van <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=9339a48365eed02cafd7c32487bf001c86117ccf>

Philipse, M. W. G. (2005). Predicting criminal recidivism. Empirical studies and clinical practice in forensic psychiatry. Radboud Universiteit Nijmegen. Geraadpleegd op 22 augustus 2024, van <https://hdl.handle.net/2066/26944>

Prins, S. J., & Draper, L. (2009). *Improving Outcomes for People with Mental Illnesses Under Community Corrections Supervision: A Guide to Research-Informed Policy and Practice*. Council of State Governments Justice Center. Geraadpleegd op 22 augustus, van https://www.researchgate.net/publication/317953287_Improving_Outcomes_for_People_with_Mental_Illnesses_Under_Community_Corrections_Supervision_A_Guide_to_Research-Informed_Policy_and_Practice

Przybylski, R. (2008). *What Works: Effective Recidivism Reduction and Risk-Focused Prevention Programs: A Compendium of Evidence-Based Options for Preventing New and Persistent Criminal Behavior*. RKC Group. Geraadpleegd op 4 april 2024, van https://cdpsdocs.state.co.us/ccjj/Resources/Ref/2008_WhatWorks.pdf

Puschner, B., Repper, J., Mahlke, C., Nixdorf, R., Basangwa, D., Nakku, J., Ryan, G., Baillie, D., Shamba, D., Ramesh, M., Moran, G., Lachmann, M., Kalha, J., Pathare, S., Müller-Stierlin, A., & Slade, M. (2019). Using Peer Support in Developing Empowering Mental Health Services (UPSIDES): Background, Rationale and Methodology. *Annals of Global Health*, 85(1), 53. <https://doi.org/10.5334/aogh.2435>

Rosenberg, O., Benson, B., Blasdell, R. (2023). Socioeconomic Status/Poverty and Domestic Violence. *Encyclopedia of Domestic Violence*, 1-9. https://doi.org/10.1007/978-3-030-85493-5_1574-1

Shavers, V. L. (2007). Measurement of socioeconomic status in health disparities research. *Journal of the National Medical Association*, 99(9), 1013–1023.

Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75. <https://doi.org/10.3233/EFI-2004-22201>

Skeem, J. L., & Louden, J. E. (2006). Toward Evidence-Based Practice for Probationers and Parolees Mandated to Mental Health Treatment. *Psychiatric Services*, 57(3), 333–342. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.57.3.333>

- Sneddon, H., Iwaniec, D., Stewart, M. C. (2009). Prevalence of childhood abuse in mothers taking part in a study of parenting their own children. *Child Abuse Review*, 19(1), 39-55. <https://doi.org/10.1002/car.1078>
- Solomon, B. B. (1987). Empowerment: Social work in oppressed communities. *Journal of Social Work Practice*, 2(4), 79-91. <https://doi.org/10.1080/02650538708414984>
- Stam, C. (2020). *Plegers van huiselijk geweld ondersteunen met "De pleger in ons"*. Moviera. Geraadpleegd op 27 maart, van <https://www.moviera.nl/wp-content/uploads/2020/10/Artikel-Zorg-en-Welzijn-Pleger-in-ons.pdf>
- Stanley, N., Graham-Kevan, N., Borthwick, R. (2012). Fathers and Domestic Violence: Building Motivation for Change through Perpetrator Programmes. *Child Abuse Review*, 21, 264-274. <https://doi.org/10.1002/car.2222>
- Stichting Vrouwenopvang Nederland. (2020, 1 mei). *Beleidsplan Stichting Vrouwenopvang Nederland 2020 – 2024*. Geraadpleegd op 11 maart, van <https://www.valente.nl/stichting-vrouwenopvang-nederland-von/#:~:text=Het%20doel%20van%20deze%20aanpak,en%20participatie%20in%20de%20samenleving%201-4>
- Straus, M. A., Gelles, R. J., & Steinmetz, S. K. (1980). *Behind closed doors: Violence in the American Family*. Garden City, NY: Anchor Press.
- Swan, S.C., & Snow, D.L. (2006). The Development of a Theory of Women's Use of Violence in Intimate Relationships. *Violence Against Women*, 12(11), 1026-1045. <https://doi.org/10.1177/1077801206293330>
- Ten Haaf, G. (2020). *Ervaringsdeskundigheid een stap verder: Signalement*. ZonMw. Geraadpleegd op 16 april 2024, van https://www.zonmw.nl/sites/zonmw/files/2023-04/rapport-signalement_opgemaakt_definitief.pdf
- Timmer, H. (2009). *Raakt het u? Herstel en ervaringsdeskundigheid in de GGz*. Geraadpleegd op 15 augustus, van <https://iwpervaringsdeskundigheid.nl/wp-content/uploads/2023/04/Raakt-het-u.pdf>
- Timmer, H., & Plooy, A. (2009). *Weten over leven: Ervaringskennis van mensen met langdurende psychische aandoeningen*. (1^e druk). Uitgeverij SWP
- Tuzgöl-Broekhoven, A., El Aziz, F., Van Dorst, P., & Stam, J. (2017). *Vrouwen in de knel: Onderzoek naar knelpunten in de vrouwenopvang* (2017/075). De Nationale Ombudsman. Geraadpleegd op 27 maart 2024, van <https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/rapporten/2017/07/06/vrouwen-in-de-knel---een-onderzoek-naar-knelpunten-in-de-vrouwenopvang>
- Van Bergen, A.-M., Poll, A., Van der Werf, M., & Willemsen, E. (2015). *Ervaringsdeskundigheid in de wijk: Hoe organiseer je het?* Movisie. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.movisie.nl/publicatie/ervaringsdeskundigheid-wijk>
- Van Dam, A., Van Tilburg, C., Steenkist, P., & Buisman, M. (2008). Bewustwording. *Niet meer door het lint*, 29-37. https://doi.org/10.1007/978-90-313-6951-5_4
- Van der Eerden, E. (2017). Vereniging van Ervaringsdeskundigen: tegen misstanden. In: Tijdschrift voor sociale Vraagstukken, *Ervaringsdeskundigen: echte invloed of uiterlijke schijn?*, 2, 40.

Van der Kleij, J. (2024). *Interventie: Veerkracht*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 22 augustus, van <https://www.nji.nl/system/files/2021-04/uitgebreide-beschrijving-Veerkracht.pdf>

Van der Kooij, A., & Keuzenkamp, S. (2018). *Ervaringsdeskundigen in het sociaal domein: wie zijn dat en wat doen ze?* (Handreiking). Movisie. Geraadpleegd op 14 maart 2024, van <https://www.movisie.nl/publicatie/ervaringsdeskundigen-sociaal-domein>

Van Dorp, M. (2017). Van je ervaring je beroep maken. *Jeugd Co*, 11, 10–14. <https://doi.org/10.1007/s12449-017-0034-1>

Van Erp, N., Boertien, D., Liefhebber, S., Van den Berg, A. (2022). *Beroepscompetentieprofiel ervaringsdeskundigheid*. Vereniging van Ervaringsdeskundigen (VvEd), Trimbos-instituut, Movisie en Kenniscentrum Phrenos. Geraadpleegd op 28 februari 2024, van <https://kenniscentrumphrenos.nl/kennisproduct/beroepscompetentieprofiel-ervaringsdeskundigheid/>

Van Gennip, J. (2021, december). *Hoeveel mensen zijn slachtoffer van huiselijk geweld?* CBS. Geraadpleegd op 10 april 2024, van <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2021/hoeveel-mensen-zijn-slachtoffer-van-huiselijk-geweld/>

Van Hoorn, E., & Keuzenkamp, S. (2022) Wat doen ervaringsdeskundigen er eigenlijk toe? Literatuurreview over de impact van ervaringsdeskundigen in één-op-één contacten. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 31(2), 4-22. <https://doi.org/10.54431/jsi.698>

Van Oploo, L., Prinsen, M. M., & Bakkum, Th. J. G. (2020). De invoering van artikel 2.3 Wet forensische zorg, consequenties voor de strafrechtspraktijk. *Nederlands juristenblad*, 2020(32). 2384 – 2390. Geraadpleegd op 5 maart 2024, van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/422076>

Van Weeghel, J., Pijnenborg, M., Van 't Veer, J., & Kienhorst, G. (2015). *Handboek destigmatisering bij psychische aandoeningen* (1e druk). Uitgeverij Coutinho.

Walker, L.E. (1989). Psychology and violence against women. *American Psychologist*, 44(4), 695–702. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.4.695>

Ward, T., & Marshall, W.L. (2004). Good lives, aetiology and the rehabilitation of sex offenders: A bridging theory. *Journal of Sexual Aggression*, 10(2), 153–169. <https://doi.org/10.1080/13552600412331290102>

Walters, G.D. (1994). *Drugs and crime in lifestyle perspective*. Sage Publications

Walters, G. D. (2006). Appraising, researching and conceptualizing criminal thinking: a personal view. *Criminal behaviour and mental health*, 16(2), 87-99. <https://doi.org/10.1002/cbm.50>

Weerman, A., & Abma, T. (2019). Social work students learning to use their experiential knowledge of recovery. An existential and emancipatory perspective. *Social Work Education*, 38(4), 453–469. <https://doi.org/10.1080/02615479.2018.1538335>

Weerman, A., Van Slooten, M & Sprinkhuizen, A. (2022). *Verkenning van de stand van zaken van ervaringsdeskundigen werkzaam in de geestelijke gezondheidszorg en aanpalende gebieden*. Kwaliteitssysteem voor Ervaringsdeskundigen (KvE). Geraadpleegd op 17 juni 2024, van <https://vved.org/wp-content/uploads/2022/12/Stand-van-zaken-ervaringsdeskundighed-Onderzoek-Alie-Weerman.pdf>

Weiss, E.D. (2004). *Surviving Domestic Violence: Voices of Women Who Broke Free* (nieuwe editie). Volcano Press.

Wender. (2020, september). *Strategische koers Wender 2021-2024*. Geraadpleegd op 15 augustus 2024, van <https://www.wender.nl/wp-content/uploads/2021/04/Strategische-koers-Wender-2021-2025.pdf>

White, S., Foster, R., Marks, J., Morshead, R., Goldsmith, L., Barlow, S., Sin, J., & Gillard, S. The effectiveness of one-to-one peer support in mental health services: a systematic review and meta-analysis. *BMC Psychiatry*, 20, 534. <https://doi.org/10.1186/s12888-020-02923-3>

Widom, C.S. (1989). The Cycle of Violence..*Science*, 244(4901), 160-166. <https://doi.org/10.1126/science.2704995>

Wolf, J. (2016). *Krachtwerk* (tweede druk). Coutinho.

Wolf, J., & Jonker, I. (2016). *Krachtwerk: Interventiebeschrijving*. Impuls. Geraadpleegd op 15 augustus 2024, van <https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/2018-03/Methodebeschrijving-krachtwerk.pdf>

Wolf, J., Greshof, D. & Jager, J. (2003). *Aan de voordeur van de vrouwenopvang, een onderzoek naar de instroom*, (eerste druk). Trimbos instituut.

Bijlagen

Bijlage 1: Interviewschema ervaringsdeskundige ex-pleger/-slachtoffer

Respondent	Dhr. / Mw.
Functie	
Interviewer	
Datum/tijd/plaats	

Mijn naam is Lizeth Bol. Ik ben masterstudent sociologie aan de Rijksuniversiteit Groningen en volg de richting criminaliteit en veiligheid. Daarbij loop ik stage op de afdeling beleid en kwaliteit van de organisatie Wender. Zij bieden opvang aan kwetsbaren in de samenleving die te maken krijgen met bijvoorbeeld verslaving, psychische problemen en huiselijk geweld. Het onderzoek wat ik uitvoer is gericht op ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld. De kant van de pleger wordt vaak onderbelicht in literatuur en de praktijk, maar kan ontzettend belangrijk zijn om de cirkel van geweld te doorbreken en om recidive te voorkomen. Het is de vraag hoe deze ex-plegers als ervaringsdeskundige ingezet kunnen worden binnen een maatschappelijke vrouwenopvang en binnen de forensische zorg.

In dit interview wil ik jou eerst graag wat algemene vragen stellen met betrekking tot jouw werk en ervaring. Vervolgens wil ik graag wat gerichte vragen stellen over welke omstandigheden nodig zijn voor ervaringsdeskundige ex-plegers om een waardevolle bijdrage te leveren aan het herstel van plegers. Daarna wil ik graag met jou spreken over het doorbreken van de cirkel van geweld en het voorkomen van recidive binnen de forensische zorg, met behulp van ervaringsdeskundige ex-plegers.

Ondertekenen van de informed consent. Akkoord vragen voor het opnemen van het gesprek op mijn telefoon. Melden dat de respondent elk moment kan stoppen met het interview. Zijn er verder nog vragen vooraf?

Algemene vragen

1. Hoe lang werk je al als ervaringsdeskundige?
2. Kun je wat vertellen over je eigen ervaringen als ervaringsdeskundige?
3. Hoe ben jij destijds beland in de rol van ervaringsdeskundige?
4. Welke opleiding heb je gevolgd tot ervaringsdeskundige?
5. Hoe ziet jouw rol als ervaringsdeskundige er momenteel uit?
6. In hoeverre heb jij in het verleden te maken gehad met huiselijk geweld?

Persoonlijke competenties en organisatorische randvoorwaarden

Persoonlijke competenties

7. Wat zijn persoonlijke competenties die nodig zijn voor een ervaringsdeskundige ex-pleger van huiselijk geweld om een waardevolle bijdrage te leveren aan het herstel van huidige plegers?

Probes: Gelijkwaardig en wederkerig, specifieke methoden, kritische blik, vakkennis, valkuilen herkennen

Organisatorische randvoorwaarden

8. Wat is binnen een organisatie nodig voor een ervaringsdeskundige ex-pleger van huiselijk geweld om een waardevolle bijdrage te leveren aan het herstel van huidige plegers?

Probes: Inclusie, beloningssysteem, vastzitten in de dagelijkse routine

Cirkel van geweld

Uitleggen van de stappen van cirkel van geweld: Opbouw van spanning > Het acute geweldsincident > De Honeymoonfase

9. Zou een ervaringsdeskundige ex-pleger een rol kunnen spelen in het doorbreken van de cirkel van geweld?
 - Hoe kan dit ingezet worden? In welke fase?

Probes: Opbouw van spanning, acute geweldsincident, honeymoonfase

Voorkomen van recidive

10. Hoe denk jij dat ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld kunnen bijdragen aan het voorkomen van recidive in de forensische zorg?

Probes: Werk, verslaving, mentale problemen, denkpatronen veranderen, familiegericht

Knelpunten

11. Wat zijn volgens jou knelpunten voor het inzetten van ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld?

Probes: VOG, Opleiding volgen

Bijlage 2: Bellen met mogelijke respondenten

Voordat een interview wordt ingepland, wordt eerst met de mogelijke respondent gebeld om te kijken of deze een match is bij het onderzoek. Onderstaande informatie wordt besproken.

Voorstellen

- Naam
- Master Sociologie, scriptie ervaringsdeskundigheid -> ex-plegers huiselijk geweld en de forensische zorg.

Pleger/daderschap

- Uitleggen dat het woord 'pleger' lastig is. Als pleger kun je ook slachtoffer zijn geweest. Toch voor deze benaming gekozen, omdat de traditionele plegerkant vaak onderbelicht is in de literatuur en praktijk.

Onderzoek 3 pijlers

- Welke *omstandigheden* zijn voor een ervaringsdeskundige pleger nodig om goed je werk te doen
- Hoe kunnen ervaringsdeskundige plegers helpen bij het doorbreken van de *cirkel van geweld*
- Kunnen ervaringsdeskundige plegers helpen bij het voorkomen van *recidive* van mensen die momenteel zitten in de forensische zorg?

Wat vind jij van dit onderzoek?

Zou je me eens wat kunnen vertellen over het werk wat jij momenteel doet?

Mits het een match is:

- Voor het onderzoek ben ik op zoek naar ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld en/of die te maken hebben met de forensische zorg die ik zou kunnen interviewen. Zou je daarvoor open staan of zou je dat niet willen?
- Bij ja -> online interview inplannen van ongeveer 45-60 minuten.

Afspraken maken:

- Mailadres vragen.
- Ik stuur afspraakbevestiging per mail.
- Formulier met meer informatie via bevestiging, vragen om handtekening.

Bijlage 3: Toestemmingsformulier

Mijn naam is Lizeth Bol. Momenteel ben ik een masterstudent Sociologie in de richting van Criminaliteit en Veiligheid aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ik voer dit kwalitatieve onderzoek uit ter afsluiting van de master.

Doel van het onderzoek

Het onderzoek gaat over het inzetten van ervaringsdeskundige ex-plegers van huiselijk geweld. Hiervoor zullen interviews worden afgenomen met ervaringsdeskundige ex-plegers, ervaringsdeskundige slachtoffers en docenten van een Associate Degree opleiding ervaringsdeskundigheid. Het doel van het onderzoek is om meer duidelijkheid te krijgen over welke omstandigheden nodig zijn voor ervaringsdeskundige ex-plegers om hun werk goed te kunnen uitvoeren. Daarnaast wordt onderzocht hoe zij kunnen bijdragen aan het doorbreken van de cirkel van huiselijk geweld en het voorkomen van recidive in de forensische zorg. Op deze manier wordt gehoopt dat er praktische handvaten worden opgesteld voor de vrouwen- en forensische opvang met betrekking tot het inzetten van ervaringsdeskundige ex-plegers.

Vrijwillige deelname

Het onderzoek is geheel vrijwillig, wat ook betekent dat u tijdens het interview op elk moment kunt aangeven dat u wil stoppen met het interview. Hier hoeft u geen reden voor op te geven. Daarnaast kan u alle vragen die u niet wil beantwoorden overslaan. Dit zal geen negatieve gevolgen hebben. Mocht u na het interview toch niet langer mee willen werken aan het onderzoek, kunt u tot 14 dagen na de datum van het interview contact opnemen met de onderzoeker via het mailadres l.bol.4@student.rug.nl.

Hoe worden de interviews verwerkt?

Alle informatie uit de interviews zal volledig anoniem blijven en uw gegevens worden vertrouwelijk behandeld. Uitspraken en meningen zullen niet herleidbaar zijn naar een persoon. Met uw toestemming zou ik graag de interviews willen opnemen, zodat ik de antwoorden kan uit typen. Deze opname is alleen toegankelijk voor de onderzoeker (masterscriptiestudent). Na afronding van het onderzoek zullen de geluidsopnamen en transcripties worden vernietigd.

Mocht u na het lezen van dit toestemmingsformulier nog vragen hebben over het scriptieonderzoek, dan kunt u contact opnemen met Lizeth Bol via l.bol.4@student.rug.nl.

Toestemmingsformulier

Waar geeft u toestemming voor?

Door het plaatsen van een handtekening gaat u akkoord met het volgende:

- Ik heb bovenstaande informatie gelezen en begrepen.
- Ik wil meewerken aan het onderzoek. Ik ook begrijp dat mijn deelname volledig vrijblijvend is en dat ik elk moment kan stoppen met het interview.
- Ik heb mijn vragen kunnen stellen en deze zijn voldoende beantwoord.
- Ik geef toestemming voor het maken van een geluidsopname van het interview
- Ik geef toestemming voor het anoniem gebruiken van mijn antwoorden in het onderzoek. Daarnaast weet ik dat mijn gegevens en antwoorden vertrouwelijk worden behandeld.
- Ik geef toestemming voor het verzamelen en tijdelijk bewaren van mijn gegevens, voor zo lang het scriptieonderzoek duurt.

Respondent

Ik verklaar dat ik heb kennisgenomen van het bovenstaande en geef Lizeth Bol toestemming voor bovenstaande punten.

Datum: _____

Handtekening respondent:

Bijlage 4: Codeboek interviews

Thema	Subthema	Code	Type	Beschrijving	Voorbeeld uit data
Algemene codes	A - Expertise/ kennis/ vaardigheden	A - Andere expertise	Deductief	De respondent geeft aan dat elke ervaringsdeskundige zijn eigen expertise heeft	<i>Elke ervaringsdeskundige heeft een andere expertise, andere kennis, andere vaardigheden, waar hij goed in is.</i>
		A – Eigen uitgangpunt/visie	Deductief	De respondent geeft aan dat elke ervaringsdeskundige zijn eigen uitgangspunt en visie heeft	<i>Want die kunnen vanuit hun uitgangspunt en visie gewoon met die mensen in contact gaan.</i>
	A – Nieuw en onderbelicht	A - Onderbelicht	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen onderbelicht zijn	<i>Ja, dus ik vind dat het wel heel belangrijk is dat er meer bekendheid komt van wat wij precies doen, wat eigenlijk onze rol is.</i>
		A - Recent beroep	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid een recent beroep is.	<i>Maar je hebt ook heel vaak te maken met dat het een relatief nieuw vak is. Een nieuwe functie.</i>
		A - Heeft lang geduurd voordat je kon beginnen	Inductief	De respondent geeft aan dat het lang duurt voordat ervaringsdeskundigen konden beginnen	<i>We hebben het van tevoren besproken; het heeft een jaar gekost voordat we echt konden beginnen. Dus, ik heb een jaar lang met het team gewerkt voordat alles geïmplementeerd was.</i>
	A - Hulpverleners weten niet wat ED kan betekenen	Inductief	De respondent geeft aan dat andere hulpverleners niet weten wat ervaringsdeskundigheid kan betekenen.	<i>Maar ze hadden ook onwetendheid van wat wij kunnen betekenen</i>	

	A - Iedereen interpreteert ED op andere manier	Inductief	De respondent geeft aan dat iedereen het beroep van een ervaringsdeskundige op een andere manier interpreteert	<i>Iedereen interpreteert het ook weer op een andere manier.</i>
	A - Opleiding geen aandacht voor ED	Inductief	De respondent geeft aan dat er in andere opleidingen geen aandacht wordt besteed aan ervaringsdeskundigheid	<i>Maar dat er binnen de opleiding tot psycholoog, of bijvoorbeeld criminologie, weinig aandacht is voor ervaringsdeskundigen. Of überhaupt de eigen ervaring.</i>
	A - Organisaties moeten met scholen in gesprek over inzet ED	Inductief	De respondent geeft aan dat organisaties en scholen meer met elkaar in gesprek moeten over de inzet van ervaringsdeskundigen	<i>Of gaan we met de opleiding in gesprek van: we willen graag met de ervaringsdeskundigheid gaan werken, wat komt hier allemaal bij kijken?</i>
A - ED moet met man en vrouw praten	A - Apart met vrouw en man praten	Inductief	De respondent geeft aan dat je als ervaringsdeskundige apart met de man en vrouw moet praten	<i>Ik heb altijd gezegd. Als je bij iemand binnen zou komen. Jeugdhulp komt binnen, of de politie, omdat er huiselijk geweld is op dat moment. Moet je ze altijd gaan scheiden. Je kan nooit in het bijzijn van alle twee vragen hoe is het.</i>
	A - Goede ED moet met man en vrouw praten	Inductief	De respondent geeft aan dat een goede ervaringsdeskundige met een man en vrouw moet kunnen praten	<i>Een goede ervaringsdeskundige kan met een man praten als met een vrouw.</i>
A - Gevoel nadat je een baan als ED hebt	A - Steentje bijdragen	Inductief	De respondent geeft aan dat het fijn is om je steentje bij te dragen	<i>Dus, gewoon het gevoel dat je meedoet, weet je wel, dat je je steentje bijdraagt aan de maatschappij. Dat is zo waardevol en zo belangrijk.</i>

	A - Niet meer de hand op houden	Inductief	De respondent geeft aan dat je eindelijk niet meer je hand hoeft op te houden	<i>En dat ik het gevoel heb dat ik mijn eigen broek omhoog kan houden en niet mijn hand op hoeft te houden</i>
	A - Je voelt je eindelijk volwassen	Inductief	De respondent geeft aan dat je je eindelijk volwassen voelt	<i>Ja, het voelt ook goed. Dat je eindelijk op een punt bent waarin je, ja, dat klinkt heel gek, maar dat je je eindelijk volwassen voelt.</i>
A - Herstelverhaal	A - Herstel gaat met vallen en opstaan	Inductief	De respondent geeft aan dat herstel met vallen en opstaan gaat	<i>Het is een stijl proces, ook een proces met vallen en opstaan. En af en toe terugvallen.</i>
	A – Herstel-behandeling aangegaan	Inductief	De respondent geeft aan dat ze zelf een herstelbehandeling zijn aangegaan	<i>Ik was natuurlijk wel klaar met dat leven en er is eigenlijk een soort van kantelmoment voor mij gekomen. Toen ben ik die behandeling aangegaan, eindelijk na heel lang. Eigenlijk is dat heel erg goed gegaan en toen ben ik eruit gekomen</i>
	A - Hulpverleners hebben een onrealistisch herstelbeeld	Inductief	De respondent geeft aan dat hulpverleners een onrealistisch herstelbeeld hebben	<i>Ja, wij als hulpverleners denken vaak dat mensen in een keer gewoon zo met een knip in de vinger opeens helemaal hersteld zijn. Helemaal genezen zijn, ineens de kliniek uitstappen, nooit meer. Maar dat is gewoon niet een realistisch beeld om te denken.</i>
	A - Tijdens herstel voor het eerst in contact met ED	Inductief	De respondent geeft aan dat ze tijdens hun eigen herstel voor het eerst in contact	<i>En daar kwam ik ook voor het eerst in aanraking met hulpverlening. Maar ook met ervaringskundige hulpverleners. Volgens mij bestond die opleiding toen</i>

			kwamen met ervaringsdeskundigheid	<i>nog niet eens of was dat gewoon heel erg nieuw.</i>
A - Hoelang/hoe veel uur werkzaam als ED	A - 32 uur werken per week	Inductief	De respondent geeft aan dat hij 32 uur per week werkt	<i>Ik werk 32 uur per week</i>
	A - Hoelang werkzaam	Inductief	De respondent geeft aan hoe lang ze al werkzaam zijn als ervaringsdeskundige	<i>Vorige maand had ik mijn eerste jubileum. Dus nu een jaar en twee maanden</i>
A - Impact van vroeger	A - Ervaring vroeger	Inductief	De respondent vertelt over de ervaring van vroeger toen zij kind waren	<i>Ik kom ook uit een gezin waarin ik heel veel heb ik gezien. Kijk, mijn vader was een zware alcoholist, mijn moeder was een prostituee, dus ik ben opgegroeid met politie-invallen en met drugsgebruik in huis</i>
	A - Patroon van herhaling	Inductief	De respondent geeft aan dat huiselijk geweld een patroon van herhaling is	<i>Hij heeft zelf ook altijd huiselijk geweld met de paplepel ingegoten gekregen. Hij heeft dat vroeger thuis gezien. Uiteindelijk hoor je dat vaak he, dat vaak daders of plegers, of hoe je dat noemt, zo slachtoffer worden.</i>
A - Mensen wel positief over ED	A - ED wordt goed ontvangen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid wel goed ontvangen wordt	<i>Ik denk dat het best wel goed ontvangen wordt.</i>
	A - Laatste jaren meer onderzoeken naar ED	Inductief	De respondent geeft aan dat er de laatste jaren meer onderzoeken zijn gedaan naar ervaringsdeskundigheid	<i>Er zijn nu gelukkig al wel meer van dit soort interviews of onderzoeken.</i>

A - Op welk gebied expertise?	A – Dubbele diagnose	Inductief	De respondent geeft aan dat zij zelf een dubbele diagnose hebben	<i>Dat zijn mensen die te maken hebben met een dubbel diagnostiek of comorbiditeit.</i>
	A - Ervaring met beleidsniveau	Inductief	De respondent geeft aan dat hij ervaring heeft met het opstellen van beleid	<i>Maar ook gewoon op het stuk beleid.</i>
	A - Ervaring met HG	Inductief	De respondent geeft aan dat hij ervaring heeft met huiselijk geweld	<i>Denk aan huiselijk fysiek geweld, seksueel geweld, mentaal geweld, maar ook stalking.</i>
	A – Ervaring met Forensische verslavingszorg	Inductief	De respondent geeft aan dat hij ervaring heeft in de forensische verslavingszorg	<i>Ik ben ervaringsdeskundige op het gebied van verslaving in combinatie met delictgedrag. Dat is echt mijn expertise.</i>
	A – Ervaring met Forensische zorg	Inductief	De respondent geeft aan dat hij ervaring heeft in de forensische zorg	<i>Ik ben zelf forensische ervaringsdeskundige</i>
A - Overig	A - Middelengebruik in de kliniek	Inductief	De respondent geeft aan dat middelengebruik in de kliniek nog steeds voorkomt	<i>Kijk, er is geen één kliniek die ik heb meegemaakt. Ook niet als cliënt, maar ook niet nu als werknemer. Die vrij is van middelengebruik. Het is gewoon een ding. En hoe strenger die kliniek is, hoe meer het een sport wordt voor die cliënten om dat voor elkaar te krijgen.</i>
	A - Raakvlakken HG en FZ	Inductief	De respondent geeft aan dat er raakvlakken zijn tussen huiselijk geweld en de forensische zorg	<i>Als je huiselijk geweld pleegt. Ben je eigenlijk als strafbaar bezig. Dan kom je eigenlijk in principe al in aanraking met politie en justitie. Wat je dan weer forensisch te maken kan hebben.</i>

	A - Sommige mensen zijn gemaakt voor ED	Inductief	De respondent geeft aan dat sommige mensen gewoon gemaakt zijn voor ervaringsdeskundigheid	<i>Ze zeggen dan dat ze dat niet zouden kunnen. Maar soms ben je er ook gewoon voor gemaakt.</i>
	A - Soms fysiek ingrijpen	Inductief	De respondent geeft aan dat hij soms fysiek moet ingrijpen	<i>Het komt ook wel eens voor dat ik fysiek moet ingrijpen, wat ik liever niet doe, omdat ik vind dat het niet echt bij mijn rol past.</i>
	A - Succesverhaal	Inductief	De respondent geeft aan dat hij zelf veel succesverhalen heeft	<i>Ik kan me geen eentje herinneren die terug is gegaan eigenlijk.</i>
	A - Zelfhulpgroepen meer mannen, opleiding ED meer vrouwen	Inductief	De respondent geeft aan dat bij zelfhulpgroepen meer mannen zijn en bij de opleiding tot ervaringsdeskundige meer vrouwen zijn	<i>Daar heb ik een paar groepen van opgezet en ook bij mij in de buurt draai ik twee van die groepen. En daar zie je dus juist het omgekeerde. Dat is eigenlijk 80, 90 procent is daar man.</i>
A - Periode na herstel	A - Na herstel grote achterstand	Inductief	De respondent geeft aan dat hij na het herstel een grote achterstand heeft ervaren	<i>Alleen dan merk je gewoon dat je als ex-tbs'er met nul werkverleden, ik had nog nooit een baan gehad, ik had de lagere school niet afgemaakt, ik had maar 5 klassen lagere school gedaan en daarna een groot zootje ervan gemaakt, dan merk je gewoon dat je ja, gewoon een onwijze achterstand hebt als je buiten komt.</i>
	A - Uit de slachtofferrol stappen	Inductief	De respondent geeft aan dat hij uit de slachtofferrol kon stappen	<i>Dat mensen er dan voor kiezen om dan in een bepaalde slachtofferrol te blijven zitten. Ja, dat hoor je ook vaak hè. Van mensen die dan zeggen van: 'Ik heb zo'n</i>

				<i>slechte jeugd gehad,' en blabla, dan denk ik van: ja, op een gegeven moment moet je het toch ook zelf gaan doen.</i>
A - Positie van ED	A - Kennisoverdracht	Inductief	De respondent geeft aan dat hij kan zorgen voor kennisoverdracht	<i>Ik doe ook een stukje kennisoverdracht.</i>
	A - Noemt zichzelf behandelaar	Inductief	De respondent noemt zichzelf een behandelaar	<i>Dus, ik ben echt een behandelaar, ik schrijf ook echt tijd.</i>
	A - Voert een-op-een gesprekken	Inductief	De respondent geeft aan dat hij een-op-een gesprekken voert	<i>Dus, ik heb echt individuele een-op-een gesprekken met patiënten.</i>
A - Via-via terecht gekomen bij ED	A - Door andere ED	Inductief	De respondent geeft aan dat hij door een andere ervaringsdeskundige terecht is gekomen in het beroep	<i>Ook als ervaringsdeskundige dan uiteindelijk. Ik wist nog helemaal niet wat dat inhield hoor. En tegelijkertijd kwam ook de senior ervaringsdeskundige met het voorstel van joh, zullen wij die forensische kant gaan besturen?</i>
	A - Per toeval bij ED terecht gekomen	Inductief	De respondent geeft aan dat hij per toeval terecht is gekomen in het beroep	<i>Ik had niet gedacht van: 'Ik wilde dit graag gaan doen'. Het kwam het gewoon zo op mijn pad, blijkbaar moest dit ook.</i>
	A - Trainer van herstelcursus	Inductief	De respondent geeft aan dat hij zelf in het verleden al een trainer was van een herstelcursus	<i>En op een gegeven moment ben ik die cursussen ook zelf als cursusleider gaan geven.</i>
	A - Via congres	Inductief	De respondent geeft aan dat hij via een congres is beland in het beroep	<i>Ze stak de hand uit en zegt: 'Hoi, ik ben <NAAM>, ik ben leidinggevende in <ORGANISATIE> en ik zou jou</i>

					<i>dolgraag een baan willen aanbieden als ervaringsdeskundige.' En toen is het balletje gaan rollen</i>
Cirkel van huiselijk geweld	C - Acute geweldsincident	C - Acute geweldssituatie	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen direct na de acute geweldssituatie ingezet moeten worden	<i>Als zo'n melding binnenkomt dat er vanuit plegersperspectief ook een ervaringskundige in wordt gezet. Met wie ze gelijk in gesprek kunnen. Dan kom je bij ze binnen op dat moment. Na een paar dagen niet meer. Dan is het al voorbij. Dan zitten ze weer in hun flow. Maar het moment dat het gebeurt, dat ze dan een ervaringskundige inzet vanuit plegersperspectief is zo cruciaal eigenlijk. Dan kan je ze nog tot hun zinnen komen. Want dan zitten ze nog vol in die adrenaline van wat er is gebeurd.</i>
		C - Bij acute situatie is ED er niet	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen tijdens het geweldmoment er niet zijn	<i>Maar ik denk dat, op het moment dat iemand zijn partner bijvoorbeeld in elkaar gaat beuken, dan is daar vaak niet een ervaringsdeskundige bij.</i>
		C - Panieknop indrukken zorgt voor escalatie	Inductief	De respondent geeft aan dat het indrukken van een panieknop zorgt voor escalatie	<i>Of een panieknop indrukt en het hele gebouw ernaartoe komt. Waardoor er nog veel meer spanning ontstaat. En dat is juist hetgeen waarop escalatie ontstaat, die spanning.</i>
	C - ED is anders dan andere hulpverleners	C - ED is aanvullend op zorgaanbod	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid aanvullend is op het	<i>Want we zijn niet een vervanging, maar een aanvulling.</i>

			huidige zorgaanbod, niet vervangend	
	C - ED is anders dan andere hulpverleners	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen anders zijn dan andere hulpverleners	<i>Wat ik dan doe is kijken wanneer mensen er ook klaar voor zijn. Dan zal een behandelaar of psycholoog net wat meer zitten in die diepgang.</i>
	C - Hulpverleners medicatie voorschrijven	Inductief	De respondent geeft aan dat andere hulpverleners erg snel medicatie voorschrijven	<i>En het interessante daaraan is dat eigenlijk de hulpverlening denkt dat je alles met medicatie kunt oplossen.</i>
C - Honeymoonfase	C - ED bij honeymoonfase	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid ingezet kan worden in de honeymoonfase	<i>Daar ging ik al gelijk aan het werk door ze in te laten zien: dit gaat zich herhalen of dit heeft zich al herhaald. Dan probeer ik ze daaraan te herinneren.</i>
C - Opbouw van spanning	C - ED in opbouw van spanning	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid ingezet kan worden in de opbouw van spanning	<i>Als die dat signaleren, dan kan je dit al voor zijn. Dan kun je de ervaringsdeskundige al inzetten aan het begin van het traject. In plaats van dat je zegt, oh het is allemaal geëscaleerd allemaal.</i>
	C - Geweldsmoment uitstellen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een geweldsmoment kunnen uitstellen	<i>En waardoor je ja, steeds langer, waarschijnlijk die momenten kan uitstellen.</i>
	C - Je moet preventief handelen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen preventief kunnen handelen	<i>Er is altijd vaak een opbouw naartoe. En ik denk dat, als je dat al eerder kenbaar kan maken, dan kun je daar ook weer uitkomen.</i>

	C - Schemagerichte therapie	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een soort schemagerichte therapie kunnen creëren.	<i>Zo kun je hopelijk een soort schemagerichte therapie-achtige idee creëren.</i>
C - Overig	C - Alle vlakken	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen op alle vlakken van de cirkel van geweld ingezet kunnen worden	<i>Ja, kijk, ik denk eigenlijk wel op alle vlakken. Want je hebt die fases denk ik ook wel meegemaakt.</i>
	C - Cirkel van geweld	Deductief	De respondent geeft aan dat hij de fasen van de cirkel van geweld herkent	<i>Doordat hij dan even niet helder kan denken, zit er iemand voor je die dat wel kan en die er ook in heeft gezeten. Die in zijn schoenen heeft gestaan. Dan is het fijn.</i>
	C - CvG heeft raakvlakken met verslaving	Inductief	De respondent geeft aan dat de cirkel van geweld te maken heeft met de cirkel van verslaving	<i>Dat is hetzelfde als bij drugsgebruik of in andere soorten delicten.</i>
	C - Dader moet zelfinzicht hebben	Inductief	De respondent geeft aan dat de pleger van huiselijk geweld zelfinzicht moet hebben.	<i>En zeker als je dan ook op het punt bent waarin je wat zelfinzicht hebt en bezig bent daarmee.</i>
	C - Interventie buddy HG	Inductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige als buddy ingezet kan worden	<i>Dan denk ik dat je bijvoorbeeld iets zou kunnen hebben aan een ervaringsdeskundige buddy, die ook wat verder is daarin. Die zou je dan bijvoorbeeld kunnen bellen van: 'Hé, ik zit weer tot hier, ik merk dat ik...'</i>
	C - Zelfsabotage	Inductief	De respondent geeft aan dat plegers van huiselijk	<i>Maar je hebt ook nog gesaboteerd gedag, en je hebt ook nog een rebel, en die zijn ook met je aan het compenseren.</i>

			geweld zelsabotage kunnen ervaren	<i>Wanneer dingen dus te lang duren en het is niet allemaal leuk. Dan gaat de saboteur allemaal dingen in je hoofd printen. Dat is ook een soort van bescherming, omdat je die conditionering en het onderbewustzijn in je zit. Om je ook te beschermen, van, hey, weet je, het is altijd al zo gegaan. Het gaat nu best wel een tijdje goed, al dan niet met de verslaving, of al dan niet met de relatie. Maar dat gaat niet, dat blijft niet lang zo. Die wil je eigenlijk een soort van in de afgrond trekken, om gewoon het weer te vallen in het oude vertrouwde. Om alles weer stuk te maken.</i>
C - Plegers HG moeten hulp krijgen	C - ED HG van grote meerwaarde	Inductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige op het gebied van huiselijk geweld van meerwaarde is	<i>Ja, daar zitten we om te springen. Die moet je onmiddellijk gaan neerzetten.</i>
	C - HG is voor dader en slachtoffer vervelend	Inductief	De respondent geeft aan dat huiselijk geweld voor dader en voor slachtoffer vervelend is	<i>Want vaak is het voor een dader net zo vervelend als voor het slachtoffer.</i>
	C - HG moeten trauma's verwerken	Inductief	De respondent geeft aan dat plegers van huiselijk geweld trauma's moeten verwerken	<i>Dat is wat ik nou elke keer roep. Ze hebben die hulp nodig. Die juiste hulp voor hun trauma's te verwerken.</i>
	C - Plegers moeten meer hulp krijgen	Deductief	De respondent geeft aan dat plegers van huiselijk	<i>Je hoort altijd dat de slachtoffers alle hulp krijgen, er wordt niet gekeken naar de pleger.</i>

Recidive voorkomen	R - Denkpatronen veranderen	R - Bewustwording	Deductief	geweld meer hulp moeten krijgen De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige kan zorgen voor bewustwording bij cliënten	<i>Voor de rest, denk ik dat je vooral voor bewustwording moet zorgen en in gesprek moet gaan met ze.</i>
		R - ED kan je denkbeeld veranderen	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen het denkbeeld van cliënten kunnen veranderen	<i>Dat hij een andere levensbeeld kan krijgen.</i>
		R - ED kan je een spiegel voorhouden	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een spiegel kunnen voorhouden bij cliënten	<i>Op dat moment laat ik ze die spiegel zien. Wat gebeurt er dan? Dan gaan ze het ook beseffen wat er gebeurt. Het begint opnieuw.</i>
		R - ED kunnen wat losmaken in je	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen iets kunnen losmaken in cliënten	<i>Maar de ervaringsdeskundigen konden echt wel wat losmaken in mij.</i>
		R - Focus op identiteit en zelfbeeld	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen aandacht hebben voor de identiteit en het zelfbeeld van de cliënt	<i>Echt aandacht hebben voor het herstellen van hun identiteit en zelfbeeld.</i>
		R - Hoopverlener	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen fungeren als hoopverlener	<i>Maar goed, aan de andere kant ben je ook weer een soort van hoopverlener, hè. Zo noem ik het altijd.</i>

	R - In groepssetting leer je van elkaar	Inductief	De respondent geeft aan dat cliënten in een groepssetting van elkaar kunnen leren	<i>En je doet dat in groepsverband, zodat je ook van elkaar kunt leren en dat ze een voorbeeld hebben.</i>
	R - Patronen doorbreken	Deductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige patronen bij een cliënt kan doorbreken	<i>En dat je niet meer naar die oude patroon gaat grijpen. Want je doet niet meer de dingen die je voor die tijd wel deed. Dat doet het niet meer voor je.</i>
	R - Perspectief bieden	Deductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige perspectief kan bieden richting een cliënt	<i>Maar in de kern: door hier gewoon te zijn, bied je eigenlijk al een soort van perspectief. Dat het wel mogelijk is om ook uit moeilijke situaties hier te kunnen komen.</i>
	R - Zelfinzicht bevorderden	Deductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige het zelfinzicht van een cliënt kan bevorderen	<i>Je moet blijven praten, en moet gaan boksen met ze. Je moet stoeien en proberen dat zelfinzicht zich een beetje te bevorderen, dat ze wat meer kijk krijgen op hoe ze dingen doen.</i>
R - Erkenning / herkenning	R - ED kan zich kwetsbaar opstellen	Deductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige zich kwetsbaar kan opstellen	<i>Wij kunnen ons wat kwetsbaarder opstellen, zodat we dichterbij de cliënt kunnen komen. Dan connect je heel anders met een cliënt dan een hulpverlener doet.</i>
	R - ED laat je zien dat je niet de enige bent	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen aangeven aan cliënten dat ze niet de enige zijn die iets hebben meegemaakt	<i>Afen toe ook echt wat teruggeven. Ze zeiden dat ik niet de enige ben.</i>

R - ED moet ingezet worden op gebied waar hij ervaring mee heeft	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen ingezet moeten worden op het gebied waar ze zelf ervaring mee hebben	<i>Je moet daar wel iemand hebben die natuurlijk verstand heeft van waar je hem voor wilt inzetten. Ik denk dat dat heel erg belangrijk is.</i>
R - ED niet snel onder de indruk	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen niet snel onder de indruk zijn	<i>Ik denk dat het ook een stukje zit in de persoonlijke ervaring die ik meeneem. Ik ben zelf dader geweest van geweldsdelicten. Waaronder huiselijk geweld en openbare geweldpleging. Dus ik ben niet zo snel onder de indruk van iemand die agressief of boos wordt.</i>
R - Erkenning en herkenning	Deductief	De respondent geeft aan dat cliënten erkenning en herkenning ervaren	<i>Want je praat voornamelijk vanuit de erkenning in de herkenning.</i>
R - Herkenning	Deductief	De respondent geeft aan dat cliënten herkenning ervaren	<i>Ja, het gaat gewoon weer dus eigenlijk om die herkenning</i>
R - Je schaamt je niet	Deductief	De respondent geeft aan dat cliënten zich niet schamen tegenover ervaringsdeskundigen	<i>Iemand die hetzelfde heeft meegemaakt schamen we ons minder bij.</i>
R - Laagdrempelig gesprek	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen laagdrempelig kunnen spreken met cliënten	<i>En het mooie hieraan vind ik, als je ervaringsdeskundige kennis inzet, als je het doet op de goede manier, dan maak je het laagdrempelig.</i>
R - Vergelijking andere hulpverleners	Inductief	De respondent geeft aan dat cliënten hun vergelijken met andere hulpverleners	<i>Alleen, omdat de meeste van mijn cliënten wel heel snel in de gaten hebben, verhalen van, ja, hij heeft het niet uit een boekje. Hij weet waar hij het</i>

			en dat zij een verschil in deze rol zien	<i>over heeft, hij heeft het zelf meegemaakt. Dan heb je een heel andere dynamiek tussen jou en je cliënt, in vergelijking met collega professional.</i>
R - Familiegericht werken	R - Familiegericht werken	Deductief	De respondent geeft aan dat hij zelf wel familiegericht werkt	<i>Die gaan zitten in het feit dat ik bijvoorbeeld ook met de ouders een paar keer op spreekuur krijg. Ik ga met broers en zussen praten als dat nodig is. Ja, ik praat met iedereen, met zoveel mogelijk mensen, want het is vaak ook een vraag van naasten, die dus ook geconfronteerd worden met hun naasten.</i>
	R - Niet familiegericht	Inductief	De respondent geeft aan dat hij zelf niet familiegericht werkt	<i>Nee. Ik werk niet echt familie gericht.</i>
R - Overig	R - ED kan recidive niet voorkomen	Inductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige recidive niet kan voorkomen	<i>Kijk, ik kan er niet voor zorgen dat de recidive gaat verminderen. Daar kan ik niet voor zorgen</i>
	R - Gesloten setting	Inductief	De respondent geeft aan dat je binnen de forensische zorg een gesloten/verplichte setting hebt	<i>Nou ja, als mensen natuurlijk in de forensische zorg zitten, dan voorkom je eigenlijk al de recidive, want vanuit de forensische zorg zit je vaak gesloten. Je zit je vaak in een tbs, dus dan kom je er niet zomaar uit</i>
	R - Gesprek met ED kan langdurige impact hebben	Inductief	De respondent geeft aan dat een gesprek met een ervaringsdeskundige een	<i>Dat gesprek is al heel lang geleden. Maar dat is wel grappig. Er zijn een aantal gesprekken een aantal kleine</i>

		langdurige impact kan hebben	<i>dingetjes die dan toch nog blijven hangen. Dus dat is ook wel leuk.</i>
R - Jongeren beïnvloedbaar door maatschappij	Inductief	De respondent geeft aan dat jongeren snel worden beïnvloedt door de maatschappij	<i>Maar ze zijn heel makkelijk beïnvloedbaar door de maatschappij.</i>
R - Kinderen als ED inzetten	Inductief	De respondent geeft aan dat kinderen en jongeren ingezet kunnen worden als ervaringsdeskundige.	<i>Ik denk dat jongeren een hardere impact op zoiets hebben. Als je een jongen van 20 of 21 jaar hebt die huiselijk geweld doorleeft heeft als kindzijnde. En dat verkondigt aan zo'n man. Dat maakt wel indruk.</i>
R - Ondersteuning bieden bij praktische zaken	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen ondersteunen bij praktische zaken	<i>Waar ik hooguit bij zou kunnen ondersteunen, is meegaan naar de sociale dienst en de weg wijzen.</i>
R - Praatgroep oprichten	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een praatgroep kunnen oprichten	<i>Dat zou je kunnen doen met een praatgroep, bijvoorbeeld voor mannen die plegers zijn.</i>
R - Shock effect	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen zorgen voor een shock effect	<i>Het enige waar een ervaringskundige een rol in zou kunnen spelen is een bepaald shock effect geven. En zo vertellen wat gevolgen zijn van de acties.</i>
R - Verplicht kader/vrijwillig kader	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid bij huiselijk geweld vrijwillig	<i>Het makkelijkste werk je in het vrijwillig kader. En dat is maar zelden in het forensische stuk. Daar is het opgelegde verplicht. En er zijn er maar enkele, en</i>

				is en in de forensische zorg verplicht is	<i>ik heb er wel voorbeelden van, maar er zijn er maar enkele die vanuit een verplicht kader doorpakken naar een vrijwillig kader.</i>
	R - Werk	R - Niet in staat om baan te regelen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen geen baan kunnen regelen voor een cliënt	<i>Ik kan niet iemand een baan aanbieden of regelen, of ik zou niet weten hoe ik dat zou moeten doen. Nee, dat is ook niet mijn ding.</i>
		R - Spreken over wonen, werk, financiën	Deductief	De respondent geeft aan dat ze spreken met cliënten over wonen, werk en financiën.	<i>Dan hebben we het over wonen, werk, financiën, dat soort dingen.</i>
Persoonlijke competenties	P - Geen kennis hebben van specifieke methoden/interventies	P - Geen methoden of interventies	Inductief	De respondent geeft aan dat het niet nodig is voor ervaringsdeskundigen om kennis te hebben van specifieke methoden en interventies	<i>Nou niet echt per se speciale methoden of behandelinterventies; dat zijn eigenlijk een beetje de algemene behandelinterventies dus die een psycholoog begon het ook te doen en dat doe je dan als ervaringsdeskundige ook. Dus daar borduren wij dan zeg maar op verder.</i>
	P - Kennis hebben van specifieke methoden	P - Anderen inspireren	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen andere cliënten kunnen inspireren	<i>Je kan andere mensen daardoor inspiratie geven.</i>
		P - Begrijpen dat jouw verhaal niet voor iedereen werkt	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen moeten begrijpen dat hun herstelverhaal niet voor iedereen werkt	<i>Op een bescheiden, toegepaste wijze, je eigen verhaal inzetten. Het is niet inderdaad de hele tijd: oh nee, dit heb ik ook meegemaakt.</i>

	P - Je leert wat over het vak	Inductief	De respondent geeft aan dat het belangrijk is voor ervaringsdeskundigen om wat te leren over het vak	<i>Dus dat komt allemaal voorbij, dus dat stukje theoretische kennis, zeg maar, van het vak.</i>
	P - Kennis hebben van methodieken	Deductief	De respondent geeft aan dat het belangrijk is voor ervaringsdeskundigen om kennis te hebben van specifieke methodieken	<i>Dan is het fijn dat ze toch een antwoord hebben waar ze zich aan vast kunnen houden. Niet per definitie dat ze het moeten gebruiken. Maar wel om zich weer op te trekken naar het niveau dat ze waren.</i>
	P - Krachtwerk	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kennis moeten hebben van de methodiek krachtwerk	<i>Want het krachtigste is dat mensen gewoon zelf doen.</i>
	P - Vermijden van voorkauwen	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen niet zaken moeten gaan voorkauwen voor cliënten	<i>Dat ik niet zeg maar mijn eigen waarden. Die ik belangrijk vind ga voorkauwen. Dat zij dan die dingen gaan pakken.</i>
	P - Zelfontdekking bij cliënten	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen zorgen voor zelfontdekking bij cliënten	<i>En vooral waarden. Dus wat vind je nou belangrijk in het leven. Daar hebben heel veel mensen niet eens bij stilgestaan. Wanneer je pas echt denkt van; wat ben ik. Dan komt het van wie ben ik nou.</i>
P - Gelijkaardig en wederkerig	P - Coachende rol aannemen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een coachende rol kunnen aannemen	<i>Ook dat ik wel merk dat vanuit een coachende rol, hier dat best wel wat kan betekenen voor de bewoners.</i>

P - ED snappen waar je het over hebt	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen snappen waar een cliënt het over heeft	<i>Dat die ook echt snapte waar ik het over had.</i>
P - Geen vooroordelen	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen geen vooroordelen hebben	<i>Hoe erg je het ook vindt. Hoe erg wat diegene ook heeft gedaan. Je moet daar gewoon mee kunnen omgaan en voor alle twee klaar kunnen staan. Want anders krijg je er geen goede kijk op.</i>
P - Gelijkwaardige gesprekken	Deductief	De respondent geeft aan dat cliënten met ervaringsdeskundigen gelijkwaardige gesprekken kunnen voeren	<i>Gewoon gelijkwaardig. Je kan je even openstellen. Niet zeg maar ik ben boven jou. Dat werkt het best.</i>
P - Gemakkelijk contact met cliënten	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen gemakkelijk contact maken met cliënten	<i>Ja, ik merk ook dat ik gewoon een hele makkelijke ingang bij ze heb.</i>
P - Je spreekt dezelfde taal	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen dezelfde taal en woordkeuze gebruiken als cliënten	<i>Ik spreek dezelfde taal. Dus ik kan ook met mensen vloeken en lelijke dingen zeggen, en als mensen straattaal beginnen te spreken, dan praat ik gewoon straattaal terug, want dat kan ik. Als mensen iets over criminele dingen willen, durven zeggen, dan zeg ik van ja, dat is prima, ik heb zelf ook een criminele circuit gezeten, vertel mij wat.</i>

	P - Naast de cliënt staan	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen naast de cliënten moeten staan	<i>Ga er maar eens naast staan. Je moet dat niet in je eentje doen. Dan zeggen ze wel, je doet het allemaal voor jezelf. Je moet het niet in je eentje doen.</i>
	P - Open en transparante houding	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een open en transparante houding moeten aannemen richting cliënten	<i>Maar ook gewoon wel open en transparant zijn. Dat het leven ook niet allemaal rozenkleur en maneschijn is.</i>
	P - Persoonlijke informatie delen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen persoonlijke informatie kunnen delen	<i>Er zijn een hoop stafleden die bijvoorbeeld hun trouwringen afdoen binnen en niks over zichzelf vertellen. Daar heb ik altijd wel een beetje moeite mee gehad. Ik denk dat het belangrijk is dat je ook wat van jezelf laat zien.</i>
	P – Vertrouwensomgeving creëren	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een vertrouwensomgeving kunnen creëren	<i>En dan krijg je ook geen vertrouwensomgeving.</i>
	P - Vrijblijvende gesprekken	Inductief	De respondent geeft aan dat cliënten vrijblijvende gesprekken moeten kunnen voeren met ervaringsdeskundigen	<i>En dan ook echt de regie bij hun te laten of zij denken iets te hebben aan ervaringsdeskundigheid.</i>
P - Opleiding	P - Ervaringswerker minder competenties nodig	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringswerkers minder competenties nodig hebben dan ervaringsdeskundigen	<i>Toen ik voornamelijk dan vrijwilligerswerk deed. Wat ook prima is hoor. Heb je denk ik veel minder... Hoe moet ik dat zeggen? Veel minder competenties denk ik nodig.</i>

P - In opleiding leer je hoe je een gesprek aangaat	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen in een opleiding leren hoe je een gesprek aangaat	<i>Hoe je zo'n gesprek moet aangaan.</i>
P - In opleiding leer je je grenzen bewaken	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen in een opleiding leren hoe zij hun grenzen kunnen bewaken	<i>Het leren bewaken van je grenzen.</i>
P - In opleiding leer je jezelf kennen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen in een opleiding zichzelf leren kennen	<i>Je leert daar, denk ik, een stukje personaliseren van jezelf.</i>
P - In opleiding leer je verslaglegging te doen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen in een opleiding leren om verslaglegging te doen	<i>Je leert ook om verslaglegging te doen. Dat is toch cruciaal.</i>
P - In opleiding leer je welke rol je hebt als ED	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen in een opleiding leren welke rol je aanneemt	<i>Ik blijf dus gewoon in mijn eigen rol. En dat wordt echt geleerd in je opleiding. Ja, dat wordt gewoon meegenomen in het hele pakket wat je leert op je op school.</i>
P - In opleiding leer je zelfreflectie	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen in een opleiding zelfreflectie leren	<i>Maar op een gegeven moment zat ik in een klas waar we begonnen met 26 en eindigden met 19 man. Uit eindelijk zijn er 11 van afgestudeerd. Want iedereen blijft in zijn eigen kwetsbaarheden zitten.</i>

	P - Knelpunten opleiding	Inductief	De respondent geeft aan dat de opleiding tot ervaringsdeskundigen een aantal knelpunten kent	<i>Daarnaast denk ik ook dat het jammer is dat het vuur van ervaringsdeskundigheid er toch soms een beetje uitgaat. En dat mis ik soms</i>
	P - Opleiding is belangrijk	Inductief	De respondent geeft aan dat het volgen van een opleiding belangrijk is	<i>Ik denk dat het heel belangrijk is dat je een opleiding doet dus dat je een diploma haalt.</i>
P - Overig	P - ED moet ook focussen op de buitenwereld	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen zich moeten focussen op de buitenwereld	<i>Niet alleen een stukje verslaving. In de instelling is het heel veilig. Je hebt weinig prikkels om je heen qua verleiding om te gaan gebruiken. Maar wanneer je eruit komt. Dan word je getest op wat je hebt geleerd en gedaan tijdens zo'n opname. Dat maakt denk ik echt wel een verschil uit.</i>
	P - Menselijke aspect benadrukken	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen goed het menselijke aspect kunnen benadrukken	<i>Dat ik in het team ook weleens moet benoemen van, hé jongens, we zijn niet eens zo heel veel anders dan de populatie met wie we werken is. We vergeten dat het mensen zijn.</i>
	P - Mensen durven niet tegen ED in te gaan	Inductief	De respondent geeft aan dat cliënten niet tegen ervaringsdeskundigen in durven te gaan	<i>Ze durfden ook niet heel erg goed tegen mij in te gaan. Want je komt altijd iemand tegen die erger is dan jij. En zolang dat ze dat denken, vind ik dat prima. En zolang dat het me vooruitgang biedt in de hele situatie, prima.</i>
P - Rol van ED	P - Bruggenbouwer	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen fungeren als bruggenbouwer	<i>Want je staat als een soort van bruggenbouwer een beetje tussen het team en de bewoners in.</i>

	P - Luis in de pels	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen fungeren als luis in de pels	<i>Luis in de pels, wat heb je allemaal wel niet gelezen.</i>
P - Valkuilen herkennen	P - Kwetsbare groep	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een kwetsbare groep zijn	<i>Je bent natuurlijk een hele kwetsbare groep als ervaringsdeskundige.</i>
	P - Lange tijd in herstel	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen al lange tijd in herstel moeten zitten	<i>Dus het is belangrijk dat je ver in je herstel al moet zitten, niet middenin</i>
	P - Loyaliteitsconflict	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen te maken kunnen krijgen met een loyaliteitsconflict	<i>Je moet wel altijd op blijven letten. Want als je in een loyaliteitsconflict komt, en dat gebeurt nog wel eens. Ja, dan moet je natuurlijk ook gewoon wel blijven staan.</i>
	P - Spreken over cliënt, niet over jou	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen moeten spreken over de cliënt, niet over zichzelf	<i>Dan moet het over haar gaan, en niet over jou.</i>
	P - Trauma's verwerken	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen hun trauma's moeten hebben verwerkt	<i>In hoeverre heb je die trauma's verwerkt?</i>
	P - Valkuilen herkennen	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen hun valkuilen moeten herkennen	<i>Ja, dat is denk ik een hele belangrijke extra. Maar dat is sowieso in de zorg, zeg maar.</i>

	P - Verantwoording nemen voor gedrag	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen verantwoording moeten nemen voor hun gedrag	<i>Maar in ieder geval toch het inzicht hebben van dit is echt fout geweest. En ik ga me inzetten op een of andere manier om wat ik gedaan heb weer proberen een beetje recht te trekken.</i>
	P - Zelfreflectie	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen moeten beschikken over zelfreflectie	<i>Ik denk dat het heel belangrijk is dat je zelfreflectie hebt, dus dat je kunt kijken naar je eigen aandeel in dingen, ja, dat denk ik bovenal.</i>
P – Veranderingsgericht adviseren	P - Beleidsmatig meedenken over processen	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen beleidsmatig kunnen meedenken over processen	<i>Voor de rest ben je achter het schermen op beleidsmatig niveau ook altijd wel bezig met het meedenken over bepaalde processen.</i>
	P - Kritisch kijken naar werkzaamheden	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kritisch kunnen kijken naar de huidige werkzaamheden	<i>Ze heeft er eerder wel altijd fijn gewerkt, maar nu merkt ze gewoon weerstand. Ze is ook wel kritisch en durft ook wel wat te zeggen.</i>
	P - Nieuwe inzichten bieden	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen nieuwe inzichten kunnen bieden	<i>Je moet haar inzichten kunnen geven. Dus je moet niet gaan meepraten. Niet zeggen van: 'Ja, joh, wat heeft hij je nou aangedaan'. Je moet inzichten geven. Dat deed ik ook: van wat haar bijdrage is, zodat ze niet dezelfde fouten maakt?</i>
	P - Voorbeeldrol	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een voorbeeldrol kunnen hebben	<i>En je bent een voorbeeldrol. Je ze laat zien van: 'Kijk, ik heb het ook gedaan, ik heb het ook meegemaakt, en zo en zo heb ik het gedaan'.</i>

P - Welke competenties	P - Aanvoelen en professionele nabijheid	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen professionele nabijheid moeten aanvoelen	<i>Wat is professionele nabijheid? Ik denk dat dat heel erg verschilt. Je moet goed kunnen aanvoelen wanneer je dat kunt gebruiken, wanneer kun je dat niet gebruiken. En dat is gewoon iets wat je moet ontwikkelen.</i>
	P - Afstand bewaren	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen goed afstand moeten bewaren tussen hun en een cliënt	<i>Omdat ik me veel te veel daarin ging vereenzelvigen, was het in het begin zo dat ik die afstand niet kon bewaren. Dus dan ging ik het internaliseren en ik ging ermee naar huis. Ja, dat is allemaal een foute boel. Dat moet je niet doen, nee.</i>
	P - Anders praten	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen anders kunnen praten tegen cliënten	<i>Ja, ja. Ik pas me meteen aan naar die cliëntenrol. Antisociaal. Ja, waardoor ik me ook gewoon nog beter kan verplaatsen dan die behandelaar in de situatie van die cliënt.</i>
	P - Empowerment/ positiviteit	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen empowerment/positiviteit moeten uitstralen	<i>Positiviteit. Je moet kunnen empoweren</i>
	P - Goed communiceren	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen goed moeten communiceren naar cliënten	<i>Ook communicatieve vaardigheden.</i>
	P - Goed met mensen omgaan	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen goed met mensen moeten kunnen omgaan	<i>Je moet goed met mensen kunnen omgaan vind ik. Dat is een kwaliteit die je sowieso moet hebben.</i>

P - Inzichtig maken	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen zaken goed inzichtelijk kunnen maken	<i>En dat je dat inzichtelijk moet maken voor beide partijen.</i>
P - Kijken naar groter plaatje	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen meekijken naar het grotere plaatje	<i>Alleen, je moet ook kijken naar het grotere plaatje.</i>
P – Kwartier maken	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen kwartier maken	<i>Kwartier maken is zeker ook een onderdeel van ervaringsdeskundigen.</i>
P - Langetermijnvisie	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen kunnen helpen bij een langetermijnvisie	<i>Op de langere termijn is het vaak wat moeilijker voor mensen die in gebruik hebben gezeten. Het is allemaal net als gebruik, is iets wat jou een gevoel op de korte termijn geeft, dat je een lekker gevoel. Maar je moet kijken naar de langere termijn.</i>
P - Luisterend oor zijn	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een luisterend oor moeten zijn voor cliënten	<i>Ik luister naar je. Je moet ook een luisterend oor kunnen zijn</i>
P - Medeleven/inleven en empathie	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen medeleven, inleven en empathie moeten tonen	<i>Medeleven en empathie, dat wordt heel vaak vergeten, heb ik ook heel vaak gezien</i>
P - Observeren	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen goed moeten observeren	<i>En dat je daardoor ook goed kan observeren. En de ogen en oren bent als</i>

					<i>ervaringsdeskundige binnen een gezin. Dat is gewoon heel belangrijk.</i>
		P - Omhoog duwen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen cliënten omhoog moeten duwen	<i>Ik heb hetzelfde als jou meegemaakt. Maar ik ga mijn nederig maken onder jou. Zodat ik jou kan helpen duwen om omhoog te komen.</i>
		P - Ruggespraak	Inductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige moet beschikken over ruggespraak	<i>Ruggespraak is belangrijk.</i>
Organisatorische randvoorwaarden	O - Beloningssysteem	O - Als je niet eerlijk betaald, word je niet serieus genomen	Inductief	De respondent geeft aan dat je als ervaringsdeskundige eerlijk moet worden betaald, anders word je niet serieus genomen	<i>Het ministerie had geen geld om mij uit te betalen voor een uurtje. Ik vind dat zo erg, dan denk ik van: 'Je wilt wel informatie inwinnen, maar je ziet ons nog steeds niet. Eigenlijk neem je ons nog steeds niet serieus. Want al die andere mensen die daar komen, worden wel betaald. En waarom wij niet? Waarom wij worden altijd als vrijwillig gezien?</i>
		O - Beginfase lastig	Inductief	De respondent geeft aan dat het in de beginfase lastig is voor een ervaringsdeskundige	<i>Ik heb de eerste periode niet heel veel gewerkt en verdiende net een paar tientjes meer dan een uitkering. En daar moet je dan iedere dag om 05:30u voor uit bed.</i>
		O - Eerste baan voor ED	Inductief	De respondent geeft aan dat het vaak een eerste baan is voor een ervaringsdeskundige	<i>Voor ervaringsdeskundigen is het vaak hun eerste baan.</i>

	O - Fatsoenlijke betaling	Deductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundigen een fatsoenlijke betaling moet krijgen	<i>ik denk dat je iemand wel gewoon fatsoenlijk moet betalen voor wat hij doet.</i>
	O - Grote inkomensverschillen	Inductief	De respondent geeft aan dat er grote inkomensverschillen zijn tussen ervaringsdeskundigen en andere hulpverleners	<i>Als ik kijk naar wat hun krijgen, dat geloof je gewoon bijna niet.</i>
	O - Logisch dat hogere opleiding hogere beloning krijgt	Inductief	De respondent geeft aan dat het logisch is als andere hulpverlener met een hoger diploma meer verdient	<i>Dat is ook logisch, hè, als je erover nadenkt. Zij hebben wel een universitaire opleiding afgerond. Ze hebben het verdiend, denk ik dan.</i>
	O - Vrijwilligerswerk is geen professionele baan	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid op vrijwillige basis niet als professionele baan kan worden gezien	<i>En niet voor de inzet van vrijwilligers. Dat doen we niet. We doen het echt professioneel.</i>
O - ED moet vastzitten in dagelijkse routine	O - ED moet vastzitten in dagelijkse werkzaamheden	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid vast moet zitten in de dagelijkse werkzaamheden	<i>Daar was ik ook mee bezig toen ik wegging. Het moet echt ingebed worden en worden gezien als een standaard functie. Net als een andere medewerker zijn functie ook standaard is.</i>
	O - ED zit niet vast in dagelijkse werkzaamheden	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid niet vastzit in de dagelijkse werkzaamheden	<i>Er werd niet gedacht van: 'Oké, ik ga nu een ervaringsdeskundige inzetten.'</i>

	O - Gebrek aan richting	Inductief	De respondent geeft aan dat hij gebrek aan richting ervaart	<i>Dat is echt een discipline en niet een soort van dat je daar maar een beetje rond dwarrelt.</i>
	O - Je moet vaker samenwerken	Deductief	De respondent geeft aan dat er vaker samengewerkt moet worden met andere professionals	<i>Wij als ervaringsdeskundigen waren er, ik heb veel met haar gewerkt. Zij dacht ook vaak aan: 'Oh ja, ik ga jouw expertise inzetten.'</i>
	O - Specifieke taakomschrijving	Deductief	De respondent geeft aan dat een specifieke taakomschrijving belangrijk is voor ervaringsdeskundigen	<i>Ja, en ik denk dat daarom een functiebeschrijving heel belangrijk is. Niet alleen: "een ervaringsdeskundige heeft ervaring meegemaakt. Daar gaat hij wat mee doen ofzo". Nee, maar ook duidelijk, wat zijn de taken van de ervaringsdeskundige? Net als een andere discipline.</i>
	O - Taakomschrijving is er niet	Inductief	De respondent geeft aan dat er geen taakomschrijving is	<i>En die is vooral heel erg niet beschreven.</i>
	O - Verwarring/ gebrek aan structuur	Inductief	De respondent geeft aan dat er verwarring en gebrek aan structuur heerst	<i>Ik bedoel, ik hoor op school van heel veel ervaringsdeskundigen dat die echt gewoon een beetje zwemmen in een organisatie</i>
O - Enige ED in organisatie	O - Enige ED in organisatie	Inductief	De respondent geeft aan dat hij de enige ervaringsdeskundige is binnen een organisatie	<i>Ja, bij mij wel, omdat ik de enige ben in mijn functie.</i>
	O - Fijn om enige ED te zijn in organisatie	Inductief	De respondent geeft aan dat hij het zelf fijn vindt om de	<i>Nou dat is helemaal niet lastig want dat is namelijk keileuk.</i>

			enige ervaringsdeskundige te zijn in een organisatie	
	O - Lastig om enige ED te zijn in organisatie	Inductief	De respondent geeft aan dat het lastig is om de enige ervaringsdeskundige te zijn binnen een organisatie	<i>Als je als éénling in een hele organisatie moet opereren, dan is dat best wel pittig.</i>
O - Inclusie	O - Iedereen moet weten wat de meerwaarde van ED is	Deductief	De respondent geeft aan dat iedereen binnen een organisatie moet weten wat de meerwaarde van een ervaringsdeskundige is	<i>Dus, dat is wel belangrijk binnen een bedrijf, dat de meerwaarde van ervaringsdeskundigen wordt erkend, dat wij niet constant onszelf moeten bewijzen.</i>
	O - Grenzen aangeven in rol	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen hun grenzen moeten kunnen aangeven in een rol	<i>Mocht het zo zijn een ervaringsdeskundige ooit wel in het team beland waarin hij niet goed zijn grenzen aan kan geven, en dan eigenlijk een soort sociotherapeut zou worden, of woonbegeleider.</i>
	O - Inclusie door vaker samen te werken met andere professionals	Deductief	De respondent geeft aan dat inclusie met andere hulpverleners nodig is bij ervaringsdeskundigen	<i>Maar de casussen die wel goed gegaan zijn, die spreken ook voor zich. Die zijn dan ook wel echt bekend bij de mensen.</i>
	O - Integratie in team	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen integratie nodig hebben binnen een team	<i>Dus dat is echt gewoon in een multidisciplinair team. En dat ze gewoon echt onderdeel zijn van dat team, weet je wel.</i>
	O - Interne competitie en ego	Inductief	De respondent geeft aan dat andere hulpverleners interne competitie en een deuk in hun ego kunnen	<i>Onze ervaringen werden niet echt meegenomen en er ontstond veel weerstand. Zij hadden het idee van 'wij zijn een elite groep'. Ze zagen ons</i>

		ervaren zodra ervaringsdeskundige sneller tot de kern van een probleem komen	<i>misschien toch als een soort van bedreiging,</i>
O - Steun/begeleiding van organisatie	Deductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige steun en begeleiding nodig heeft van een organisatie	<i>Wat ik heel erg belangrijk vind, is goede ondersteuning vanuit het management.</i>
O - Team moet meerwaarde van ED merken	Deductief	De respondent geeft aan dat een team de meerwaarde van een ervaringsdeskundige moet merken	<i>Want wanneer het team echt de meerwaarde merkt van ervaringsdeskundigheid, en wanneer de discipline ook meer wordt daarna, dan gaat het pas echt leven.</i>
O - Vergrootglaseffect, ED worden meer bekritiseerd bij fouten	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen sneller dan andere hulpverleners bekritiseerd worden zodra ze een fout hebben gemaakt	<i>Je staat toch een beetje onder een vergrootglas als het fout gaat.</i>
O - Vertrouwen	Deductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen vertrouwen nodig hebben	<i>Ik denk, vertrouwen.</i>
O - Weerstand bij andere medewerkers	Inductief	De respondent geeft aan dat er weerstand heerst bij andere medewerkers ten aanzien van ervaringsdeskundigheid	<i>Bij <ORGANISATIE> was er toch wel wat weerstand hoor</i>

	O - Overig	O - Platte organisatie	Inductief	De respondent geeft aan dat hij zelf in een platte organisatie wil werken	<i>We hebben een platte organisatie, dus dat helpt en dat is gewoon heel fijn.</i>
		O - Sterk in schoenen staan	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen sterk in hun schoenen moeten staan	<i>Je moet wel je mannetje kunnen staan. Je niet onder laten sneeuwen door collega's. Dat ze je niet zien staan of dat ze je niet willen.</i>
		O - Vangnet	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen een vangnet nodig hebben	<i>Tuurlijk kan iets ooit triggeren, we zijn mensen. Maar er moet dan wel gewoon een vangnet zijn. We moeten als team elkaar kunnen opvangen als er wat is.</i>
		O - Werken waar je cliënt was	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigen soms werken waar ze cliënt zijn geweest	<i>Het komt natuurlijk ook voor dat ik ineens cliënten krijg waar ik mee heb gezeten. Mijn allerbeste vriend is een keer cliënt geweest bij mij.</i>
	O - Stigma	O - Taboe/stigma	Deductief	De respondent geeft aan dat er een taboe/stigma heerst op ervaringsdeskundigen	<i>Je voelt ook misschien wat stigma, of een bepaalde taboe, wat niet mag genoemd worden.</i>
Knelpunten	K - Budget zorg wordt gekort	K - Budgetten worden gekort	Inductief	De respondent geeft aan dat budgetten in de zorg worden gekort	<i>Iedereen is heel erg gedreven. Iedereen zou er een voltijd baan van kunnen en willen maken. Heeft dan al 36 of 40 uur, is wat dan ook. Het geld is er gewoon niet.</i>
		K - Wachtlijst	Inductief	De respondent geeft aan dat er een wachtlijst is in de zorg	<i>Er is momenteel een wachtlijst.</i>
	K - Er zijn weinig ervaringsdeskundigen	K - ED staat in de kinderschoenen	Inductief	De respondent geeft aan dat ervaringsdeskundigheid in de kinderschoenen staat	<i>Ook staat ervaringsdeskundigheid nog best wel in de kinderschoenen.</i>

	K - Er zijn weinig ED	Inductief	De respondent geeft aan dat er weinig ervaringsdeskundigen zijn	<i>Je hebt gewoon niet zoveel ervaringsdeskundigen rondlopen.</i>
	K - Organisaties/opleidingen zoekende	Inductief	De respondent geeft aan dat organisaties en opleidingen zoekende zijn	<i>Veel organisaties, studenten en opleidingen zijn gewoon zoekende.</i>
K - Opleiding volgen	K - Je moet investeren in opleiding	Inductief	De respondent geeft aan dat je moet investeren in een opleiding	<i>Heel veel mensen denken dat het zomaar snel kan lukken. Maar ze vergeten het bloed, zweet en tranen. Maar je moet wel willen en doen om in jezelf te investeren.</i>
	K - Opleiding voelt als verdienmodel	Inductief	De respondent geeft aan dat de opleiding aanvoelt als een soort verdienmodel	<i>Maar wat ik gewoon bedoel is dat het een soort verdienmodel aan het worden is.</i>
K - Overig	K - Je kunt alles van iemand googelen	Inductief	De respondent geeft aan dat je alles van iemand kan googelen	<i>Diegene die op dat moment de pleger is, wordt direct door het gehele gezin gegoogeld.</i>
K – Verschoningsrecht/Meldplicht	K - Terugval door meldplicht	Inductief	De respondent geeft aan dat hij een terugval heeft gehad en dat dit mede kwam door de meldplicht van docenten	<i>Na <aantal> jaar herstel heb ik een flinke terugval gehad. En dat lag wel mede ten gronde aan het feit dat ik niet kon praten over mijn juridische delicten.</i>
	K - Meldplicht	Inductief	De respondent geeft aan dat docenten van een opleiding meldplicht hebben	<i>Ga met een intervisiegroep spreken. Dit is een veilige plek. Hier kun je je vertrouwen alles delen. Ga je herstelverhalen doen. En als er dan vervolgens iets wordt verteld zeggen, dit moeten we toch echt gaan melden. Want</i>

				<i>dit is wel te heftig. Dan is het alles behalve een veilige ruimte.</i>
	K - Verschoningsrecht	Inductief	De respondent geeft aan dat je in het werkveld verschoningsrecht hebt	<i>We werken in de zorg. We hebben ons verschoningsrecht. Wij hoeven dus niet te melden. Zeker niet als het gaat over iets wat heel ver in het verleden heeft plaatsgevonden.</i>
K - VOG problematiek	K - ED kan niet werken omdat hij geen VOG heeft	Deductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige niet kan werken omdat hij geen VOG heeft	<i><Organisatie> heeft zijn contract wel verlengd, maar die moet hem dus wel op non-actief zetten.</i>
	K - Goed dat de VOG er is	Inductief	De respondent geeft aan dat het goed is dat de VOG er is	<i>En begrijp me niet verkeerd hè, ik denk dat het heel goed is dat dat er is en ik denk ook dat het heel belangrijk is dat dat er is.</i>
	K - Ministerie is overtuigd dat ED meerwaarde heeft	Inductief	De respondent geeft aan dat het ministerie er van overtuigd is dat ervaringsdeskundigheid meerwaarde heeft	<i>Dat is allemaal heel raar momenteel. Maar ik denk wel dat ze er gelukkig steeds meer van overtuigd raken dat het iets is wat meerwaarde heeft.</i>
	K - Ministerie verstrekt niet altijd VOG	Deductief	De respondent geeft aan dat het ministerie niet altijd een VOG verstrekt	<i>Maar: aan de ene kant zegt het ministerie dat het verplicht is, dus we moeten met ervaringsdeskundigen werken. Maar aan de andere kant, als wij dan als ervaringsdeskundige op het ministerie komen voor onze VOG, dan zeggen ze: 'Ja, maar dat gaan we niet doen, dan ben je ongeschikt'.</i>

K - Persoonlijkere benadering bij VOG is noodzakelijk	Inductief	De respondent geeft aan dat een persoonlijkere benadering bij VOG noodzakelijk is	<i>Ik vind dat daar nog wel wat meer naar persoonlijke omstandigheden mag worden gekeken</i>
K - Terugkijktermijn VOG	Inductief	De respondent geeft aan dat er een terugkijktermijn is bij de VOG	<i>Ja, die zeggen wij kijken 30 jaar terug. Nou, dan zijn wij als ervaringsdeskundigen denk ik wel klaar.</i>
K – Werken door garantstelling	Inductief	De respondent geeft aan dat hij nu werkt via een garantstelling	<i>De directie, dus de directrice en het Raad van Bestuur, die hebben een garantstelling voor mij, dus die staan dan voor mij garant.</i>
K - VOG langdurig proces	Inductief	De respondent geeft aan dat het aanvragen van een VOG een langdurig proces is	<i>Een hele zienswijze op papier gezet, nou dat duurde en duurde maar. Er ging weer een hele tijd overheen,</i>
K - Zonder VOG niet verzekerd	Inductief	De respondent geeft aan dat een ervaringsdeskundige zonder VOG niet verzekerd is	<i>Alleen er zitten ook weer haken en ogen aan. Ik ben bijvoorbeeld niet verzekerd.</i>
